

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1977 | ΑΡΙΘ. 24-25

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 1977

ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΒΡΕΦΟΣ ΤΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜ ΚΑΙ Η ΝΗΣΙΑΖΟΥΣΑ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ

«Βηθλεέμ ἐτοιμάζον· εὐτρεπιζέτω ἡ φάτνη·
τὸ Σπήλαιον δεχέσθω· ἡ Ἀλήθεια ἦλθεν·
ἡ σκιά παρέδραμε· καὶ Θεὸς ἀνθρώποις
ἐκ παρθένου πεφανέρωται, μορφωθείς τὸ καθ' ἡμᾶς,
καὶ θεώσας τὸ πρόσλημμα. Διὸ Ἀδὰμ ἀνανεοῦται
σὺν τῇ Εὐᾶ, κράζοντες· ἐπὶ γῆς εὐδοκία
ἐπεφάνη, σῶσαι τὸ γένος ἡμῶν»!

(Migne, P. G. 87 Γ, 4005).

1. Ἀπὸ τὰς Ῥωδὰς τοῦ λυρικοῦ ὕμνογράφου Σωφρονίου, Πατριάρχου Ἱεροσολύμων (634/8), ἀποσπῶ τὸ ἀνωτέρω θαυμάσιον Ἰδιόμελον, ἐπειδὴ τοῦτο ἐμπερικλείει τὸ ὅλον νόημα τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἀναλύομεν εὐθύς ἀμέσως τὸ περιεχόμενον τούτου, μεθερμηνεύοντες τὸ ἐγκρυπτόμενον νόημα τῶν λέξεων, τῶν ὄρων καὶ τῶν φράσεων πού ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἐμπνευσμένος καὶ ἅγιος Πατριάρχης τῆς ἀγίας Πόλεως. Ὁ ποιητὴς εἰς τοὺς πρώτους στίχους ἀναφέρει τὸν τόπον, τὸν χῶρον καὶ τὸ μέρος ἐνθα ἐφανέρωθη τὸ μέγα καὶ ἀκατάληπτον μυστήριον. Προτρέπει νὰ ἐτοιμασθῇ ἡ πολίχνη τῆς Βηθλεέμ διὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὸν ἐκ τῶν οὐρανῶν κατερχόμενον. Συνιστᾷ νὰ εὐτρεπισθῇ ἡ φάτνη τῶν ἀλόγων διὰ νὰ ἀναπαύσῃ τὸ Θεῖον Βρέφος. Τὸ Σπήλαιον νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ ἕτοιμον διὰ νὰ δεχθῇ καὶ οἰκίσῃ τὸν οἰκήτορα καὶ οἰκοφύλακα τοῦ Σύμπαντος. Ἡ Ἀλήθεια τοῦ τὰ σύμπαντα φωτίζοντος φωτόδότη Χριστοῦ ἦλθε διὰ νὰ λάμψῃ καὶ φω-

τίσῃ τὸν κόσμον. Καὶ ἰδοὺ! Ἡ σκιάζουσα τὸ σπήλαιον τῶν ἀλόγων ὀμίχλη παρέρχεται ἤδη καὶ διαλύεται, φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ Θείου Φωτός, ἥτοι τῆς σοφίας καὶ Χάριτος τῆς ἐκπορευομένης ἐκ τοῦ Θείου Βρέφους. Ὁ Θεὸς ὁ ἀκατάληπτος καὶ παντοδύναμος, ἐν δούλου μορφῇ! Ὁ Θεὸς ἐν ἀνθρώποις! Ὁ προαιώνιος, ἐν χρόνῳ γεννᾶται! Γεννᾶται προσλαβὼν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκ Παρθένου, προκαθαρθείσης τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ παναγίου Πνεύματος! Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ φανεροῦται! Ἡ Θεία φύσις ἐνοῦται μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης, ἵνα θεώσῃ ταύτην! Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐᾶ, αἱ ρίζαι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν προερχόμενον ἀνθρώπινον γένος ἀνακαινίζονται! Διὸ καὶ πᾶσαι αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἀγαλλιάσει ψάλλουσιν! Ἐφανέρωθη ἡ εὐδοκία τῆς Θείας Χάριτος διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐνηθρώπησεν ἵνα σῶσῃ τὸ γένος ἡμῶν!

2. Ἡμέρα χαρᾶς, εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως εἶναι ἡ Ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων. Ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἄρχεται νέα καὶ λαμπρὰ περίοδος διὰ τὸν ἀνθρωπον. Ἡμέρα ριζικῆς μεταβολῆς τοῦ τρόπου ζωῆς καὶ δράσεως τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ Οἰκουμένη πορεύεται ἔκτοτε ὀδηγούμενη ὑπὸ τοῦ Θείου φωτός, ὅπερ προσεκόμισεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ Θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεέμ. Χρι-

στιανοὶ καὶ μὴ, πιστοὶ καὶ ἄπιστοὶ, εὐσεβεῖς καὶ ἀσεβεῖς, πνευματοφόροι καὶ μὴ, εἰρήνοποιοὶ καὶ ἐπαναστάται, πολυμαθεῖς καὶ ἀμαθεῖς, νομοτελεῖς καὶ ἀνατροπεῖς τοῦ κοινωνικοῦ βίου, φιλοπάτριδες καὶ διεθνισταί, πνευματικοὶ ἄνθρωποι καὶ ὕλισται, οἱ πάντες κινουῦνται, ζοῦν, δροῦν, πορεύονται—ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως, ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ— μὲ τὰς Ἀρχὰς Ἐκείνου, τὰς ὁποίας προσεκόμεσε καὶ ἐδίδαξε τὸ ἐν Βηθλεὲμ τεχθὲν Θεῖον Βρέφος! Οἱ πάντες τὸν ἀληθῆ ἄνθρωπον ἀναζητοῦμεν. Οἱ μὲν ὀρθοφρονουῦντες εὐρίσκουσι τοῦτον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ περιπλανώμενοι ἀναζητοῦσι τὸ Φῶς ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει, παρὰ μόνον τὸ σκότος. Καὶ τὸ χερίστον, ὅτι οἱ εἰς τὸ σκότος πορευόμενοι, ἀρνοῦνται τὸ Φῶς, ἀκόμη καὶ προσφερόμενον. Ἐκ τούτου καὶ ἀνταγωνισμοὶ καὶ ἐπαναστάσεις καὶ ἀνατροπαὶ καθεστώτων καὶ ἐχθροπραξίαι καὶ πόλεμοι τῶν συνανθρώπων, φυλετικαὶ διακρίσεις, ὑλομανεῖς διαθέσεις, ἀκόρεστος δίψα ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων καὶ πάντα τὰ τῆς ἀνομίας ἐπακόλουθα!

3. Ἄς ὀμιλήσωμεν ὅμως καὶ κἀπως πνευματικώτερον, μεθερμηνεύοντες τὸ ὠραιότατον Ἰδιόμελον τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σωφρονίου κατὰ τρόπον ἀναγωγικώτερον καὶ ὑψηλότερον. Ἡ Βηθλεὲμ ἔστω ὅτι συμβολίζει τὴν μικροτάτην γῆνιν σφαῖραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ μᾶς ἔταξεν ὡς κατοικητήριον. Σκότος ἐπεκράτει καθ' ἅπασαν τὴν περιοχὴν τῆς μικρᾶς πολίχνης, τῆς μικροσκοπικῆς μας γῆς. Μόνον οἱ ἀγραυλοῦντες ποιμένες γίνονται μάρτυρες τοῦ ἐκπάγλου Φωτὸς καὶ τοῦ ἀρχαγγελικοῦ ὕμνου καὶ ἔρχονται εἰς προσκύνησιν τοῦ Θεοῦ Βρέφους. Οἱ εὐάριθμοι καὶ ἀμαθεῖς, οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ, οἱ ἀφελεῖς καὶ πρόθυμοι δέχονται πρῶτοι τὴν χάριν τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεάνθρωπον. Τὸ σπήλαιον ἔστω, ὅτι εἶναι ἡ κατοικία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅπερ ἐζήτηι τὴν διαφύλαξίν του ἐκ τῶν παντοίων δεινῶν τοῦ κόσμου ἐντὸς τῆς σκοτίας τοῦ σπηλαίου· μέχρις ὅτου τὸ Θεῖον Βρέφος ἠγίασε τὸν τόπον, κατακλιθὲν ἐντὸς αὐτοῦ. Ἡ φάτνη, ἔστω ὅτι εἶναι ἡ ἀναπαύουσα τὴν ἀνθρωπότητα κλίνη· τὴν ἀνθρωπό-

τητα, τὴν βιοῦσαν κατὰ τὰ ζωώδη ἐνστικτα τῶν ἀλόγων ζώων καὶ τρεφομένην μὲ τὰ ὕλικὰ πράγματα ποῦ δὲν κορένουν, ἀλλ' ἐπαυξάνουν τὴν βουλιμίαν εἰς νέας καὶ συνεχῶς πολλαπλασιαζόμενας ὀρέξεις καὶ ἀπολαύσεις! Ἄλλ' ἦλθεν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεπαύθη ἐν τῇ φάτνῃ διὰ τὴν ἐξαγιασθῆ καὶ τὸν χῶρον καὶ ἐπευλογῆσθ τὰ ἐπιζητούμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, πνευματικὰ καὶ ὕλικὰ ἀγαθὰ.

4. «Καὶ ὁ Ἄγγελος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν», κραυγάζει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (Ἰω. 1,14). Ἐρχεται εἰς τὸν κόσμον, σαρκούμενος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ κόρης πτωχῆς, ὀρφανῆς καὶ ἀσήμου, ἀλλ' ἐναρέτου καὶ ἀγνῆς καὶ μάλιστα καθ' ὃν χρόνον τὸ ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ ἦτο ὑπόδουλον. Ἐρχεται ὡς παιδίον ἄοπλον, γενεαλογούμενον ἐκ Μητρὸς, ἀγενεαλόγητον ὅμως ἐκ Πατρὸς. Καὶ ὅμως τὸ Βρέφος τοῦτο τῆς Βηθλεὲμ συνταράσσει τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἐποχῆς Του, ἀλλὰ καὶ τὰς δυναστείας τῶν αἰώνων. Μεταβάλλει ἀρχὰς, ἰδεολογίας, πεποιθήσεις, παραδόσεις, ἀξίας λαῶν καὶ ἐθνῶν. Τὸ ταπεινὸν Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ θὰ καταστή, μετ' οὐ πολὺ, ὁ αἰώνιος Διδάσκαλος τῆς Οἴκουμένης! Ἦλθε διὰ τὴν ἀποκαλύψῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὴν Ἀλήθειαν περὶ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ. Ἦλθε διὰ τὴν διδάξῃ τὴν ἀγαπῶμεν τὸν Δημιουργὸν τοῦ Σύμπαντος ὡς «Πατέρα» ἡμῶν. Ἦλθεν ὡς Βρέφος διὰ τὴν ἀποδείξῃ τὴν περὶ πάντων προνοοῦσαν θεῖαν «Πρόνοιαν» καὶ μάλιστα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν μεριμνῶσαν καὶ φροντίζουσαν ἑσασί! Ἦλθε διὰ τὴν βεβαιώσῃ τὴν ὑπεραξίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τὴν ἀποδείξῃ ὅτι ὁ θάνατος δὲν ἀποτελεῖ διακοπὴν τῆς ὑπάρξεώς μας, ἀλλ' ἀπλῆν μεταβολὴν ἐκ τῆς ὕλικῆς εἰς τὴν πνευματικὴν ὑπαρξίν τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς. Ἦλθε διὰ τὴν καταστήσῃ ἀπτήν καὶ φανεράν τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν καὶ ἀξίαν τῆς «Δικαιοσύνης». Ἦλθε διὰ τὴν διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι ἀδέκαστος («μισθαποδοσία») ἐπικρατεῖ εἰς τὸ Σύμπαν καὶ ὅτι πᾶσα διαταραχὴ τῆς ἐν τῇ φύσει «ἀρμονίας», ἐπιφέρει πάραυτα τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς τιμωρίας διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἦλθε διὰ τὴν διδάξῃ ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ «ἠθικοῦ»

πεδίου, τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν ἐκ Θεοῦ «ἀρμονίαν» τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, πᾶσα παράβασις τούτου ἢ ἀναταραχή, ἐπιφέρει τὴν ἀναπόφευκτον «κρίσιν» καὶ τὴν δικαίαν «ἀνταπόδοσιν» τοῦ Δημιουργοῦ καὶ πλάστου τοῦ ἀνθρώπου.

5. Μὲ τὴν Γέννησιν τοῦ Θεοῦ Βρέφους θεμελιούται ἐπὶ νέων βάσεων ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ Βασιλεία τῆς ἀληθείας, τῆς ἀληθοῦς σοφίας, τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀγιότητος, τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς Ἀγάπης. Οἱ Νόμοι Του καθίστανται οἱ αἰώνιοι Νόμοι τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀμετακίνητοι καὶ ἀναλλοίωτοι. Σημεῖον τῆς Θεότητος τοῦ Θεοῦ Βρέφους τῆς Βηθλεὲμ εἶναι καὶ ἡ ἐμφανεστάτη σύνδεσις τῶν αὐτῶν νόμων τῆς ἀλόγου φύσεως μετὰ τῶν Νόμων τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' ἐὰν στρέψωμεν ἑταστικὸν τὸ βλέμμα ἡμῶν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τῆς ἐποχῆς μας, χωρὶς νὰ θέλωμεν θὰ διερωτηθῶμεν. Ἄρα γε ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπέφερε τ' ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα πρὸς τὴν ἠθικὴν τελείωσιν τοῦ ἀνθρώπου; Ἡ μήπως ὁ δυστυχῆς ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας περιπλανᾶται εἰς τὸ ἔρεβος τῆς μωρίας του; Καὶ παραπαίων ἐν μέσῳ τοῦ ζόφου τῆς ἀγνωσίας του, ἀναζητεῖ τὸ Φῶς καὶ τὴν εὐτυχίαν του ἐκεῖ, ὅπου δὲν ὑπάρχει;

6. Πράγματι πάντες οἱ κατοικοῦντες σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐμφανιζόμεθα πλέοντες μὲ σκάφος εὐθραυστον ἐντὸς ὠκεανῶν «φουρτουνιασμένων»! Τὸ σκάφος, μὲ τὸ ὁποῖον πλέομεν τὴν τρικυμιώδη θάλασσαν τοῦ βίου, πορεύεται ἐν μέσῳ σκοπέλων, θυελλῶν καὶ καταιγίδων. Καὶ ὅμως οἱ πάντες ἀναζητοῦμεν τὸν εὐδιον καὶ ἡσυχίον λιμένα τῆς σωτηρίας μας. Τὸ πλοῖον τῆς ζωῆς μας κοινόν. Ἡ ἐπιδιώξις τῆς σωτηρίας κοινή. Τὰ μέσα μόνον ποὺ ἐφαρμόζομεν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀπολαύσεως τοῦ αἰσίου τέρματος διαφέρουν. Καὶ ὅπως τὴν θάλασσαν κτυποῦν οἱ ἄγριοι ἄνεμοι, αἱ θύελλαι καὶ αἱ καταιγίδες· οὕτω πως καὶ οἱ πλέοντες ἐπ' αὐτῆς ἄνθρωποι πορευόμεθα ἐν μέσῳ κινδύνων παντοειδῶν. Ἰδεολογικαὶ ἀναταραχαί, κοινωνικαὶ ἀνατροπαί, πολιτικαὶ ἀντιθέσεις, φυλε-

τικαὶ διακρίσεις, ταξικαὶ διαιρέσεις, ὕλομανεῖς διαθέσεις, ἀξιομάτων καὶ ὕλικῶν ἀγαθῶν ἀρπακτικαὶ διαθέσεις, πειρατικαὶ ἐπιθέσεις, πολεμικαὶ προπαρασκευαὶ καὶ κατακτητικαὶ προθέσεις εἶναι ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν, ἅτινα ὑποπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ καθ' ἑνὸς ἐξ ἡμῶν ἐν τῇ ζωῇ, τῇ δράσει, τῇ σκέψει καὶ τῇ προθέσει τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας· ἐνὸς ἐκάστου καὶ ὅλων ὁμοῦ· τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν· τῶν κρατῶν καὶ τῶν ἐθνῶν· τῶν φύλων καὶ τῶν φυλῶν· τῶν εὐπαιδευτῶν καὶ τῶν ἀπαιδευτῶν· τῶν πολιτισμένων καὶ τῶν ἀπολιτιστῶν· τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν ἀδυνάτων!

7. Τί λοιπὸν ἐν ἀντιθέσει πρὸς πάντα ταῦτα προσεκόμισε τὸ Θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ διὰ τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ συγκεκριμένως διὰ τὴν ταραχώδη ἐποχὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν ζῶμεν καὶ κινούμεθα; Προσεκόμισε τὴν «Ἀλήθειαν», τὴν ὁποῖαν ἐπιδιώκομεν καὶ διακαῶς ποθοῦμεν. Αὐτὴ ἡ συνεχὴς ἐπιδιώξις κατακτήσεως τῆς «Ἀληθείας» ἐπὶ τε τοῦ μεταφυσικοῦ, τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ ὕλικου καὶ φυσικοῦ πεδίου, εἶναι ἡ ζωηφόρος ροπὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀνέσεις τῆς «Ἀληθείας» καὶ εἰς κατακτησιν τῆς «Δικαιοσύνης», ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ τε φυσικοὶ καὶ ἠθικοὶ Νόμοι ἐδράζονται διὰ νὰ διασφαλίζουν τὴν «ἀρμονίαν» τοῦ Σύμπαντος. Μὴ λοιπὸν, ἀπογοητευόμενοι ἐκ τῶν φαινομένων, κρίνομεν ἐν ἀπασιδοξία τὸν διακαῶς ποθοῦντα τὴν «Ἀλήθειαν» καὶ τὴν «Δικαιοσύνην» ἄνθρωπον τῆς ἐποχῆς μας. Ἐπιφανειακῶς τὰ πάντα εἶναι εὐμετάβολα καὶ εὐκίνητα, ἀκριβῶς ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ταράσσεται ἡ θάλασσα ὑπὸ ἀγρίων πολλῶν ἀνέμων, θυελλῶν καὶ καταιγίδων. Ταράσσονται καὶ οἱ ἄνθρωποι σήμερον περισσότερο πάσης ἄλλης ἐποχῆς. Καὶ ὅμως σήμερον οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν μεγάλων κατακτήσεων τοῦ πνεύματός των ἐγγίζου ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν «Ἀλήθειαν»· τὴν περὶ Θεοῦ «Ἀλήθειαν», τὴν ὁποῖαν τὸ Θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ ἤλθε διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ ὑποδείξῃ. Εὐτυχεῖς, ὅσοι ἀκολουθοῦν τὰς ὑποδείξεις Του! Δυστυχεῖς, ὅσοι παρακοῦν εἰς τὴν διδαχὴν Του! Ἄλλ' ὅπως

τὰ κύματα διαταράσσουν τὴν ἐπιφάνειαν μόνον τῆς θαλάσσης, ἐνῶ τὸ ἀδιόρατον βάθος διατηρεῖται γαληνιαῖον καὶ ἡσυχον· οὕτω πως καὶ ἡ ἐν ἀνησυχία καὶ ταραχῇ περιπλανωμένη ἀνθρωπίνη Ψυχὴ, διατηρεῖ εἰς τὸ βάθος τὴν ἀκόρεστον ἔφραση ἀποκτήσεως τῆς γαλήνης καὶ ἡσυχίας, τὴν ὁποῖαν ἡ ἀναζητούμενη ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου («Ἀλήθεια») καὶ ἡ μὲ τόσον ἰδρωτὰ, κινδύνους καὶ αἵματα ἐπιδιωκομένη «Δικαιοσύνη» εἶναι βέβαιος ὅτι εἰς τὸ τέλος τῶν ἀγώνων του θὰ τοῦ προσφέρουν!

8. Τὸ Θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ ἐθεμελίωσε τὴν Βασιλείαν Του καὶ ἐκάλεσε τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἐνστερνωθῶν τοὺς Νόμους Του καὶ καταστῶσιν ὑπήκοοί Του! Δὲν ἔθεσεν ὄρια τόπου καὶ χρόνου ὁ θεμελιωτὴς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, ὁ Μεσσίας καὶ Λυτρωτὴς. Ἡ Ὁρησκεία Του πηγὴ ζωῆς διὰ τοὺς ὁπαδούς Του, ἀλλὰ καὶ φάρος ὁδηγὸς διὰ τοὺς ἐν πλάνῃ καὶ ἀθλιότητι βιοῦντας. Ἀναρίθμητοι γενεαὶ ἀνθρώπων θὰ ἐκλείψουν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Σοφοὶ καὶ μωροὶ θὰ ὑποκύψουν εἰς τὸν θάνατον! Πόλεις θαυμασταί, μεγαλοπρεπεῖς καὶ πολύκροτοι, θὰ καταπέσουν μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς ἐρείπια. Δυναστεῖαι καὶ Ἱερόνοι θέλουν ἐκλείψει. Ὅμως ἡ Χριστοῦ Γέννα θὰ γίνεταί συνεχῶς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αἰσθητὴ καὶ ποθητὴ εἰς τὸν πεπλανημένον ἀνθρώπον, ὡς «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ». (Ἰω. 14,6). Στρέψωμεν λοιπὸν τὸ βλέμμα τῆς ψυχῆς μας ὅσοι πιστοὶ καὶ ὅσοι ὀλιγόπιστοι· ὅσοι περιπατοῦντες ἐν ὀρθοφροσύνῃ καὶ ὅσοι περιπλανώμενοι ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς «Δικαιοσύνης» πρὸς τὸ τεχθὲν ἐν Βηθλεὲμ Θεῖον Βρέφος. Ἐγεννήθη δι' ἡμᾶς, τὰ πλάσματά Του! Ἐσαρκώθη ἐξ ἀγάπης, διότι ὁ Θεὸς εἶναι Ἀγάπη, «Ἡ» Ἀγάπη! Ἡ ἄκρα δὲ τοῦ Θεοῦ Ἀγάπη ἐφανερώθη πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἄς πανηγυρίσω-

μεν λοιπὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν φανέρωσιν τῆς ἄκρας Ἀγάπης τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Πλάστου ἡμῶν! Ἄς ἐορτάσωμεν τὴν ἀγίαν καὶ σωτηριώδη ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Χριστὸς ἐγένετο ἄνθρωπος ὅμοιος μὲ ἡμᾶς, πλὴν τῆς ἀμαρτίας! Ἄς ὑψώσωμεν ἰκετίδας τὰς χεῖρας πρὸς τὸ τεχθὲν ἐν Βηθλεὲμ Θεῖον Βρέφος καὶ ἄς ἰκετεύσωμεν Αὐτό, ὅπως ρίψῃ καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν τὸ βρεφικὸν τῆς ἀθωότητος Του γλυκύτατον μειδίημα, ὅπως τὸ πρῶτον ἐπραξεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς ἀγνῆς καὶ παναγίας Μητρὸς Του! Ἐν ταπεινώσει στρέψωμεν τὰ βλέμματά μας πρὸς τὸ ἐν τῇ φάτνῃ τῶν ἀλόγων κατακείμενον Θεῖον Βρέφος διὰ νὰ ἠχήσῃ καὶ εἰς τὰς ψυχὰς μας ἡ ἀγγελικὴ πρὸς τοὺς ἀγραυλοῦντας ποιμένας προτροπὴ: «Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, Ὁς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβὶδ... Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ, αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!» (Λουκ. 2,10-14).

Εὐχὴν θερμὴν καὶ προτροπὴν ἀξίαν δεῖ εἰς ἡμᾶς τὸ ὠραῖον στιχηρὸν τοῦ ὄρθρου τῆς μεγάλης Ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ κατακλείω τὸ ἄρθρον :

«Δεῦτε ἴδωμεν πιστοί, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν, ἐνθα ὀδεύει ὁ ἀστὴρ, μετὰ Μάγων Ἀνατολῆς τῶν Βασιλέων.

Ἄγγελοι ὑμνοῦσιν, ἀκαταπαύστως ἐκεῖ.

Ποιμένες ἀγραυλοῦσιν, ῥῆθρ' ἐπάξιον,
Δόξα ἐν ὑψίστοις λέγοντες, τῷ σήμερον ἐν Σπη-
λαίῳ τεχθέντι,
ἐκ τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου, ἐν Βηθλεὲμ τῆς
Ἰουδαίας!»!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τῆς Θείας Ἐπιφανείας καὶ τῇ ἀνατολῇ τοῦ νέου ἔτους 1978 ὁ Διευθυντὴς τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ οἱ συνεργάται αὐτοῦ εὐχονται εἰς ἅπαντας τοὺς ἀναγνώστας πᾶσαν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν παρὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. (Ἐκ τῆς Διευθύνσεως).

ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟΝ ΜΕΤΑΞΥ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

Μετά έπταετία η Όρθόδοξος Έκκλησία προέβη, επί τή εύκαιρία τής δεκαετηρίδος από τής άρσεως τών αναθεμάτων μεταξύ Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως, εις τήν σύστασιν τής ήμετέρας «Διορθόδοξου Τεχνικής εκ θεολόγων Έπιτροπής» προς προπαρασκευήν του θεολογικού διαλόγου μετά τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας. Πράγματι τό μόν Οικουμενικόν Πατριαρχεϊόν απήνυθε κατά Νοέμβριον 1974 τό ύπ' άριθ. 697 έγκύκλιον Γράμμα αύτου προς τάς κατά τόπους Όρθόδοξους Έκκλησίας «περι τής επιβαλλομένης συστάσεως ιδιαιτέρας Διορθόδοξου Τεχνικής εκ θεολόγων Έπιτροπής, προς ανάληψιν ύπ' αύτης και διεξαγωγήν επί του παρόντος του έργου τής συγκεντρώσεως και αξιολογήσεως τών πορισμάτων, εις ά έχουσι καταλήξει αι κατά τόπους Όρθόδοξοι Έκκλησίαί εν τή ύπ' αύτων κατ' ιδίαν μελέτη τών επί μέρους του μεταξύ Όρθόδοξων και Ρωμαιοκαθολικών διαλόγου και χαράξεως επί του ζητήματος κοινής και από πανορθόδοξου συνεννοήσεως έφεξις γραμμής»· αι δέ Όρθόδοξοι Έκκλησίαί απαντήσασαι συνεφώνησαν μόν διά τήν σύστασιν τής Έπιτροπής αύτης, ώρισαν δέ και τους αντιπροσώπους αύτων ως μέλη τής Τεχνικής Έπιτροπής. Κατόπιν τούτου ο Οικουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος εν τώ μηνύματι αύτου προς τόν Πάπαν Παύλον από 7 Δεκεμβρίου 1975 άνήγγειλεν έπισήμως τήν ληφθεϊσαν πανορθόδοξον άπόφασιν: «προωθήσαι τήν άγίαν υπόθεσιν τών μετά τής Ρώμης ιερών δεσμών, μετακινήσαι τε ταύτην από τής άγάπτης διαλόγου εις τήν προπαρασκευήν του θεολογικού μετ' αύτης διαλόγου. Έφ' ό και διορθόδοξως διαβουλευσάμενοι ήχθημεν εις τήν πανορθόδοξον άπόφασιν του συστήσαι ειδικήν Διορθόδοξον Τεχνικήν θεολογικήν Έπιτροπήν προς προετοιμασίαν του διαλόγου τούτου από όρθόδοξου πλευράς»¹³. Ο δέ Πάπας εν τώ απαντητικώ μηνύματι αύτου προς τόν Πατριάρχη από 11 Δεκεμβρίου 1975 εξέφρασε τήν χαράν του «διά τήν δυνατότητα δημιουργίας νέων οργάνων θεολογικού διαλόγου», ως και τήν βαθεϊαν εκτίμησιν του διά «τήν πρωτοβουλίαν ταύτην» και δηλοΰμεν ότι είμεθα άκρως διατεθειμένοι να πράξωμεν τό αυτό και ήμεϊς, ώστε να δυνηθώμεν να προσεγγίσωμεν εις τήν τελείαν κοινωνίαν, προχωρούντες από κοινού επί τής οδού τής άμοιβαίας άγάπης». Όμοια επανέλαβε και εν τή αντιφωνήσει του προς τήν Πατριαρχικήν αντιπροσωπεϊαν «διά τήν σύστασιν τής Πανορθόδοξου Έπιτροπής διά τήν προετοιμασίαν του θεολογικού διαλόγου μετά τής Καθολικής Έκκλησίας»¹⁴. Προστεθήτω ότι ο Πατριάρχης

Δημήτριος και όλίγον πρότερον εν αντιφωνήσει του προς τήν Παπικήν αντιπροσωπεϊαν εξέηρε τήν σημασίαν τής συστάσεως τής εν λόγω Έπιτροπής, συστήσας όπως αδραστηριοποιηθί ή τή ήμδν πρωτοβουλίαν συσταθείσα Διορθόδοξος Τεχνική Έπιτροπή διά τήν προετοιμασίαν του θεολογικού διαλόγου μεταξύ τών δύο Έκκλησιών ήμδν».

Τέλος τήν αύτην δραστηριοποίησιν τής Έπιτροπής ταύτης συνέστησε και ή πρόσφατος Α' (έν Γενεύη 1976) Προσυναδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, άποφασίσασα όπως «δοθέντος ότι διά πανορθόδοξου όμοφώνου άποφάσεως έχει συσταθί Διορθόδοξος Τεχνική Θεολογική Έπιτροπή προς προπαρασκευήν από όρθόδοξου πλευράς του μετά τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας διαλόγου (δόν όπως) δραστηριοποιηθί ή λειτουργία τής Έπιτροπής ταύτης και άρξεται αύτη του έργου αύτης τό ταχύτερον δυνατόν»¹⁵. Κατόπιν λοιπόν τής άνωτέρω πανορθόδοξου άποφάσεως τό Οικουμενικόν Πατριαρχεϊόν εξαπέλυσε τό ύπ' άριθ. 305 από 10.5.1977 έγκύκλιον Γράμμα προς τάς κατά τόπους Όρθόδοξους Έκκλησίας, διά του όποιου προέτεινε «ταίς άδελφαίς Έκκλησίαίς τήν σύγκλησιν τής Διορθόδοξου Τεχνικής Θεολογικής Έπιτροπής εν τώ εν Σαμπεζύ τής Γενεύης ήμετέρω Όρθόδοξώ Κέντρω από τής κ' μέχρι τής κε' του προσεχούς Ιουνίου». Ούτω δυνάμει του Πατριαρχικού τούτου Γράμματος συνήλθεν ή Διορθόδοξος Τεχνική Θεολογική Έπιτροπή και κατήρξατο του έργου αύτης.

Έργον δέ τής εν λόγω Έπιτροπής είναι ή προετοιμασία του θεολογικού διαλόγου μεταξύ τής Όρθόδοξης και τής Ρωμαιοκαθολικής Έκκλησίας διά του καθορισμού του σκοπού, τής μεθοδεύσεως και τής θεματολογίας αύτου, ως και τής βαθείας μελέτης και συντάξεως εισηγήσεων εις τά επιλεγησόμενα θέματα υπό ειδικών όρθόδοξων θεολόγων, ίνα, μετά τήν επιβαλλομένην περαιτέρω μελέτην και τελείαν προπαρασκευήν διεξαχθί βραδύτερον ο θεολογικός διάλογος τής αληθείας διά τής επί τή βάσει τής Αγίας Γραφής και τής αρχαίας άνοθεύτου Ιερās Παραδόσεως τής ήνωμένης Έκκλησίας τών έπτά Οικουμενικών Συνόδων εξέτάσεως τών σημείων συμφωνίας και διαφωνίας τών δύο τούτων πρεσβυγενών Έκκλησιών. Άλλ' εν τοιαύτη περιπτώσει κατ' ούσίαν θά πρόκειται περι συμφωνίας ή διαφωνίας άμοφότερων τών Έκκλησιών τούτων προς τήν άνοθευτον δογματικήν θεωρίαν και διδασκαλίαν, ως και τήν διοικητικήν και λειτουργικήν πράξιν τής αρχαίας ήνωμένης και άδιαιρέτου Έκκλησίας, επί του έδάφους τής όποίας μόνον είναι δυ-

* Συνέχεια εκ τής σελ. 405 του ύπ' άριθ. 22 τεύχους.

13. α' Έπίσκεψις 7, άριθ. 139/1 (1976) 14.

14. Αύτόθι, σ. 12,21.

15. «Έκκλησία» 54 (1977) 205.

νατή, τοῦ Κυρίου εὐδοκοῦντος καὶ συνεργοῦντος, ἡ συνάντησις καὶ ἐπανένωσις τῶν ἐν λόγῳ Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς παρ' ἀμφοτέρων ἀποβολῆς πάσης τυχόν μεταγενεστέρως ἑτεροδιδασκαλίας καὶ καινοτομίας αὐτῶν, ἀγνώστου εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἀρχαίαν γνησίαν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. «Ἐπειδὴ δὴλα δὴ ὑπῆρξεν Ἐκκλησία πρὸ δέκα αἰώνων τὰ αὐτὰ ἔχουσα δόγματα ἐν τε Ἀνατολῇ καὶ Δύσει, ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ καὶ νέᾳ Ῥώμῃ, ἀναδράμωμεν ἐκάτεροι εἰς ἐκείνην καὶ ἴδωμεν ὁπότεροι προσέθεντο ἢ ἀφείλον· ἐκκοπτεσθῶ ἢ προσθήκη, ἐὰν ὑπάρχη καὶ ὅπου ὑπάρχει· προσθεθῆσθαι τὸ ἀφαιρεθῆν, ἐὰν ὑπάρχη καὶ ὅπου ὑπάρχει· καὶ τότε σύμπακτες ἀνεπιστήτως εὐρεθησόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδοξίας, ὁπότεν ἡ Ῥώμη τῶν κάτω αἰώνων μακρυνομένη ἐπὶ μᾶλλον ἀρέσκειται νὰ πλατύνῃ τὸ χάσμα διὰ νέων ἀεὶ δογμάτων καὶ θεσπισμάτων, ἐκτρεπομένων τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως»¹⁶. Ἄλλαις λέξεσιν ἐπιβάλλεται ἡ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν πρεσβυγενῶν Ἐκκλησιῶν συμφωνία καὶ παραδοχὴ τῶν ὑπὸ τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων τεθεσπισμένων καὶ κοινῇ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ πάντων τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν παραδεδεγμένων «ἀναγκαίων» (necessaria) δογμάτων, οὐχὶ δὲ τῶν «ἀμφιβαλλομένων» (dubia) καὶ τῶν θεολογουμένων ἢ τῶν ἐπουσιωδῶν λειτουργικῶν καὶ διοικητικῶν διαφορῶν καὶ συνηθειῶν, συμφώνως πρὸς τὴν ὀρθὴν παλαιοχριστιανικὴν ἀρχήν: «in necessariis unitas in dubiis libertas, in omnibus caritas», ὡς καὶ πρὸς τὴν ὁμοίαν ἀρχὴν τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου: «ἐν οἷς οὐκ ἔστι πίστις τὸ ἀθετούμενον, οὐδὲ κοινῶν τε καὶ καθολικοῦ ψηφίσματος ἐκπτώσις, ἄλλων παρ' ἄλλοις ἔθων τε καὶ νομίμων φυλαττομένων, οὔτε τοὺς φύλακας ἀδικεῖν, οὔτε τοὺς μὴ παραδεξαμένους παρανομεῖν, ὀρθῶς ἂν τις κρινεῖν εἰδῶς διορίσαιοι»¹⁷. Ἀπόλυτος λοιπὸν ἐνόησις εἰς τὰ ἀναγκαῖα καὶ οὐσιώδη τῆς δογματικῆς πίστεως καὶ τῆς διοικήσεως, ποικιλία δὲ καὶ οὐχὶ ὁμοιομορφία εἰς τὰ λοιπά, ἢ, κατὰ βραχυλογίαν, ἐνόησις ἐν τῇ ποικιλίᾳ, συμφώνως πρὸς τὴν ἐπικρατήσασαν ὀρθὴν ταύτην ἀρχὴν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἥδη ἀπὸ τῆς συναντήσεως τοῦ Πολυκάρπου Σμύρνης μετὰ τοῦ Ἀνικήτου Ῥώμης (ἐν ἔτει 154), εἴτα τοῦ Εἰρηναίου Λουγδούνου, τοῦ Βικεντίου Λειρῖνου, τοῦ Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλων μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς πρὸς τὴν θεματολογίαν τοῦ ὀρθοδοξο-ρωμαιοκαθολικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου παρατηροῦμεν, ὅτι, χωρὶς νὰ ἀπορρίπτωμεν τὴν διατυπωθεῖσαν ἀποψιν, καθ' ἣν θὰ ἔδει ὅπως ὁ διάλογος ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰ

ἐνοῦντα τὰς δύο Ἐκκλησίας θέματα, ὡς π.χ. ἀπὸ τὴν Σωτηριολογίαν ἢ τὴν Μυστηριολογίαν, ἐν τούτοις φρονοῦμεν ὅτι ταῦτα καὶ πολλὰ καὶ γνωστά εἶναι καὶ δύνανται βεβαίως ἐκ παραλλήλου νὰ συνεξετάζωνται, ἀλλὰ κυρίως ἐνδιαφέρουσι τὰ διαίροῦντα τὰς δύο Ἐκκλησίας θέματα, ὧν τινὰ κατ' οὐσίαν καὶ ἀλήθειαν δὲν διαίρουσιν αὐτάς, δυνάμενα νὰ διευκρινισθῶσι καὶ διευθετηθῶσι δι' ἀντικειμενικοῦ καὶ ἀμερολήπτου διαλόγου. Εἰδικώτερον ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ταπεινὴν γνώμην, ὅτι πρωταρχικὸν θέμα τοῦ διαλόγου δεόν νὰ ἀποτελέσῃ ἡ Ἐκκλησιολογία, καὶ ἐπομένως ἐνδείκνυται ὅπως πρώτιστα πάντων μελετηθῇ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ἀπροκαταληψίας καὶ ἀντικειμενικότητος ἡ Ἐκκλησιολογία τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, πρὸς ἣν δεόν νὰ προσαρμολογηθῇ τῆς τε Ὀρθοδόξου καὶ τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἢ Ἐκκλησιολογία. Καθ' ὅσον δυστυχῶς εἶναι τόσον σπουδαῖαι αἱ ἐκκλησιολογικαὶ διαφοραὶ, ὥστε ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῶν συμφωνίας ἢ διαφωνίας ἤρηται ἡ πορεία καὶ ἡ τύχη τοῦ ὅλου θεολογικοῦ διαλόγου μετὰξὺ αὐτῶν, οὕτως ὥστε ἡ Ἐκκλησιολογία θὰ ἀποβῇ ἡ λυδία λίθος τοῦ διαλόγου. Ὅθεν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιολογικῶν πρὸ πάντων διαφορῶν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ συμφωνία καὶ ἐνώσις, ἥτις ἐπιτευχθήσεται διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως αὐτῶν ἐκ «πάντων τῶν ἀπ' ἀλλήλων αὐτοὺς διαμερίζοντων» καὶ τῆς διὰ τῆς μιᾶς πίστεως ἐνώσεως («ἡμῖν, οἰκτιρῆς ἔσμεν ἕν») ¹⁸. Πρὸς τοῦτο ἐνδείκνυται, ὅπως κατὰ τὸν διάλογον πρυτανεύσωσιν ἀρχαὶ καὶ κριτήρια καὶ παράγοντες καθαρῶς θεολογικοί, οὐχὶ δὲ πολιτικῆς ἢ ἄλλης σκοπιμότητος τοιοῦτοι, ὁπότε ὁ διάλογος ἀχθήσεται εἰς ναυάγιον, ὡς ἐγένετο κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν καὶ μετ' αὐτήν ¹⁹.

18. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὸ «ὅταν ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα...», PG 44, 1321.

19. Ὡς γνωστόν, ἐγένοντο καὶ τότε ἱκαναὶ φιλενωτικαὶ συζητήσεις καὶ προσπάθειαι, ἀλλ' ὅμως καὶ μὲν πρωτοβουλία τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατόρων ἀναληφθεῖσαι ἐπεδίωκον ἀπλῶς ἐξωτερικὴν τινὰ ἐπικουρίαν τῆς Δύσεως κατὰ τῶν Τούρκων καὶ πολιτικούς ἐν γένει σκοπούς, αἱ δὲ ὑπὸ τῶν Παπῶν γινόμεναι ἀπεσκόπουσαν τὴν ἄνευ ὅρων καθυπόταξιν καὶ ὑποδούλωσιν τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὸν Παπισμὸν, οὕτως πάσας τὰς καινοτομίας καὶ τὰς αὐταρχικὰς ἀξιώσεις ὑπεχρεοῦντο ἀσυζητητῇ νὰ δεχθῶσιν. Τούτων ὅμως οὕτως ἐχόντων, ἦτο ἐντελῶς φυσικὸν τὸ ναυάγιον πασῶν τῶν γενομένων ἐνωτικῶν ἀποπειρῶν. Διότι τὸ ὅλον ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, μὴ θεθὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ ὀρθῆς βάσεως, κατήντησε μᾶλλον πολιτικόν, ἀποβαλὼν οὐσιαστικῶς τὸν θρησκευτικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα. Οὕτως, ἐνθ' ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας, ἔθετεν ὡς βάσιν τῆς ἐνώσεως τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἐπιδιώκουσα τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων καινοτομιῶν αὐτῆς, οἱ Πάπαι ἀπ' ἐναντίας μετέθετον τὸ ζήτημα κυρίως εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων ἀποδοχὴν πρὸ πάντων τοῦ κυριαρχικοῦ παπικοῦ πρωτείου, ἐξ ἧς ἐξήρτων τὴν ἐνώσιν». (Γ. Καρμίρη, Ἡ περὶ Ἐκκλησίας ὀρθόδοξος δογματικὴ διδασκαλία, Ἀθήναι 1964, σ. 59).

16. Δήλωσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ' πρὸς τὴν ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ Πάπα Πίου Θ', τοῦ προσκαλέσαντος τὸ 1868 καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Α' Βατικανὴν Σύνοδον, παρὰ Ἰω. Καρμίρη, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα... τ. Π², σ. 1008.

17. Ἰ. Βαλέττα, Φωτίου τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαί, Λονδίνον 1864, σ. 156.

Ἰδιαιτέρως δέον νὰ σημειωθῆ ἑνταῦθα, ὅτι με-
ταξὺ τῶν καθ' ἕκαστον ἐκκλησιολογικῶν θεμάτων,
τῶν συζητηθησομένων κατὰ τὸν θεολογικὸν διάλογον,
συγκαταλέγεται βεβαίως καὶ τὸ τῆς μεταξὺ τῶν Ὀρ-
θοδόξων δρώσης προσηλυτιστικῆς κακεμφάτου Οὐ-
νίας, τὸ ὁποῖον μάλιστα θὰ ἔδει νὰ προηγηθῆ, ὡς ἀπα-
σχολοῦν σοβαρῶς τὰς κατὰ τόπους Ὀρθοδόξους Ἐκ-
κλησίας²⁰. Τοῦτο ἐδηλώθη ἐπίσημως ὑπὸ τῶν ἀντι-
προσωπειῶν αὐτῶν ἐνώπιον πασῶν τῶν Πανορθόδο-
ξων Διασκέψεων, ὑφ' ὧν ἐχαρρακτηρίσθη ἡ Οὐνία ὡς
«μέγα ἐμπόδιον» τοῦ διαλόγου καὶ ἐζητήθη ἡ καταρ-
γῆσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ, τὸ ὁποῖον ἡμῶς δυσ-
τυχῶς οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι. Ἰδιαιτέρως δὲ ἡσχο-
λήθησαν περὶ τὸ θέμα τοῦτο ἡ Γ' καὶ ἡ Δ' Πανορθό-
δοξοὶ Διασκέψεις, ἀποφανθεῖσαι ὅτι ἡ Οὐνία ἀπο-
τελεῖ, ὡς ἐλέχθη, «μέγα ἐμπόδιον» τοῦ μεταξὺ τῶν
δύο Ἐκκλησιῶν θεολογικοῦ διαλόγου, δι' ὃν λόγον
καὶ ἀνέβαλον ἐπὶ δεκατριετίαν ἤδη τὴν ἐναρξιν τοῦ

διαλόγου. Οὕτως ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀνέ-
βαλε τὴν ἐναρξιν τοῦ διαλόγου, ἵνα ἐν τῷ μεταξὺ ἐπι-
λύσῃ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία τὸ πρόβλημα τῆς Οὐ-
νίας, προπαρασκευασθῶσι δὲ ἐξ ἐπόψεως ψυχολογι-
κῆς καὶ οἱ δοκιμασθέντες ἐξ αὐτῆς Ὀρθόδοξοὶ λαοί,
παρὰ τοῖς ὁποίοις ἔχουσι συσσωρευθῆ πολλάκι πικρία
καὶ προκαταλήψεις καὶ ἐχθρότητες ἐκ τῆς ἐπὶ μακροῦς
αἰῶνας ἐχθρικῆς κατ' αὐτῶν στάσεως τῆς Ῥωμαιοκα-
θολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀσκηθέντος εἰς βάρος
αὐτῶν ἀθεμίτου προσηλυτισμοῦ, ἰδίως διὰ τῆς κατα-
δεδικασμένης ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ συνειδήσει «Οὐνίας».
Ἐφ' ᾧ καὶ ἠξιώθη ἡ ὀλοσχερῆς ἀπομάκρυνσις ἀπὸ
τῶν Ὀρθοδόξων χωρῶν πάντων τῶν οὐνιτῶν πρα-
κτόρων καὶ προπαγανδιστῶν πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
διαλόγου καὶ ἡ ὑπαγωγή καὶ συσσωμάτωσις τῶν λε-
γομένων Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν
τῆς Ῥώμης καὶ τὴν κανονικὴν ἱεραρχίαν αὐτῆς, διότι
«Οὐνία καὶ διάλογος εἶναι ἀσυμβίβαστα ταυτοχρό-
νως», ὡς ρητῶς ἐτονίσθη ἐν τῇ Διασκέψει ὑπὸ προ-
έδρου Ὀρθοδόξου ἀντιπροσωπείας. «Ἡ Ῥωμαιο-
καθολικὴ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ παύσῃ νὰ θεωρῆ τὰς
Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ὡς «*terras missionis*»,
διότι ὁ προσηλυτισμὸς εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν
διάλογον», συνέχισεν ὁ αὐτὸς πρόεδρος ὑπὸ τὰς ἐπι-
δοκιμασίας πάντων τῶν συνέδρων²¹. Ἰδιαιτέρως ἐξε-
φράσθησαν κατὰ τῆς Οὐνίας αἱ ἀντιπροσωπεῖαι τῶν
Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Σερβίας, Ρου-
μανίας, Βουλγαρίας, Πολωνίας καὶ ἄλλαι²², καὶ
γενικῶς ἐξεφράσθη ἐν τῇ Γ' Πανορθόδοξῳ Διασκέψει
ἡ καθολικὴ πεποιθήσις τῶν Ὀρθοδόξων, ὅτι ἡ Οὐνία
ἀποτελεῖ σοβαρὸν ἐμπόδιον εἰς τὸν διάλογον καὶ εἰς
πᾶσαν φιλενωτικὴν προσπάθειαν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκ-
κλησιῶν, ἐπειδὴ δηλητηριάζει τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέ-
σεις, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιμόνος εἶναι ἡ ἀξίωσις τῶν Ὀρ-
θοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἀπαλλαγῶσιν ἀπ' αὐτῆς,
ὅποτε θὰ διευκολυνθῆ μεγάλως ὁ διάλογος καὶ θὰ κα-
ταστῆ περισσότερον καρποφόρος, ἐνῶ ἀντιθέτως, «ἐάν
δὲν ἐξελειφθῆ, δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς ἀποτελεσματικοῦ
διαλόγου μετ' αὐτὴν Ῥώμην»²³.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Ἀκαδημ., Ὀμ. Καθηγ. Πανεπιστημίου

20. Βλέπε Σ. Μπιλάλη, Ὀρθοδοξία καὶ Παπισμὸς,
Ἀθήναι 1969, τ. II, σ. 289 ἐξ. Σχετικῶς καὶ τὸ Συνέδριον τῶν
ἀρχηγῶν καὶ ἀντιπροσώπων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὸ
συνελθὸν ἐν Μόσχᾳ τῷ 1948, διεπίστωσεν, ὅτι «ἐν τῇ ροῇ
πολλῶν ἑκατονταετηρίδων καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὁ Πα-
πισμὸς δι' αἰμάτων πολέμων καὶ παντοειδῶν βιαιοπραγιῶν
ἐπεχείρησε νὰ προσηλυτίσῃ εἰς τὸν Ῥωμαιοκαθολικισμὸν τοὺς
Ὀρθοδόξους εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως διὰ τῆς Οὐνίας, ὡς π.χ.
τοὺς Ῥουμάνους ἐν Τρανσυλβανίᾳ τῷ 1700, τοὺς Βουλγάρους
ἐν Τουρκίᾳ τῷ 1859/60, καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον 240.
000. Σέρβους, Ἀλβανούς καὶ Κροάτας, ὡς ἐπίσης καὶ ἐν Τσε-
χοσλοβακίᾳ, Πολωνίᾳ, Οὐκρανίᾳ καὶ λευκῇ Ῥωσίᾳ. Διὰ τοὺς
ἐπισκόπους τῆς Ῥώμης, τοὺς βασιλεῖς τούτους ἐνὸς κοσμικοῦ
κράτους («*patrimonium sancti Petri*»), ἡ πολιτικὴ αὕτη
ἦτο πάντοτε ὑπέρτατος νόμος». (Παρά Ἰω. Καρμίρη.
Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα... τ. II² σ. 1047-1048
Ἡ κατακραυγὴ τῶν Ὀρθοδόξων κατὰ τῶν οὐνιτῶν ὀφείλεται
εἰς τὰς προσπάθειάς αὐτῶν πρὸς ἐκλατινισμὸν τῶν Ὀρθοδόξων
καὶ ἐν γένει εἰς τὸ ἀντιευαγγελικὸν ἔργον αὐτῶν, ὡς ὁμολογεῖ-
ται καὶ ὑπὸ ρωμαιοκαθολικῶν ἐπιθεολόγων καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τοῦ
οὐνιτοῦ πατριάρχου Μάξιμου Δ', ὅστις γράφει: «Διὰ πολ-
λοὺς δυτικὸς ὁ ἀληθὴς λόγος ὑπάρξεως τῶν ἀνατολικῶν, κα-
θολικῶν Ἐκκλησιῶν (οὐνιτικῶν) εἶναι ἡ ἀνοχὴ ἐν τῇ Καθο-
λικῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν ὀχληρῶν αὐτῶν «ἐκσαρκωμάτων», διότι
ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀποτελοῦν μέσον «μεταστροφῆς τῶν ἀίρετι-
κῶν» (τῶν Ὀρθοδόξων!) ἐν εἶδος παγίδος, ὅπου ἡ
ὁμοιότης τοῦ τυπικοῦ καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὀργανώσεως προσ-
φέρεται ἐξ ὀλοκλήρου πρὸς ἐκμετάλλευσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι
ἡ ἐξαφάνισις τῶν θὰ ἐβλαπτετο μεγάλως τὸ γόητρον τῆς Λατι-
νικῆς Ἐκκλησίας. Ἀρκετὰ σπανίως «μῆς θέλου» διὰ σκοποῦς
κυρίως πολιτικούς, φιλετικὸς ἢ ἀπλοῦ συναγωνισμοῦ... Συ-
χνάκις μᾶς θεωροῦν ὡς «κατασκόπους», «πουλημένους» εἰς
τὸν πολιτικὸν ἢ θρησκευτικὸν ἡγεμονισμὸν τοῦ Βατικανοῦ...
Αἱ Ὀρθόδοξοι ἀρχαί, χωρὶς νὰ αισθάνωνται καμμίαν δυσκο-
λίαν, μᾶς μεταχειρίζονται ὡς ἀρπαγὰς «λύκου», μετῃφιε-
σμένους εἰς πρόβατα, καὶ ὡς ἐκ τούτου μᾶς καταπολεμοῦν ὡς
τοὺς κυρίους πράκτορας τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ προσηλυτισμοῦ». (Μα-
ξιμου Δ', Καθολικὴ Ἀνατολὴ καὶ χριστιανικὴ ἐνότης, σ.
12, 13, 16 παρὰ Σ. Μπιλάλη, αὐτόθι σ. 283/4).

21. Ἰω. Καρμίρη, αὐτόθι, σ. 38-39.

22. Βλέπε καὶ Α. Πανώτη, Τὸ χρονικὸν τῆς Γ' Πανορ-
θοδόξου Διασκέψεως Ρόδου, Ἀθήναι 1965, σ. 42, 43: «Αἱ
Ὀρθόδοξοὶ Ἐκκλησίαι τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς,
δοκιμασθεῖσαι κατὰ τὸ ἀπώτερον καὶ πρόσφατον παρελθὸν ἐκ
τοῦ ὑφ' οἰκονομίας μορφῆς προσηλυτισμοῦ, διετήρουν ἐπιφύ-
λαξιν εἰς τὰς σχέσεις τῶν μετὰ τῆς Ῥώμης, διότι τὰ πληρώ-
ματά τῶν δὲν εἶχον εἰσέτι τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐνοήσουν ριζικὴν
μεταβολὴν κατευθύνσεως ἐπὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ ἐπειδὴ
εἶναι «πεπεισμένα», ὡς καὶ πᾶσα ἡ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὀρ-
θοδοξία, «ὅτι ὁ ρόλος τῶν Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ σφαιρᾷ
τῆς Χριστιανικῆς ἐνότητος ὑπῆρξε μᾶλλον ἀρνητικὸς».

23. Περιοδικὸν «Ὁ Σωτήρ» 17 (1976) ἀριθ. 738, σ. 370.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΥΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΤΥΛΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΝ 10^{ην} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1977

Γνωρίζομεν καλῶς πάντες ἡμεῖς, Μακαριώτατε καὶ Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί, ὅτι Νόμος, βασικὸς καὶ θεμελιώδης, τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας εἶναι ἡ Ἀγάπη. Ὁ Νόμος οὗτος ἐδόθη, ὡς ρητὴ ἐντολή, ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ ἰδρυτοῦ Αὐτῆς, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅστις ὄχι ἀπλῶς «διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ Διαβόλου», ἀλλὰ καὶ «ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῇ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας» διότι «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν».

Γνωρίζομεν ἀκόμη, ὅτι αὐτὸς ὁ Ἀρχιποίμην καὶ Μέγας Ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς ἔθεσεν τὴν Ἀγάπην, ὡς ταυτότητα τῶν ὁπαδῶν του, λέγων: «Ἐν τούτῳ γίνονται πάντες ὅτι ἐμοὶ Μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» καὶ ὡς μέτρον τῆς πίστεως εἰς Αὐτόν: «Πίστις, δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη». Τὸ χρυσοῦν νόμισμα τῆς Ἀγάπης εἶναι τὸ μοναδικὸν μέσον τῆς ἐπι τῆς γῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς πέραν τοῦ τάφου σωτηρίας αὐτοῦ. Τὸ νόμισμα τοῦτο εἰς τὴν μίαν ὄψιν φέρει τὴν Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ γύρω γράφει «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου...» καὶ εἰς τὴν ἄλλην ὄψιν τὴν Εἰκόνα τοῦ Ἀνθρώπου καὶ γράφει «καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν».

Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς τὴν ἀγάπην του τὴν ἐπεξέτεινε καὶ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ὑλικῶν καὶ σωματικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀνθρώπων, χορταίνων τοὺς πεινασμένους, φωτίζων τοὺς τυφλοὺς, ἀνορθώνων τοὺς χλωροὺς, καθαρίζων τοὺς λεπρούς, θεραπεύων τοὺς κωφοὺς καὶ τοὺς νεκροὺς ἐγείρων. Εἰς δὲ τοὺς Μαθητάς Του ἀποστέλλων αὐτοὺς εἰς τὸ κήρυγμα τοὺς ἔδωκε ἐντολήν ὄχι ἀπλῶς «να κηρύσσον ὅτι ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν», ἀλλὰ καὶ «ἀσθενούντας θεραπεύετε, λεπρούς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε...».

Τέλος μᾶς ἀποκαλύπτει καὶ μᾶς θεδαιώνει ὁ Ἰησοῦς ὅτι Νόμος καὶ Κῶδιξ, δυνάμει τοῦ ὁποῦ θά κρίνῃ τὸν κόσμον, κατὰ τὴν Δευτέραν Αὐτοῦ Ἐνδοξον Παρουσίαν, θά εἶναι τὸ «ἐπίνασα καὶ ἐδώκατέ μοι ἢ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με ἢ οὐκ ἐποτίσατέ με... ἠσθένησα καὶ ἐπεσεκέψασθέ με ἢ οὐκ ἐπισκέψασθέ με καὶ ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἢ οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε ἢ οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε».

Οἱ Ἀπόστολοι ἔχοντες ταῦτα ὑπὸ ὄψιν ὀργάνωσαν, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, τὴν Κοινωνικὴν Πρόνοιαν, μεταξὺ τῶν πτωχῶν καὶ χηρῶν τῶν Ἱεροσολύμων. Πρὸς καλυτέρα δὲ λειτουργίαν αὐτῆς ἐθέσπισαν τὸν βαθμὸν τῶν Διακόνων, ἐκλέξας ὁ λαὸς ἐπτὰ ἀνδρας, ἐν οἷς καὶ τὸν Πρωτομάρτυρα Στέφανον, «πλήρης

Πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας, εἰς τὸ διακονεῖν Τραπεζᾶς». Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος ἀνέπτυσε, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, τὴν ἀγάπην εἰς τὰς πλουσίας ἐξ Ἐθνῶν Χριστιανικᾶς κοινότητος, ὥστε νὰ ἀμιλλῶνται αὐταὶ εἰς τὴν διεργεσίαν ἐράνων, «Λογίας» ὀνομαζομένων, καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν εἰς τὴν μετέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων. Ὡς ἐντολὴ δὲ ἐδόθη ὑπὸ αὐτοῦ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Τίτον τό: «μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι». Καὶ ὡς θυσία εὐάρεστος τῇ Θεῷ παρίσταται ὑπὸ τοῦ ἰδίου, εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν, ἡ φιλανθρωπία. «Τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός».

Ταῦτα πάντα ἔχουσα ὑπὸ ὄψιν ἡ Ἐκκλησία, καὶ ὅσα παραλλήλως γράφει ὁ Ἀδελφός Θεὸς Ἰάκωβος διὰ τὴν ἔμπρακτον ἀγάπην, οὐδέποτε ὑστέρησεν εἰς ἔργα εὐποιίας καὶ κοινωνίας κατὰ τὴν μέχρι σήμερον διαδρομὴν τῶν εἴκοσιν αἰώνων.

Τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Ἀρχιδιακόνου καὶ Μάρτυρος Λαυρεντίου, κατὰ τὰ μέσα τοῦ 3ου αἰῶνος, εἰς τὴν Ρώμην, μὲ τὸν Ἐπαρχον τῆς Πόλεως, μαρτυρεῖ τὸ ἀνύστακτον ἐνδιαφέρον τῆς διωκομένης καὶ αἱμασσοῦσης Πρώτης Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῶν πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν. Ὄταν ὁ Ἐπαρχος ἐζήτησε νὰ τοῦ παραδώσῃ πάντας τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἐκκλησίας, συνεκέντρωσε οὗτος ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ὁποίους συνετήρει ἡ Ἐκκλησία καὶ δεικνύων αὐτοὺς εἰς τὸν Ἐπαρχον τοῦ εἶπεν: «Ἴδου οἱ θησαυροὶ ἡμῶν. Λάβε αὐτοὺς καὶ ποιήσον χρήσιν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς Πόλεως καὶ σ' αὐτοῦ».

Ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἰδρύσεώς της ἡ Ἐκκλησία ἤσκει πλουσίως τὴν φιλανθρωπίαν, πάντοτε ὁμῶς μετὰ προσοχῆς, διακρίσεως καὶ πολλῆς συνέσεως, πρὸς ἀποφυγὴν ἐκμεταλλεύσεως ὑπὸ τῶν τυχοδιωκτῶν καὶ ἀπατεῶνων. Λίαν παραστατικὰ περιγράφει τὸ γνῶρισμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας ἡ Διδαχὴ τῶν Ἀποστόλων, ὅταν λέγει: «Πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου δεχθῆτω, ἔπειτα δὲ δοκιμάσαντες αὐτὸν γνῶσεσθε—σύνεσιν γὰρ ἔχετε— δεξιᾶν καὶ ἀριστεράν. Εἰ μὲν παρόδιος ἐστὶν ὁ ἐρχόμενος, βοηθεῖτε αὐτῷ ὅσον δύνασθε οὐ μνεῖ δὲ πρὸς ὑμᾶς εἰ μὴ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἐὰν ἡ ἀνάγκη, εἰ δὲ θέλει πρὸς ὑμᾶς καθῆσθαι, τεχνίτης ὢν, ἐργαζέσθω καὶ φαγέτω, εἰ δὲ οὐκ ἔχει τέχνην, κατὰ τὴν σύνεσιν ὑμῶν προνοήσατε, πῶς μὴ ἀργὸς μεθ' ὑμῶν ζήσεται χριστιανός. Εἰ δ' οὐ θέλει οὕτω ποιεῖν, χριστέμπορος ἐστίν, προσέχετε ἀπὸ τῶν τοιούτων».

Κατὰ τοὺς χρυσοῦς χρόνους τῆς Ἐκκλησίας οἱ Βασίλειοι, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Χρυσόστομοι, ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν Ἱεραρχῶν καὶ Ἱερέων τῆς Ἐκκλησίας, τῆς εὐποιίας καὶ κοινωνίας πλουσιῶς ἐπελήφθησαν, ἰδρύοντες ποικίλης μορφῆς φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα, πρὸς περίθαλψιν τῶν πονημένων. Ἡ Ἐκκλησία, καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας, κτίζει Εὐεοδοχεῖα, Πτωχεῖα ἢ Πτωχοκομεία, Ὁρφανοτροφεία, Βρεφοκομεία, Χηροτροφεία, Γεροντοκομεία, Ἱατρεία, ἰδρύματα εἰς τὰ ὅποια προστατεύονται αἱ παραστρατημένα γυναῖκες, Καταφύγια, Πανδοχεῖα, κατὰ μήκος, κυρίως, τῶν ὁδῶν διὰ τοὺς ταξιδεύοντας. Φροντίζει διὰ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ φυλακισμένους, πωλοῦσα ἐνίοτε καὶ αὐτὰ τὰ ἱερὰ σκευὴ διὰ τὴν ἀγορὰν καὶ ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν.

Οἱ Πατέρες καὶ Κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου μὲ τὸ φωτεινὸν τοὺς παράδειγμα ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἐμπνευσμένα καὶ πύρινα κηρύγματά των παρεκίνοῦν καὶ ἐμάνθανον καὶ «τοὺς ἡμετέρους, ἵνα προΐστανται καλῶν ἔργων ταῖς ἀναγκαίαις χρείαις, ἵνα μὴ ὦσιν ἀκαρποί». Νὰ προσφέρουν τὰ ὑπάρχοντά των ἢ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων των ὑπὲρ τῶν πτωχῶν.

Τόσον ὀργανωμένη ὑπῆρξεν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡ Κοινωνικὴ Πρόνοια, ὥστε καὶ εἰδικὸν τάγμα γυναικῶν, τὸ τάγμα τῶν διακονισσῶν, ἐδημιούργησε, τῶν ὁποίων τὰ καθήκοντα ἦσαν α) νὰ φροντίζουν περὶ τῶν πενήτων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ β) νὰ διδάσκουν τὰς κατηχουμένας γυναῖκας καὶ πρὸς τὸ ἅγιον βάπτισμα εὐτρεπιζόμενας καὶ νὰ βοηθοῦν εἰς τὸ βάπτισμα αὐτῶν. Ὅπως σήμερον ἔχει δημιουργηθῆ παρα τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁ θεσμὸς τῶν Κοινωνικῶν Λειτουργῶν, οὕτω πῶς διὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν μετέπειτα, ὑπῆρχον αἱ διακονίσσαι. Περὶ τούτων σαφῶς ἀποφαίνεται ὁ Ἐπιφάνιος, «ὅτι τὸ μὲν διακονισσῶν τάγμα ἐστὶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸ ἱερατεῦειν οὐδέ τι ἐπιχειρεῖν ἐπιτρέπει».

Ἐπικαίρως συζητεῖται σήμερον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸ θέμα: «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνικὴ Πρόνοια...», καθ' ὅτι τὴν ἐβδομάδα αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία μας προβάλλει καὶ τιμᾷ, τὴν 12ην καὶ 13ην τοῦ ὁδεύοντος μηνὸς Νοεμβρίου, δύο μεγάλους κοινωνικοὺς ἐργάτας καὶ φίλους γνησίους τῶν πτωχῶν, τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἐλεήμονα, Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως. Περὶ μὲν τοῦ πρώτου λέγει ἐγκωμιαστικῶς ἡ Ἐκκλησία: «Τοὺς πτωχοὺς ἀγαπήσας καὶ τούτοις ἐπαρέσασ». Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου φάλλει: «Ἀφιλαργυρίας τῷ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο».

Καὶ κατὰ τὰ μαῦρα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Ἐκκλησία δὲν ὑστερεῖ εἰς ἔργα ἀγάπης. Ἀναδεικνύονται μεγάλες προσωπικότητες κοινωνικῆς δράσεως εἰς ἔργα προνοίας καὶ κοινῆς ὠφελείας. Ὁ Ἱερομάρτυς Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς κτίζει Σχολεῖα εἰς τὴν Ἠπειρὸν

καὶ Μακεδονίαν. Ἡ Ἁγία Φιλοθέη διατηρεῖ εἰς Ἀθήνας Βιοτεχνικὸν Ἐργαστήριον. Διοργανώνει σχολεῖα. Περιθάλλει γέροντας καὶ πτωχοὺς. Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἰδρύει, τὸ 1752, Νοσοκομεῖον εἰς Ἀγδριανούπολιν καὶ τὸ 1757 εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Γρηγόριος ὁ Ε' καθιέρωσεν, τὸ 1819, «τὸ Κιθῶτιον τοῦ Ἐλέους», τὸ ὁποῖον πολλὰς ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὸ Δουβλὸν Ἔθνος καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐπαναστάσεως.

Οἱ Ναοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν ἐνθα ὑπῆρχον Νοσοκομεία καὶ ἄλλα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα εἶχον ἴδια ταμεῖα, «κάσαι τῶν πτωχῶν», ἐκ τῶν ὁποίων εἰς ἡμέρας τακτὰς ἢ ἐκτάκτως ἐχορήγουν χρηματικὰ δοηθήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πάσχοντας. Παράλληλα ὑπῆρχον καὶ «τὰ Κύτια τῶν Φυλακισμένων» διὰ βοήθειαν πρὸς τοὺς φυλακισμένους καὶ τὴν ἐξαγορὰν τῆς φυλακίσεως αὐτῶν. Πολλοὶ Ἀρχιερεῖς κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας κατεσκευάζον δρόμους (καλτερίμια), διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν. Ἐκτιζον ναοὺς καὶ σχολεῖα. Ἄνοιγον ὕδραγωγεία. Ἐστερέωνον γεφύρας.

Καὶ ἐὰν σταθῶμεν μόνον εἰς τὸ Φιρμάνιον τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ Α' τὸ 1793, διὰ τοῦ ὁποῖου ὠρίζεν οὗτος, ὅπως οἱ ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν, οἱ ἐπαῖται, οἱ τυφλοὶ καὶ οἱ ἀσθενεῖς ὀδηγοῦνται εἰς τὰ τρία Ἑλληνικὰ Νοσοκομεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰ ὁποῖα συνετήρει ἡ Ἐκκλησία, μαρτυρεῖ τοῦτο περιτράνω, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἦσκει θεοφιλῶς καὶ καρποφόρος τὴν Κοινωνικὴν Πρόνοιαν, χωρὶς Ὑπουργεῖα Κοινωνικῆς Προνοίας, πῶς πνίγονται εἰς ἀσφυκτικὴν καὶ καταθλιπτικὴν γραφειοκρατίαν.

Καὶ εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς ἡ Ἐκκλησία δὲν ὑστέρησεν εἰς ἔργα ἀγάπης. Κατὰ τὰ χρόνια τοῦ τελευταίου πολέμου καὶ τῆς ἀπαισίας μνήμης Γερμανοϊταλοβουλγαρικῆς Κατοχῆς, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν «Ἑπηρεσίαν Προνοίας Στρατευμένων» καὶ τοῦ «Ἐθνικοῦ Ὄργανισμοῦ Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης» «Ε.Ο.Χ.Α.» συμπαραεστάθη, ὡς μῆτέρα φιλόστοργος, εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν στρατευμένων παιδιῶν τῆς καὶ εἰς τοὺς πεινασμένους σκλάβους χριστιανοὺς.

Μέχρι σήμερον λειτουργοῦν εἰς ὅλας τὰς Μητροπόλεις Γενικὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα καὶ ἐντολῆ καὶ ἀδεία αὐτῶν, εἰς τὰς Ἐνορίας ἐνοριακὰ τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα, κατ' ἔτος, διανέμουν πολλὰ ἑκατομμύρια δραχμῶν καὶ εἶδη ρουχισμοῦ καὶ διατροφῆς, εἰς ἀσθενεῖς, ἀπόρους, πτωχοὺς, πολυτέκνους, σπουδαστάς, ἀπόρους κορασί-δας καὶ λοιποὺς ἐνδεεῖς.

Σήμερον, μετὰ καυχῆσεως ἐν Κυρίῳ, δύναται ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία νὰ παρουσιάξῃ ἑαυτὴν, διὰ τῶν ἔργων τῆς, ὅτι οὐδόλως ἐπιλανθάνεται τῆς εὐποιίας καὶ κοινωνίας, ἀλλ' ἐκανοποιητικῶς προσφέρει ὡς θυσίαν εὐάρεστον, εἰς τὸν δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντα, πλούσιον ἐν ἑλπίῃ ὄντα Κύριον, ἀρκετὰ κατὰ Μητροπόλεις φιλανθρωπικὰ ἔργα καὶ Καθιδρύματα. Ἀπὸ τὴν πλεόν μι-

κράν Μητρόπολιν, μέχρι και τας πλέον μεγάλας και αυτήν την Αρχιεπισκοπήν Ἀθηνῶν, ἔχουν ἀνεγερθῆ Πνευματικά Κέντρα, Αἰθουσαι Διαλέξεων, Γηροκομεία, Σπίτια Γαλήνης, Μαθητικά Οἰκοτροφεία, Κατασκηνώσεις, Νοσοκομεία, Ἀσυλα, Ὀρφανοτροφεία κ.λπ. Μία ἐπίσκεψις εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις ἢ και ἀπλῶς μία ἀνάγνωσις τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου 1977, πείθουν περὶ τῶν λεγομένων κάθε ἀμερόληπτου και ἀντικειμενικῶν ἐρευνητῆν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πραγμάτων και τῆς ζωῆς τῆς σημερινῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας περὶ τῶν Πραχθέντων και Πραττομένων ὑπ' αὐτῆς, εἰς τὸν Τομέα τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας.

Τὸ ἀξιόλογον τοῦτο ἔργον μένει, δυστυχῶς, ἐν πολλοῖς, ἀγνωστον και τοῦτο ἐπὶ ἠθικῆ ζημίᾳ τῆς Ἐκκλησίας και μειώσει αὐτῆς μεταξὺ τοῦ λαοῦ. Ἐπιβάλλεται, ὅθεν, νὰ γίνουιν γνωστά, οὐχὶ δι' εὐφήμου μνείας, ἐπαίνων και παρασημοφοριῶν τῶν ἐργαζομένων, τὰ ἔργα τῆς εὐποιίας Ἀρχιερέων, Ἱερέων και ἄλλων συνεργατῶν ἡμῶν. Ὁ Χ. Ι. Δι' ἡμᾶς πάντας ἰσχύει τὸ τοῦ Κυρίου: «Ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὅτι ὁ ὀφειλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν». Γινόμεθα δὲ παραβάται τῆς ἐντολῆς Του: «Ὅταν ποιῆς ἐλεημοσύνην μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν... σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνῶτω ἢ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ σου», ὅταν προβάλωμεν τὰ τοιοῦτου εἶδους ἔργα, πρὸς δόξαν τοῦ προσώπου μας.

Ἐπιβάλλεται σήμερον νὰ γίνῃ γνωστόν, εὐρύτερα, τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἄλλης ἐντολῆς τοῦ Ἰησοῦ: «Ὁὕτω λαμφάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα και δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς». Διὰ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου και τῆς Ἐκκλησίας Του πρέπει νὰ ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλὰ ἔργα τῆς Ποιμενοῦσης Ἐκκλησίας.

Ἡ καλὴ και ὀργανωμένη προβολὴ τοῦ Κοινωνικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ σύνολόν του θὰ εἶναι 1) τὸ ἰσχυρότερον ράπισμα εἰς τὸ στόμα και τὴν γραφίδα τῶν ἀσεβῶν και ἀντιχριστῶν, οἱ ὅποιοι διακηρύσσουιν, εἰς τὰς ἡμέρας μας, μὲ πάθος και μίσος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι δῆθεν αὕτη ἐχρεωκόπησεν και ἐξώφλησεν ὡς θεσμὸς και Ὀργανισμὸς, 2) τὸ ἰσχυρότερον κήρυγμα πρὸς τοὺς νέους μας, οἱ ὅποιοι θέλουιν κοινωνικὴν δρᾶσιν. Πλείστοι ἐξ αὐτῶν «τῆς ὑγαινοῦσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέχονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισηρεύουσι διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν». Παρασύρονται δηλαδὴ ἀπὸ τὰ κούφια και δελεαστικὰ κηρύγματα τῶν διαφόρων διαφωτιστῶν, τῶν ὀμιλοῦντων περὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἐνῶ καλλιερгоῦν τὴν ἀδικίαν και τὴν ἀνισότητά εἰς τὴν Κοινωνίαν. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἀπαγτὰ ἡ Ἐκκλησία εἰς τοὺς πλανωμένους νέους και λοιπὰ τέκνα αὐτῆς, οἱ ὅποιοι θέτουιν καθημερινῶς τὴν πρότασιν: «Δεῖξόν μοι, ποιμένονσα Ἐκκλησία, τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου». Ἰδοῦ, λέγει εἰς αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία, «δεικνύω

ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου». «Ἐρχου και ἴδε», εἶναι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἢ πρόσκλησις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς νέους, οἵτινες θέλουιν νὰ φαίνωνται ὅτι ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν Κοινωνικὸν Χριστιανισμόν και τὴν ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἄν μάλιστα πληροφορηθοῦν πῶς ἐκτίσθησαν, κτίζονται και λειτουργοῦν τὰ φιλανθρωπικὰ αὐτὰ Ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας ἐκπληξιν και θαυμασμόν θὰ προκαλέσῃ ἢ πληροφορία αὐτῆ εἰς τοὺς καλῆς πίστεως συζητητάς. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, τῆς καταλλήλου προβολῆς τοῦ Κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, ἐλπίζομεν ὅτι πολλοὶ νέοι θὰ γίνουιν ὄχι ἀπλῶς θαυμασταὶ και θιασῶται τῆς δρᾶσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ και συνεργάται αὐτῆς, ἴσως και ἐργάται τοῦ Εὐαγγελίου, Λειτουργοὶ τοῦ Κυρίου. Θὰ γνωρίσωιν τὴν δύναμιν τῆς Πίστεως και θὰ ἠμποροῦν νὰ διακρίνουιν ἐκείνους οἵτινες, «ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς».

3) Ἡ προβολὴ τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ γίνεταί και διὰ τοὺς ἐπιγιγνομένους. Ἐχει λεχθῆ ὅτι γράφομεν Ἱστορίαν. Ἐν κεφάλαιον τῆς συγχρόνου ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι και ἡ ἔμπρακτος ἐφαρμογὴ τῆς ἀγάπης, ἡ συστηματοποιημένη Φιλανθρωπία τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς Ἱστορίας πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, παρακολουθῶν τὴν φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν τῆς διωκομένης ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐκκλησίας, ἔγραφε πρὸς τὸν Ἐθνικὸν ἀρχιερέα τῆς Γαλατίας Ἀρσάκιον: «Ἐπειδὴ γάρ, οἶμαι, συνέβη τοὺς πένητας ἀμελεῖσθαι παρορωμένους ὑπὸ τῶν ἱερέων, οἱ δυσσεβεῖς Γαλιλαῖοι, καταχόσαντες ἐπέθεντο ταύτῃ τῇ φιλανθρωπία... «τρέφουσιν οὐ μόνον τοὺς ἑαυτῶν πτωχοὺς, ἀλλὰ και τοὺς ἡμετέρους».

Οἱ καιροὶ, παράλληλοι, Μακαριώτατε, και ἀγαπητοὶ και σεβαστοὶ Πατέρες. Ἐπιβάλλεται νὰ πείσωμεν διὰ τῶν ἔργων τοὺς ἀσεβεῖς, τοὺς παραβάτας, τοὺς ἐξωμώτας, τοὺς Γενίτσαρους τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πίστεως, νὰ ἀναγνωρίσωιν τὴν ἀξίαν και τὸ Μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τρόποι προβολῆς τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

1. Καθιέρωσις ἑορτῆς τοῦ ἔργου τῆς εὐποιίας, και ὡς ἡμέραν κατάλληλον προτείνομεν τὴν Κυριακὴν τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου.

2. Νὰ συντάσσεται κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς «Κοινωνικῆς Προνοίας και Εὐποιίας» Ἀπολογισμὸς τῶν Δαπανῶν, αἱ ὅποιοι κατεβλήθησαν διὰ τὴν φιλανθρωπικὴν δρᾶσιν. Κατὰ κεφάλαια νὰ δίδωνται ἀκριβεῖς ἀριθμοὶ δαπάνης, Φιλοπτώχων, Πνευματικῶν Σκοπῶν, Εὐαγῶν Ἰδρυμάτων κ.λπ. πασῶν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων. Ὁ Ἀπολογισμὸς οὗτος ν' ἀποστέλλεται εἰς ὅλας τὰς ὑπηρεσίας και νὰ δημοσιεύεται εἰς τὰ Ἐκ-

κλησιαστικά Φύλλα. Νὰ δίδεται δὲ καὶ εἰς τὸν ἡμερήσιον Τύπον, διὰ δημοσίευσιν. Οἴκοθεν νοεῖται, εἰς τὸν ἐν λόγῳ Ἀπολογισμὸν νὰ ἐμφαίνωνται καὶ πόθεν προέρχονται τὰ χρήματα. Οὕτω πῶς θὰ ἰκανοποιῶνται πάντα τὰ Νομικὰ καὶ φυσικὰ Πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἐνισχύουν τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ συνεχίσουν δὲ νὰ τὸ ἐνισχύουν.

3. Νὰ διοργανῶνται ἔκθεσις κατὰ καιροῦς, εἰς τὸ Ζάππειον ἢ εἰς τὸ Κτίριον τοῦ πρώην Δημοτικοῦ Νοσοκομείου Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐκτίθενται φωτογραφίαι τῶν φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων τῶν Μητροπόλεων, ὡς καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν χρημάτων, ποῦ ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν ἀνέγερσιν αὐτῶν.

4. Νὰ μελετήσῃ ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς Ἐπιτροπῆς «Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Εὐποιίας» τρόπους καὶ μεθόδους διὰ τῶν ὁποίων νὰ καλλιερῆ αὐτὴ τὸν ζῆλον τῶν φιλοθρήσκων καὶ φιλοπτώχων πλουσίων πρὸς συγχέρισιν τῆς ὡραίας παραδόσεως τῶν εὐεργετῶν καὶ δωρητῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα καὶ αὐτοὶ προσφέρουν, διὰ Διαθήκης, εἰς τὰ εὐαγγῆ Ἰδρύματα αὐτῆς, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ἢ καὶ ἅπαντα τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς ὕλικὰ ἀγαθὰ, ἐφ' ὅσον στεροῦνται φυσικῶν ἀπογόνων ἢ ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας. Ἐπιβάλλεται πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν πτωχῶν ἀδελφῶν μας, τῶν ἐχόντων ἀνάγκην χριστιανικῆς ἀγάπης, ἀδελφικῆς συμπαραστάσεως καὶ ὕλικῆς βοήθειας, τὰ Δίπτυχα τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας νὰ μένουν ἀγοικτὰ συνεχῶς εἰς τὰς Ἱεράς Παραδόσεις αὐτῶν, οὐ μόνον διὰ νὰ μνημονεῦνται εἰς ἐκάστην θείαν Λειτουργίαν ζῶντες καὶ κοιμηθέντες εὐεργέται καὶ δωρηταί, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀναγράφωνται εἰς αὐτὰ διαρκῶς νέοι Ριζάραι, Ζωσιμάδες, Ἀλεξανδράκκαι, Πατέραι κ.λπ.

Ἡ ψυχροσωτήριος προτροπὴ τοῦ Κυρίου «Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε θρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν» ἐνδείκνυται νὰ κηρῦσσεται δυνατὰ εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν, διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν καρδιῶν τῶν πλουσίων. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται α) κατάλληλος προβολὴ τοῦ συντελουμένου σήμερον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κοινωνικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ ἔργου, καὶ β) οἱ κατάλληλοι πνευματικοὶ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες τὴν ἀφιλοχρηματίαν κηρῦσσοντες, ἔργοις καὶ λόγοις, νὰ καλλιερῶν τὴν ἐπιθυμίαν εἰς τοὺς πλουσίους τῆς πατρίδος μας, ἵνα προσφέρουν ὑπὲρ τῶν ἔργων τῆς εὐποιίας τῆς Ἐκκλησίας.

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι καὶ σήμερον ὑπάρχουν φιλόανθρωποι πλούσιοι διατεθειμένοι νὰ προσφέρουν ὑπὲρ τῶν εὐαγγῶν ἰδρυμάτων καὶ νὰ μνημονεῦνται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν γνωρίζουν ὅμως ποῦ καὶ πῶς νὰ τὰ προσφέρουν. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν εἶναι διστακτικοὶ εἰς τὸ νὰ προσφέρουν ὑπὲρ τῶν ἀγαθοεργῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας λόγῳ τῆς συστηματικῆς καὶ ὄργανωμένης συκοφαντικῆς δυσφημίσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὁποία γίνεται σήμερον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐ-

τῆς ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μερίδος τοῦ Τύπου. Τὴν κλονισθεῖσαν ἐμπιστοσύνην πολλῶν πρὸς τὴν Ποιμένουσαν Ἐκκλησίαν ἐπιβάλλεται ταχέως, ὄχι ἀπλῶς νὰ θεραπεύσωμεν καὶ νὰ ἀποκαταστήσωμεν ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπαυξήσωμεν διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν ὄσων λαμβάνουν σήμερον χώραν ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τῆς ποιμνουσῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν τομέα τῆς ἀγαθοεργίας.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ, καλῆς προαιρέσεως, ἄνθρωποι ἔχουν ἀνάγκην νὰ ἀκούσουν τὴν τοῦ Κυρίου προτροπὴν «πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην, ποιήσατε ἑαυτοῖς θάλασσα μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίξει οὐδὲ σὴς διαφθείρει». Τοῦτο πρέπει νὰ γίνεταί πάντοτε διὰ τὸ ψυχικὸν συμφέρον τῶν κατεχόντων πλοῦτον, τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν ὕλικῶν ἀναγκῶν τῶν πτωχῶν ἡμῶν ἀδελφῶν.

Ἡ πίστις ἢ ὁδηγοῦσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν μεταθανάτιον ζωὴν φέρουν τὸν ἄνθρωπον πλησίον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρακινοῦν τοῦτον εἰς ἐλεημοσύνην καὶ φιλανθρωπίαν, διότι κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν «δανεῖζει Θεὸς ὁ ἐλεῶν πτωχόν, κατὰ δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ».

5. Νὰ ἐξασφαλίσῃ ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Ἡμερησίου Τύπου τὴν προβολὴν τοῦ φιλανθρωπικοῦ αὐτῆς ἔργου.

6. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς «Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Εὐποιίας» νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἀρμοδίους τῶν διαφόρων Ἐφημερίδων, νὰ τοὺς παρακαλέσῃ νὰ κάμουν διὰ δημοσιογράφων ἔρευναν ἐπὶ τοῦ τομέως τῆς Εὐποιίας τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο θὰ γίνῃ θεαίμως ἂν δεχθῶν αἱ ἐφημερίδες, οὐχὶ διὰ προβολὴν τῶν Μητροπολιτῶν, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς. Ἄν καὶ δύσκολον εἶναι νὰ διαχωρίσῃ τῆς τὸν παράγοντα «ἄνθρωπον» ἀπὸ τὰ ἔργα του.

7. Νὰ ἐκδοθῇ ἐν διβλίον μὲ φωτογραφίας τῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὰ ποῦ ἐκδίδει ὁ Τουρισμὸς, τὸ Ὑπουργεῖον Πολιτισμοῦ, ἢ Ἐθνικὴ Γράπεζα καὶ ἄλλοι Ὄργανισμοί, τὸ ὁποῖον νὰ προσφέρεται δωρεάν.

Ταῦτα εὐλαβῶς εἶχον νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῆς Ἀγίας καὶ Ἱεράς Συνόδου, παρὰ τῆς ὁποίας ἔλαβον τὴν σεπτὴν ἐντολήν νὰ εισηγηθῶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο θέμα διὰ τοὺς καιροὺς τοὺς ὁποῖους διερχόμεθα. Τὸ θέμα: «Ἐκκλησία καὶ Κοινωνικὴ Πρόνοια καὶ τρόποι προβολῆς αὐτοῦ εἰς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα αὐτῆς». Διὰ τῆς πτωχῆς ταύτης εισηγήσεως ἠθέλησα νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς πάντας ὑμᾶς εἰς συζήτησιν, κατὰ τὸ ρητόν: «Δίδου σοφῶ ἀφορμὴν καὶ σοφώτερος ἔσῃ».

† Ὁ Γυθείου ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

ΕΝ ΤΗ ΣΟΥΗΔΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ *

Τὰ ἐπόμενα ἔτη, καὶ συγκεκριμένως μεταξύ τῶν ἐτῶν 1524-1527, ἡ Μεταρρυθμισὶς κερδίζει συνεχῶς ἔδαφος ἐν Σουηδία. Οἱ σκοποὶ τοῦ βασιλέως Γουσταύου Βάζα διαγράφονται πλέον σαφεῖς καὶ συγκεκριμένοι. Εἶναι δὲ οὗτοι, πρῶτον, ἡ παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ θυσίᾳ συγκέντρωσις ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τῆς πολιτικῆς ἐνότητος, καὶ δεύτερον, ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Σουηδίας, ἀπαλλασσομένης τελείως πάσης ἐξαρτήσεως ἐκ τῆς Δανίας. Διὰ τὸν βασιλέα, ἡ ἰσχὺς καὶ δύναμις τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς ἐν τῇ χώρᾳ ἀντιστρατεύεται εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ πρώτου σκοποῦ. Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ μεγάλη κτηματικὴ περιουσία θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθῶσι διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ δευτέρου σκοποῦ. Αἱ δὲ ἰδέαι τῆς Μεταρρυθμίσεως παρέχουσιν εἰς τὸν βασιλέα τὸ ἠθικὸν ἔρεισμα ἵνα ἐνεργήσῃ, ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς μείωσιν τοῦ κύρους τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ χώρᾳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς δήμευσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, δι' ἃ καὶ τάσσεται ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν τούτων. Κατ' αὐτῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν προνομίων αὐτῆς, ἀγωνίζεται καὶ πράττει πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῶν, ἐκπροσωπῶν ἀληθῶς τὸ πνεῦμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Σουηδία, ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ LINKÖPING Χᾶνς Μπράσκ. Ἡ σύγκρουσις αὐτῆ τῶν ἰδεῶν, ἡ πάλη μεταξύ Παραδόσεως καὶ Μεταρρυθμίσεως, συνεχίζεται μέχρι τοῦ ἔτους 1527, ὅτε ὁ βασιλεὺς συνεκάλεσεν ἐν VÄSTERAS Ἐθνοσυνέλευσιν, εἰς ἣν παρέστησαν οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ LINKÖPING Χᾶνς Μπράσκ καὶ τοῦ VÄSTERAS Πέτρος Μάγνη, οἱ ἐψηφισμένοι καὶ μὴ χειροτονηθέντες, λόγῳ ἀρνήσεως τῆς Ρώμης, Ἐπίσκοποι Μάγκνους, Χάραλντσον καὶ Μάγκνους Σόμμαρ, καὶ Ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων ἐπισκοπῶν, τῶν εὐγενῶν, τῶν ἐμπόρων, τῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν ὀρεινῶν.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ταύτης τοῦ VÄSTERAS, ἔληξαν μὲ πλήρη ἐπιπράτησιν τῶν ἀπόψεων, καὶ κατὰ συνέπειαν τῶν ἐπιδιώξεων, τοῦ βασιλέως. Μεταξὺ ἄλλων ἀπεφασίσθη ὅπως τὸ μέγα μέρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ μοναστικῆς περιουσίας καὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας περιέλθῃ εἰς τὸ

στέμμα, καὶ ὅπως οἱ ἐκλεγόμενοι Ἐπίσκοποι χειροτονῶνται καὶ ἀναλαμβάνουσι τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα τῇ ἐγκρίσει τοῦ βασιλέως, ἀνευ τῆς ἄχρι τότε ἀπαιτούμενης ἐπικυρώσεως ὑπὸ τοῦ Πάπα⁸. Ἀπὸ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ταύτης τοῦ VÄSTERAS, εἶχε κριθῆ πλέον τὸ μέλλον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Σουηδία, καὶ ἦτο ἐλεύθερον τὸ πεδῖον διὰ τὴν ἐπιπράτησιν τῆς Μεταρρυθμίσεως. Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ LINKÖPING Χᾶνς Μπράσκ, ἀντιληφθεὶς τὴν πραγματικότητα, ἐγκαταλείπει ἐντὸς ὀλίγου τὴν χώραν, διὰ νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς αὐτήν. Ὁ ὑπερῆλιξ Ἐπίσκοπος τοῦ VÄXJÖ Ἰνγκεμαρ Πέτρη, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε δὲν μετέσχεν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ VÄSTERAS, συνεχίζει τὴν τελείαν αὐτοῦ σιωπὴν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐπελθόντος κατὰ τὸ ἔτος 1530.

Οὕτω, ἐναπομένει ἐν Σουηδία, εἰς μόνον κανονικῶς χειροτονημένος καὶ κατεστημένος Ἐπίσκοπος, ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ VÄSTERAS Πέτρος Μάγνη, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῖου συνεχίζεται ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ ἐν τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ⁹.

Ὀλίγον μετὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ VÄSTERAS τὸν Αὐγούστου τοῦ 1527, ὁ βασιλεὺς Γουσταῦος Βάζα ἀνήγγειλεν ὅτι κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους, καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων, θὰ λάβῃ χώραν ἡ μῆπα μέχρι τότε γενομένη στέψις αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐπιμαρτύρησιν τῆς προσηλώσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ἐθνικὰς καὶ θρησκευτικὰς παραδόσεις, ἔκρινε σκόπιμον ὅπως τῆς τελετῆς τῆς στέψεως μετὰσχῃ καὶ ἡ Ἱεραρχία, ἀλλ' ὡς καὶ ἀνωτέρω ἀνεπτύχθη, ἐν τῇ πραγματικότητι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑφίστατο εἰς μόνον Ἐπίσκοπος, ὁ Ἐπίσκοπος Πέτρος Μάγνη. Ἀκριβῶς οὗτος, ὁ Πέτρος Μάγνη, ἀνέλαβεν ὅπως

8. Περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ταύτης, ἐν JEAN HOFFMANN, LA REFORME EN SUEDE, PARIS 1945, σελ. 115-123. Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1959², σελ. 614.

9. Ἀθῆναγόρου Καβάδα (μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων), Ἱστορία τῆς ἐν τῇ Δύσει Θρησκευτικῆς Μεταρρυθμίσεως, Τόμ. Α', CONNENCTICUT 1946, σελ. 348-349.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 402 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22 τεύχους.

ὕπηρετήση τὰ σχέδια τοῦ βασιλέως, ἐν τῇ ἰδρύσει μιᾶς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, χειροτονῶν τρεῖς Ἐπισκόπους. Ὅντως τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1528 ὁ Πέτρος Μάγνη, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς πόλεως STRÄNGNÄS ἐχειροτόνησεν ὡς Ἐπισκόπους τὸν Μάγκνους Σόμμαρ, (ἐψηφισμένον ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1522), διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν STRÄNGNÄS, τὸν Μάγκνους Χάραλντσον (ὡσαύτως ἐψηφισμένον ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1522), διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν SKARA, καὶ τὸν Μαρτίνον SKYTTE, διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν τοῦ ABO¹⁰. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἱστορικοὶ ἀναγνωρίζουσι τὸ κύρος τῶν χειροτονιῶν τούτων, χαρακτηρίζοντες ὅμως αὐτὰς ὡς σχισματικὰς¹¹. Ἀπαντες οἱ χειρονονηθέντες συμμετέσχον τῆς στέψεως τοῦ βασιλέως Γουσταύου Βάζα, ἥτις ἐγένετο τὴν 12ην Ἰανουαρίου 1528, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τῆς Οὐψάλης.

Χαρακτηριστικὸν ἐν προκειμένῳ τυγχάνει τὸ περιεχόμενον γράμματος τὸ ὁποῖον τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1527 ὁ Λαυρέντιος ANDREAE, σύμβουλος τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἐψηφισμένον Ἐπίσκοπον Μάγκνους Σόμμαρ, ἀσφαλῶς δὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὑποψηφίους, ἐν ᾧ, ἀναφερόμενος εἰς τὸ θέμα τῆς καταργηθείσης ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως περὶ τῆς ἀνάγκης ἐπικυρώσεως ὑπὸ τῆς Ρώμης τῶν γιγνομένων ἐπισκοπικῶν ἐκλογῶν, ἃς διενήργουν τὰ οἰκεία καπίουλα τῶν ἐπισκοπῶν, γράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἀκόλουθα: «Ὁ βασιλεὺς δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃτε, κατὰ τὴν χειροτονίαν ὑμῶν, οἰονδήποτε ὄρκον πρὸς τὸν Πάπα, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον. Τὸ πρῶτιστον ὅπερ ὁ βασιλεὺς θὰ ἀπαιτήσῃ ἐξ ὑμῶν εἶναι ὅπως ἀποβῆτε ἐπίσκοποι εὐαγγελικοὶ καὶ ὄχι παπικοί, ἐπίσκοποι κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Πάπα, ὅπως ἀφιερωθῆτε δηλονότι εἰς τὸ λειτουργεῖν εἰς ὃ προώρισεν ὑμᾶς ὁ Θεὸς καὶ μὴ ζητῆτε ἐκ τῶν τοῦ κόσμου τούτου πλείονα τῶν ὧν χρειαν ἔχετε διὰ τὸ λειτουργεῖν αὐτοῦ. Οὐδέποτε ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης διενόηθη Ἐκκλησίαν ἄνευ ἐπισκόπων, ὡς ἀδίκως πλείστοι φρονοῦσιν. Ὁμολογῶ ὅτι δὲν θέλει τοιοῦτους ἐκ τῶν παπικῶν, οἵτινες οὐδὲν ὀλιγώτερον ἢ ἐπίσκοποι τυγχάνουσι. Θέλει ἐπίσκοπους οἱ ὅποιοι κηρύττουσι

καὶ διαδίδουσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, γνωρίζει δὲ ὅτι ὀφείλονται αὐτοῖς τὰ πρὸς συντήρησιν ἀπαραίτητα κατὰ τὸ γεγραμμένον· οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. Οὐδὲν ἕτερον ζητεῖ ἐξ ὑμῶν πλὴν τῶν ὧν ἀπαιτεῖ ἐξ ὑμῶν ὁ Θεός». Ἐπὶ πλέον ὁ Λαυρέντιος ANDREAE ἐν ὑστερογράφῳ ἐπισυνάπτει τύπον ὄρκου, τὸν ὁποῖον οἱ ἐπίσκοποι ὄφειλον ὅπως δώσωσιν εἰς τὸν βασιλέα πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτῶν καὶ δι' οὗ ἐδεδεσμεύοντο ἐνώπιον Θεοῦ: «...κηρύττειν τὸ ἅγιον αὐτοῦ Εὐαγγέλιον, ἀρκεῖσθαι εἰς τὰς δαπάναις καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἔσοδα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ λειτουργήματος τούτου, ὑπηρετεῖν ἐν πιστότητι τὸν κύριόν μου βασιλέα, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἐνεργεῖν κατὰ Θεὸν καὶ συνείδησιν, ὡς προσήκει εἰς χριστιανὸν ἐπίσκοπον»¹².

Ἐν τούτοις, ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, ἐτέθη καὶ πάλιν, διὰ τε τὸν βασιλέα καὶ διὰ τὴν ἐν Σουηδίᾳ Ἐκκλησίαν, τὸ θέμα ἐκλογῆς καὶ ἀναδείξεως νέων Ἐπισκόπων. Κατὰ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 1530 ἀπέθανεν ὁ σεβάσιμος Ἐπίσκοπος τοῦ VÄXJÖ Ἰνγκεμαρ Πέτρη (1494-1530), ὁ μόνος ἐπιζῶν ἐκ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ τέλους τοῦ μεσαίωνα. Ὀλίγον ἐνωρίτερον, ὁ Ἐπίσκοπος Μάγκνους Χάραλντσον, ἀναμιχθεὶς εἰς ἐκδηλωθεῖσαν ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐγκαταλείπει τὴν Σουηδίαν, καὶ δὲν ἐπανέρχεται πλέον εἰς αὐτήν. Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ ABO Μαρτίνος SKYTTE, ἀποδεχθεὶς ἐν πᾶσι τὸν Λουθηρανισμόν, ἐγκαθίσταται ὀριστικῶς εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ καὶ ἐργάζεται διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Φιλλανδίᾳ.

Οὕτω, κατὰ τὸ ἔτος 1531, ἐν Σουηδίᾳ ὀφίστανται δύο Ἐπίσκοποι. Ὁ Ἐπίσκοπος Πέτρος Μάγνη, κανονικῶς κεχειροτονημένος καὶ κατεστημένος, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀναπνυχθέντα, καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ χειρονονηθεὶς Ἐπίσκοπος Μάγκνους Σόμμαρ. Σημειωτέον ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Μάγκνους Σόμμαρ παραμένει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ πιστὸς εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, δι' ὃ καὶ ὑποχρεοῦται ὅπως ἀσκήσῃ τὰ ἀρχιερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου, μέχρι τοῦ ἔτους 1536, ὅτε καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς ὀριστικὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς ἐλλείψεως μεταρρυθμιστικοῦ ἐν αὐτῷ ζήλου.

Ἡ ἔλλειψις αὐτῆς Ἐπισκόπων ἐν Σουηδίᾳ, καὶ δὴ ἡ ἔλλειψις Ἀρχιεπισκόπου Οὐψάλης, ἐπροκάλεε τὴν ἀνησυχίαν καὶ δυσφορίαν τοῦ λαοῦ. Ὁ βασιλεὺς

10. A. NICHOLSON, APOSTOLICAL SUCCESSION IN THE CHURCH OF SWEDEN, LONDON 1880, σελ. 15-27.

11. L. M. DEWAILLY, L' EGLISE SUEDOISE D' ETAT A-T-ELLE GARDE LA SUCCESSION APOSTOLIQUE? ἐν REVUE DES SCIENCES PHILOSOPHIQUES ET THEOLOGIQUES 27 (1938) 392.

12. HISTORISK TIDSKRIFT (Σουηδικὸν ἱστορικὸν περιοδικὸν) 14 (1894) 359-360.

ἐπιθυμῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅπως διασκεδάσῃ τὴν δυσφορίαν ταύτην τῆς κοινῆς γνώμης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅπως τελέσῃ τοὺς ἐπικειμένους γάμους αὐτοῦ μετὰ τῆς πριγκιπίσσης Αἰκατερίνης τῆς Σαξωνίας, κατὰ τὸ ἔκπαλαι ἐκκλησιαστικὸν τελετουργικόν, κατ' αὐτὸ δὲ καὶ τὴν στέψιν τῆς βασιλίσσης, ἣτις θὰ ἐλάμβανε χώραν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῶν γάμων, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅπως ἐνεργήσῃ τὸ προσῆκον διὰ τὴν ἀνάδειξιν Ἐπισκόπων εἰς τὰς χηρευούσας ἐπισκοπὰς καὶ Ἀρχιεπισκόπους διὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Οὐψάλης.

Ὅντως, περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου ἢ ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1531, καὶ πάλιν ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ VÄSTERÄS Πέτρος Μάγνη, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Μάγκνου Σόμμαρ, προβαίνει ἐν Στοκχόλμῃ, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ βασιλέως, εἰς τὴν χειροτονίαν τῶν μικρῶν πρότερον ἐκλεγέντων, SVEN JACOBΙ ΔΙΑ Τὴν ἐπισκοπὴν τῆς SKARA, JOXANNES BOECII ΔΙΑ Τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ VÄXJÖ καὶ JÖNS MAGNI ΔΙΑ Τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ LINKÖPING.

Αἱ χειροτονίαι ὅμως αὗται εἶναι συνδεδεμέναι μετὰ τινος ἐγγράφου διαμαρτυρίας τῶν δύο Ἐπισκόπων, οἵτινες προέβησαν εἰς αὐτάς, ἦτοι τῶν Ἐπισκόπων Πέτρος Μάγνη καὶ Μάγκνου Σόμμαρ, τὴν ὁποίαν συνέταξαν καὶ ὑπέγραψαν μυστικῶς ἐν STRÄNGNÄS τὴν 10ην Αὐγούστου 1531, πρὶν ἢ μεταβῶσιν, ἐπὶ τῷ ἀναφερομένῳ σκοπῷ, εἰς Στοκχόλμην. Ὁ Πέτρος Μάγνη εἶχεν ἤδη προβῆ κατὰ τὸ ἔτος 1528 εἰς τὴν χειροτονίαν σχισματικῶν Ἐπισκόπων, καὶ νῦν ἡ εὐθύνη ἐβάρυνεν ἀμφοτέρους διὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀντικανονικῆς ταύτης πράξεως. Δι' ὃ προβαίνουσι, ἐνώπιον δύο μαρτύρων¹³, εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐγγράφου ταύτης διαμαρτυρίας, ἡ ὁποία ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον μακρῶν συζητήσεων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τῆς Σουηδίας¹⁴.

13. Τοῦ Πέτρος GALLE καὶ τοῦ TORGAR GUDLACH. Ἐξ αὐτῶν ὁ Πέτρος GALLE, διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σιένης κατὰ τὸ ἔτος 1500, κανονικὸς τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Οὐψάλης καὶ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πόλεως ταύτης, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ LINKÖPING Χάνς Μπράσκ, ὑπῆρξεν εἰς ἓκ τῶν κυρίων ἀγωνιστῶν κατὰ τῆς Μεταρρυθμίσεως.

14. Τὸ κείμενον τῆς διαμαρτυρίας ταύτης, εἰς τὸ λατινικὸν πρωτότυπον, ἀνεκαλύφθη εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς πόλεως STRÄNGNÄS καὶ ἐδημοσιεύθη τὸ ἔτος 1897 ὑπὸ τοῦ H. LUNDSTRÖM εἰς τὸ σουηδικὸν ἱστορικὸν περιοδικὸν HISTORISK TIDSKRIFT 17 (1897) 61-63. Γαλλικὴ μετάφρασις ἐν JULES MARTIN, GUSTAVE VASA ET LA REFORME EN SUEDE, PARIS 1906, σελ. 416-418.

Ἡ γνησιότης τοῦ κειμένου τῆς διαμαρτυρίας ταύτης ἀναγνωρίζεται ὑφ' ὄλων γενικῶς τῶν ἱστορικῶν. Ὅμως τὸ περιεχόμενον τῆς διαμαρτυρίας ταύτης θὰ ἠδύνατο νὰ ἐγγενήσῃ πλεῖστα προβλήματα ὡς πρὸς τὸ κύρος τῶν ἀρχιερατικῶν χειροτονιῶν, τῶν τελεσθεισῶν ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων Πέτρος Μάγνη καὶ Μάγκνου Σόμμαρ, διότι εὐχερῶς ἐκ τῆς διαμαρτυρίας ταύτης δύναται ὅπως ἐξαχθῆ ὅτι οἱ χειροτονήσαντες ἐνήργησαν ἄνευ ἐσωτερικῆς προθέσεως ὅπως τελέσωσι τὰς χειροτονίας, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν, αἱ τελεσθεῖσαι χειροτονίαι, γενόμεναι κατὰ τρόπον μηκανικόν, στεροῦνται θρησκευτικῆς ἀξίας καὶ σημασίας. Ἐν συνεχείᾳ, οἱ τοιοῦτοι συλλογισμοὶ θὰ ἠδύναντο ὅπως ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν θέσιν ὅτι οὐσιαστικῶς, ἥδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1531, διεκόπη ἐν τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ, ἐὰν ἑτέρα νεωτέρα διαμαρτυρία, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ἐπισκόπων Πέτρος Μάγνη καὶ Μάγκνου Σόμμαρ, συνυπογεγραμμένη δὲ ὑπὸ τῶν ἐψηφισμένων Ἐπισκόπων SVEN JACOBΙ καὶ JOXANNES BOECII, τοῦ Πέτρος GALLE καὶ τεσσάρων ἄλλων μαρτύρων, καὶ χρονολογουμένη ἀπὸ 27ης Αὐγούστου 1531, δὲν διεσκέδαζε τὰς ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πρόθεσιν τῶν χειροτονησάντων Ἐπισκόπων ἵνα προβῶσιν εἰς ἐγκύρους καὶ κανονικὰς χειροτονίας. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ταύτῃ διαμαρτυρίᾳ, οἱ συνυπογράφωντες δύο Ἐπίσκοποι καὶ δύο ἐψηφισμένοι τοιοῦτοι, θεωροῦσιν ἀναπόφευκτον τὴν ὑποταγὴν εἰς τὴν βασιλικὴν θέλησιν, προβάλλοντες ὡς λόγον «τὸν φόβον ὅπως συγκρουσθῶσι μετ' ἀνδρὸς ἰσχυροῦ» καὶ ἐπιφυλάσσονται ὅπως ζητήσωσι, κατὰ τὴν τάξιν, τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ὑπ' αὐτῶν τελομένων χειροτονιῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν πράξεων ἐκ τῆς Ρώμης, «ὅταν ὁ χρόνος καὶ αἱ περιστάσεις τὸ ἐπιτρέψωσιν»¹⁵. Ἡ πρόθεσις τῶν Ἐπισκόπων Πέτρος Μάγνη καὶ Μάγκνου Σόμμαρ, ὅπως προβῶσιν εἰς κανονικὰς καὶ ἐγκύρους χειροτονίας, κατόπιν τοῦ κειμένου τούτου, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει εἶναι δυνατὸν ὅπως τεθῆ πλέον ἐν ἀμφισβήτησει.

(Συνεχίζεται)

Ὁ Σουηδίας ΠΑΥΛΟΣ

15. Τὸ κείμενον τῆς δευτέρας ταύτης διαμαρτυρίας, εἰς τὸ λατινικὸν πρωτότυπον, ἐδημοσιεύθη ἐπίσης τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ H. LUNDSTRÖM, εἰς τὸ σουηδικὸν ἱστορικὸν περιοδικὸν HISTORISK TIDSKRIFT 17 (1897) 63-64. Γαλλικὴ μετάφρασις ἐν JEAN HOFFMANN, LA REFORME EN SUEDE, PARIS 1945, σελ. 170.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Έπί τῆ ἐκλογῆ καὶ ἐνθρονίσει τοῦ νέου
Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Ἡ ἐκλογή καὶ ἐνθρονίσις τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου κ. Χρυσόστομου ἐπλήρωσε χαρᾶς οὐ μόνον τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς μαρτυρικῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρως τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος, διαθέτων ἀρτίαν θεολογικὴν καὶ φιλοσοφικὴν μόρφωσιν, ὡς καὶ ἀριστον ὁμιλητικὸν καὶ διαλεκτικὸν τάλαντον, καὶ ἐμφορούμενος ἐπὶ πλεόν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀειμνήστου Ἐθνάρχου Κύπρου Μακαρίου, τοῦ ὁποίου ἄλλως τε ὑπῆρξεν ἄμεσος καὶ ἀφωσιωμένος συνεργάτης, ἀσφαλῶς θὰ ἐργασθῆ καρποφόρως πρὸς δικαίωσιν τῶν προσδοκιῶν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ πρὸς πραγμάτωσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἥτις, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ἰδίου «θὰ ἐργάζεται καὶ θὰ συνεργάζεται μὲ τὴν ἐκάστοτε νόμιμα ἐκλεγομένη κυβέρνησι καὶ μὲ τὸ λαὸ γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ ἀπὸ κάθε ἄποψης, θρησκευτικῆς, πνευματικῆς, ἠθικῆς, πολιτιστικῆς, ἀλλὰ καὶ ὅλην γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἀτομικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν καὶ γενικὰ γιὰ τὴν ἐμπέδωσιν καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν θείων καὶ πανανθρωπίνων ἀξιών τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης ἵστον κόσμον».

Ἐνδόχεια ὁλοφύχως, ὅπως ὁ νέος Προκαθημένος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου πραγματοποιήσῃ τοὺς ἐπιγείους δραματισμούς του πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς πολυπαθοῦς Ἑλληνικῆς Μεγαλονήσου.

Μόνον διὰ τῆς ἐνότητος.

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τῶν κυρίων στόχων τῆς δράσεως τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ.

Ὡς ἐτόνισεν ὁ Μακαριώτατος, «εἶναι καιρὸς νὰ συνειδητοποιήσωμε, πὼς σήμερον στὴν Κύπρον δὲν πρέπει νὰ φερώμαστε ὡς δεξιοὶ ἢ ἀριστεροὶ ἢ κεντροῖοι, ἀλλὰ ὡς Ἕλληνες ἀδελφοί, πὸν ἀγωνιζόμεστε γιὰ τὸν ἴδιον κοινὸ σκοπὸν, τὴν ἐθνικὴν ἐπιβίωσιν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Καὶ ὡς ἀδελφοὶ καὶ ὡς Ἕλληνες ὀφείλομε ὅλοι νὰ δώσωμε τὰ χέρια, γιὰ νὰ κρατήσωμε μαζὶ καὶ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς καὶ τὸ βάρος τοῦ ἀγῶνος». Μόνον διὰ τῆς ἐνότητος αὐτῆς θὰ καταστή «σαφές σὲ φίλους καὶ ἐχθρούς πὼς ὁ Κυπριακὸς λαὸς δὲν πρόκειται νὰ δεχθῆ νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὴν ἀδικίαν, ὅσος χρόνος κι' ἂν περάσῃ καὶ ὅσες θυσίαι κι' ἂν χρειασθοῦν».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Κυπριακὸς λαὸς δέον νὰ συσπειρωθῆ περὶ τοῦ νέου Ποιμενάρχου του καὶ

οὕτως ἠνωμένος καὶ ἐμπνεόμενος ὑπ' αὐτοῦ νὰ βαδίσῃ τὴν ἀγούσαν εἰς τὴν πραγμάτων τῶν πόθων του καὶ τὴν πνευματικὴν του ἀνακαίνισιν.

Παναγιώτης Τρεμπέλας.

Ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅστις ἐσχάτως εἶχεν ἀνακηρυχθῆ καὶ Ἐπίτιμος Καθηγητῆς αὐτοῦ, συνεχίησθε βαθύτατα οὐ μόνον τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα καὶ τοὺς θεολογικοὺς κύκλους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ σύμψασαν τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Ὁ ἐξ ἡμῶν μεταστὰς κορυφαῖος Ἕλλην θεολόγος, τοῦ ὁποίου ἡ προσωπικότης καὶ τὸ ἔργον θὰ προβληθῶν δέοντως εἰς προσεχῆς φύλλον τῆς Ἐκκλησίας, διεκρίθη ἔνθεν μὲν διὰ τὴν ἐν πολλαῖς πιναχαῖς πρωτοτυπίαν καὶ τὸν συνθετικὸν χαρακτήρα του, ὅστις συνδυάζει συντηρητικὸν καὶ προοδευτικὸν πνεῦμα καὶ ἐναρμονίζει πολλὰς διαλεκτικὰς καὶ πολιτικὰς ἀντιθέσεις, ἐτέρωθεν δὲ διὰ τὴν θαρραλέαν κάλυψιν μεγάλων κενῶν πάντων τῶν κλάδων τῆς ἑλληνικῆς θεολογικῆς γραμματείας διὰ διαφιλοῦς κριτικῆς χρήσεως τῆς ξένης βιβλιογραφίας καὶ ἀναχωνεύσεως αὐτῆς ἐν τῇ πετυρακτωμένῃ ὀρθόδοξῳ πατερικῇ καμίνῳ, τρίτον διὰ τὴν συναρπάζουσαν προφορικὴν ἢ γραπτὴν ἔκφρασιν του καὶ τέλος διὰ τὸν ζῶντα ἱεραποστολικὸν καὶ ποιμαντικὸν παλμόν του. Ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας ὑπῆρξεν ὁ ἀγωνιστῆς θεολόγος, ὅστις ἔθεσε τὴν ἐπιστήμην, τὴν εὐφύιαν καὶ τὸ ρητορικόν, διαλεκτικὸν καὶ συγγραφικόν του τάλαντον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας πρὸς θεραπείαν τῶν ποικίλων θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν ἀναγκῶν αὐτῆς. Οὕτω κατέστη φορεὺς τοῦ νεοπατερικοῦ πνεύματος καὶ πολύκρονος πηγῆ, ἥτις ἐπὶ πολλὰς γενεὰς θὰ καταρδεύῃ τὴν ἑλληνικὴν θεολογίαν καὶ πνευματικὴν ζωὴν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὀρθῶς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρον Χαλκηδόνος κ. Μελλίτων, ἅμα τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ μακαριστοῦ Καθηγητοῦ, ἐδήλωσε, πρὸς τοὺς ἄλλοις, ὅτι «ἡ ἀναχώρησις τοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πτωχαίνει τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὴν Χριστιανοσύνην καὶ τὸν κόσμον. Διότι ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας οὐδέποτε ὑπῆρξε κάποιος ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὡς κοσμοκαλόγητος, ὡς πολὺπλευρος θεολόγος καὶ ὡς ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος εἰς τὴν τελευταίαν ἀνάλυσιν ὑπῆρξε τὸ πειθαρχικὸν τέκνον τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίας», εἰς τὴν ὁποίαν «ἀπέτασε τὸν ἑαυτὸν του».

Γενικὴ εἶναι ἡ εὐχή, ὅπως ὁ Κύριος ἀναδείξῃ ἐν τῇ καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίᾳ ἀξίους μιμητὰς καὶ συνεχιστὰς τοῦ ἔργου τοῦ ἀειμνήστου Παναγιώτου Τρεμπέλα!

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Σεραφεῖμ, ἐπ' εὐκαιρία τῶν Ὀνομαστηρίων τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Δημητρίου ἀπέστειλε εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Ἐν ὄψει τῶν Σεπτῶν Ὀνομαστηρίων τῆς πεπνυμένης Σεβασμίας Κορυφῆς τῆς Μεγάλῃς Μητρὸς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας δεήσεις διαπύρους πρὸς τὸν Πανάγιον Αὐτῆς Δομήτορα ἀναπέμπομεν τὴν ὑμετέραν Θεοτιμῆτον Παναγιότητα ἐν ὑγείᾳ κατ' ἄμφω περιφρουρεῖν εἰς καταξίωσιν κατὰ πνεῦμα Κυρίου τῆς ἀνάτην Γολγοθαϊκῆς πορείας εἰς Πολλὰ Ἔτη ἐπ' ἀγαθῷ Οἰκουμενικοῦ Ποιμνίου». Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ.

Ἀπαντῶν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἠγαθήσθη τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον:

«Βαθῶς συγκεκινημένοι συγχαρητηρίων ἀδελφικῶν εὐχῶν ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς περισπουδάστου Μακαριότητος ἐπετείῳ Ὀνομαστηρίων ἡμῶν εὐχαριστοῦμεν θερμῶς καὶ τὰ βέλτιστα ἀντευχόμεθα παρὰ Θεοῦ ἐπ' ἀγαθῷ Ἐκκλησίας». Ὁ Πατριάρχης Δημήτριος.

— Τὴν 27ην Ὀκτωβρίου 1977 ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ παρέστη εἰς τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τὴν 19.00' ἀπογευματινῆν. Ὁ Μακαριώτατος ἀπηύθυνεν ἐορτίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας εἰς τοὺς δικητικὸς παράγοντας τῆς Ἀκαδημίας.

— Τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1977, προσερχόμενος τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου, ἐτελέσθη εἰς τὸν ἐνταῦθα Καθεδρικὸν Ἱερόν Ναόν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Πανηγυρικῆς Δοξολογία ἐπὶ τῶν Νικητηρίων τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940. Παρέστησαν ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, Ἀρχηγοὶ Κομμάτων, οἱ Ἀρχηγοὶ Στρατοῦ, Ναυτικοῦ καὶ Ἀεροπορίας, ἐκπρόσωποι ξένων δογμάτων, τὸ ἐν Ἀθήναις διπλωματικὸν σῶμα τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ λοιπαὶ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τῆς χώρας.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἠύχθη δέοντως τὸν Ἑλληνα Πρωθυπουργόν.

Τὴν 19.00' τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς τὸν ἐπίσημον ἐορτασμὸν τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καὶ ἠύχθη ἐορτίους εἰς τὸν Πρύτανιν καὶ τὰ μέλη τῆς Συγκλήτου τοῦ Παν/μίου.

— Τὴν 31ην Ὀκτωβρίου 1977, ἡμέραν Δευτέραν, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπηύθυνε τὴν εὐαρέσκειάν Του εἰς ἱερεῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν διὰ τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐπιτελούμενον κοινωνικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν ἔργον ἐν ταῖς ἐνορίαις των. Εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Μακαριώτατου οἱ ἱερεῖς διεβεβαίωσαν τὸν Μακαριώτατον, ὅτι μὲ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν θὰ συνεχίσουν τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν πιστῶν. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπηύθυνε αὐτοῖς Πατρικὰς εὐχὰς, συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας καὶ ἠύχθη τὴν παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εὐδωσιν τοῦ ὅλου Χριστιανικοῦ ἔργου.

Μετὰ ταῦτα ἔλαβε χώραν ἐν τῷ συνήθει τόπῳ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Μεγάρου Τακτικῆς Συνεδρίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Ἐξήτάσθησαν θέματα ὑπηρεσιακῆς φύσεως καὶ ἐλήφθησαν αἱ δέουσαι ἀποφάσεις.

— Τὴν 1ην Νοεμβρίου 1977, ἡμέραν Τρίτην, σεπτῇ ἐντολῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐτελέσθη ὁ ἱερός Ἀγιασμὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιε-

πισκοπῇ, ὃν παρηκολούθησαν οἱ ἐργαζόμενοι τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακαριώτατος ἠύχθη εἰς τὰ διάφορα Γραφεῖα τὰ εἰκότα καὶ πρόεβη εἰς τὰς δεούσας ἐντολὰς καὶ ὁδηγίας ἐπὶ θεμάτων ὑπηρεσιακῆς φύσεως αὐτῶν.

Μετὰ ταῦτα τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον ἐπεσκέφθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λένινγκραντ κ. Νικόδημος, διελθὼν ἐξ Ἀθηνῶν. Ὁ Σεβασμιώτατος ἐκόμισεν μήνυμα τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. Ποιμένος πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ. Κατὰ τὴν συνάντησιν εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον ἐπεκράτησεν ἐγκαρδιότης καὶ ἐξεφράσθη ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη διὰ μεγαλυτέραν σύσφιγξιν τῶν σχέσεων τῶν Ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Ρωσίας.

— Τὴν 13.00' Μεσημβρινῆν τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε τακτικῆς συνεδριάσεως τοῦ Ὁφθαλμιατρικοῦ. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ἐξήτάσθησαν θέματα ὑπηρεσιακῆς φύσεως καὶ ἐλήφθησαν αἱ δέουσαι ἀποφάσεις.

— Τὴν 3ην Νοεμβρίου 1977, ἡμέραν Πέμπτην, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐπεσκέφθη συνοικίας τοῦ Πειραιῶς, τὰς ὁποίας ἐπληξεν ἡ νεροποντὴ τῆς Τετάρτης, ἐπιδεικνύων ἰδιαιτέραν πατρικὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν πρὸς τοὺς πλημμυροπαθεῖς. Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, διέθεσεν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς περιοχῆς 200 σάκκους κλινοσκεπασμάτων καὶ ἄλλων εἰδῶν ἱματισμοῦ.

— Τὴν 22αν Νοεμβρίου 1977, ἡμέραν Τρίτην, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Σεραφεῖμ ἐπεσκέφθη εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον ὁ ἐν Ἀθήναις Πρόεδρος τῆς Πολωνίας κ. Μπίστιχα.

Ὁ κ. Πρόεδρος μετέφερε τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Κυβερνήσεώς του πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον καὶ ἐπαίδως, τὰς ὁποίας ἐπληξεν ἡ νεροποντὴ τῆς Τετάρτης, ἐπιδεικνύων ἰδιαιτέραν πατρικὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν πρὸς τοὺς πλημμυροπαθεῖς. Ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, διέθεσεν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς περιοχῆς 200 σάκκους κλινοσκεπασμάτων καὶ ἄλλων εἰδῶν ἱματισμοῦ.

Ὁ Μακαριώτατος ἠγαθήσθη θερμῶς τὸν κ. Μπίστιχα καὶ παρεκάλεσεν τὸν κ. Μπίστιχα νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὴν Κυβερνήσιν του καὶ τὸν Προκαθήμενον τῆς Πολωνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τὰς θερμὰς εὐχαριστίας Του διὰ τὴν πρόσκλησιν καὶ ὅτι τὸ ταξίδι θὰ πραγματοποιηθῆν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ.

— Τὴν 23ην Νοεμβρίου 1977, ἡμέραν Τετάρτην, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος κ. Κωνσταντῖνον Καραμανλῆν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ του εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς τῆς 20ῆς Νοεμβρίου ἐ.ε. τὸ ἀκόλουθον συγχαρητήριον τηλεγράφημα:

Ἐξοχώτατον

Πρωθυπουργόν

Κύριον Κωνσταντῖνον Καραμανλῆν

Ἐν τὰ ὕθθα.

«Ἐπὶ ἀνανεώσει ἐμπιστοσύνης Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος ἐγκαρδίως συγχαίρομεν ΣΤΟΠ. Ἐν ὄψει κρίσιμων στιγμῶν φιλικῆς ἡμῶν Πατρίδος, ἐν βάθους ψυχῆς εὐχόμεθα εὐλογημένην παρὰ Κυρίου συμπαραστάσιν καὶ ἐνίσχυσιν ὑμετέρας ἐξοχότητος πρὸς ἐπιτυχῆ οἰκονομικὴν τυχῶν καὶ μέλλοντος μητρὸς Ἑλλάδος». Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ.

— Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐπεσκέφθησαν εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Μέγαρον, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Ἀλέξανδρος, ὁ ἐν Ἀθήναις Πρόεδρος τῆς Δυτικῆς Γερμανίας κ. Gisbert Poensgen, ἡ κ. Γουλανδρῆ Νίκη, ὁ κ. Ἀχιλλεὺς Χατζησταύρου, δ/ντῆς τοῦ Ὑπ. Κοιν.

Υπηρεσιών, ο οικονομολόγος κ. Γ. Κεφάλας, ο 'Αρχιτέκτων κ. Γεώργιος Νομικός, και 'Ιερείς τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, ὑποβαλόντες εἰς τὸν Μακαριώτατον σέβη.

— Τὴν 24ην Νοεμβρίου 1977, ἡμέραν Πέμπτην, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς 'Ιατρικῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν πρώτων Καθηγητῶν αὐτῆς τοῦ Παν/μίου 'Ιωαννίνων, ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος ἐπέστειλεν εἰς τὸν Πρύτανην τοῦ Παν/μίου κ. Γεώργιον Τξιβανίδην συγχαρητήριον τηλεγράφημα, εὐχόμενος εὐρυθμον καὶ καλὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς ἐν τῇ προσφορᾷ καὶ ὑπηρεσίᾳ τῆς 'Ιατρικῆς 'Επιστήμης εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Οἱ ἀπανταχοῦ Βελλαῖται, ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς Βελλᾶ, εὐχαριστοῦν διὰ περιοδικῶν ἐπιστολῶν τὸν Μακ. 'Αρχιεπίσκοπον διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ πνευματικὰ ἐφόδια, ἃ ἔλαβον ἐν τῇ Σχολῇ Βελλᾶ, διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου κατὰ τρόπον ὑποδειγματικὸν κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς 'Αρχιερατείας Του ἐν τῇ 'Ιερᾷ Μητροπόλει 'Ιωαννίνων.

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟΥ

ΤΙΜΑ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΚΙΤΡΟΥΣ

Κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Συγκλήτου τοῦ κρατικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Στρασβούργου, δημοσιευθείσης εἰς τὴν «'Επίσημον 'Εφημερίδα» τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὁ Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάδας ἀνεκηρύχθη 'Επίτιμος Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Στρασβούργου. Ἡ ὑψίστη αὐτῆ τιμητικὴ διάκρισις, ἣτις τὸ πρῶτον γίνεται ὑπὸ τοῦ γεραροῦ τούτου Πανεπιστημίου εἰς Ἕλληνα κληρικόν, ἀποτελεῖ ἀναγνώρισιν τῆς ἐπιστημονικῆς προσφορᾶς τοῦ Σεβ. Κίτρους, πρὸ πάντων διὰ τῶν νομοκανονικῶν ἔργων αὐτοῦ, ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὴν διοικησιν ὧν τῶν 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν καὶ θεωροῦνται σημαντικὰ καὶ ἐξαιρετικῶς χρήσιμα. Ἡ σχετικὴ δημοσίᾳ τελετῇ τῆς ἀνακηρύξεως θὰ πραγματοποιηθῇ μετ' ἐπισημότητος τὴν 16 Δεκεμβρίου εἰς τὸ Στρασβούργον, καθ' ἣν ὁ Μητροπολίτης Κίτρους θὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ θέματος γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ συμφώνως πρὸς τὴν κρατοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ἐγένετο τὴν Κυριακῇ, 6ην Νοεμβρίου, εἰς τὴν Ζάκυνθον ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος (Μπεζενίτη). Εἰς αὐτὴν παρέστησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, Μυτιλήνης κ. 'Ιάκωδος, Τριφυλίας καὶ 'Ολυμπίας κ. Στέφανος, Πατρῶν κ. Νικόδημος, Ἡλείας κ. 'Αθανάσιος, Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιος, Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας κ. Βαρθολομαῖος, Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Σπυρίδων, Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος καὶ Ταλαντίου κ. 'Αμβρόσιος.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἀφίχθη εἰς τὴν νῆσον τὴν πρῶταν τῆς Κυριακῆς διὰ τοῦ πορθμείου τῆς γραμμῆς Κυλλήνης — Ζακύνθου. Πλήθη λαοῦ, μετ' ἐπὶ κεφαλῆς τὰς τοπικὰς 'Αρχὰς καὶ τὸν 'Ιερόν Κλήρον, ἀνέμενον αὐτὸν εἰς τὴν ἀποβάθραν καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν διὰ ζωηρῶν ἐπευφημιῶν καὶ χειροκροτημάτων, ἀναφωνοῦντες

«ἄξιος», εὐθὺς ὡς οὗτος ἐνεφανίσθη εὐλογῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἀπὸ τῆς γεφύρας τοῦ πορθμείου.

'Επὶ τοῦ πλοίου ἀνήλθον καὶ ἐχαιρέτησαν τὸν Σεβασμιώτατον αἱ τοπικαὶ 'Αρχαί, εἰς δὲ τὴν ἀποβάθραν προσεφώνησεν αὐτὸν διὰ συγκινητικῶν λόγων ὁ Δήμαρχος Ζακύνθων κ. Λάμπρος Ζήβας.

'Ακολούθως, ἐνῶ οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐκρούοντο χαρμωσύνως καὶ τὰ ἐλλειμνισμένα πλοῖα ἐσύριζον πανηγυρικῶς, ἐσχηματίσθη μεγαλοπρεπῆς πομπή, ἣτις κατηθύνη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τοῦ 'Αγ. Νικολάου, ὅπου ἐγένετο ἡ τελετῇ τῆς 'Ενθρόνισσεως. Κατ' αὐτὴν προσεφώνησαν τὸν Σεβασμιώτατον 'Αγιον Ζακύνθου κ. Παντελεήμονα οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Μυτιλήνης κ. 'Ιάκωδος, Πατρῶν κ. Νικόδημος καὶ Ἡλείας κ. 'Αθανάσιος, καθὼς καὶ ὁ Πανσοιολ. 'Ιεροκήρυξ 'Αρχιμ. 'Αλέξιος Ἐένος, ἐκ μέρους τοῦ 'Ιεροῦ Κλήρου τῆς Ζακύνθου.

Περὶ τὸ τέλος τῆς τελετῆς ὁ Σεβασμιώτατος ἐξεφώνησεν ἐμπνευσμένον ἐνθρονοστήριο λόγον, ὅστις δημοσιεύεται εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος. Ὁ λόγος τοῦ Σεβασμιώτατου ἐνεποίησε θαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὰ πλήθη, τὸ τέλος δὲ αὐτοῦ ἐκάλυψαν ζωηρὰ χειροκροτήματα καὶ ἐνθουσιώδεις κραυγαὶ «ἄξιος».

Μετὰ τὴν τελετὴν τῆς 'Ενθρόνισσεως ἐσχηματίσθη καὶ αὐθις πομπή, ἣτις μετ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σεβασμιώτατον καὶ τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν 'Ιεράρχας κατηθύνη εἰς τὸν 'Ιερόν Ναὸν τοῦ πολιούχου καὶ προστάτου τῆς νήσου 'Αγίου Διονυσίου. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πομπῆς οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τοὺς ἐξώστας τῶν ὁδῶν, διὰ τῶν ὁποίων αὐτὴ διήρχετο, ἔρραινον μετ' ἄνθη καὶ κουφέτα τὸν νέον Ποιμενάρχην των. Εἰς τὰ προπύλαια τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ναοῦ τοῦ 'Αγ. Διονυσίου ὑπεδέχθη τὸν Σεβασμιώτατον δλόκληρος ἡ μοναχικὴ ἀδελφότης τῆς 'Ιεράς Μονῆς τοῦ 'Αγίου μετ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν σχεδὸν ἐνενηκοντούτην Ἠγούμενον αὐτῆς, 'Αρχιμ. Δανιὴλ Γιγάντην, ὅστις ὑποδασταζόμενος προσεφώνησε τὸν νέον Μητροπολίτην διὰ συγκινητικῶν λόγων. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβασμιώτατος εἰσήλθεν εἰς τὸν Ναὸν, ὑπὸ τὰς ἐνθουσιώδεις καὶ αὐθις ἐπευφημίας τοῦ ἐντὸς αὐτοῦ ἀναμεινόμενος πλήθους καὶ κατηθύνη πρὸ τῆς σεπτῆς λάρνακος, ὅπου φυλάσσεται τὸ 'Ιερόν Λείψανον τοῦ 'Αγίου Διονυσίου. Ἐκεῖ ἐψάλη σύντομος δέησις, ἀκολούθως δὲ ἠγόγη ἡ 'Ιερά λάρναξ καὶ ὁ Σεβασμιώτατος ἐν θαθείᾳ συγκινήσει προσεκύνησε γονυπετῆς τὸ σεπτὸν Λείψανον τοῦ πολιούχου τῆς Ζακύνθου.

'Επηκολούθησε σύντομος δεξίωσις εἰς τὸ Συνοδικὸν τῆς Μονῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ παρετέθη ἐπίσημον γεῦμα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Ἐενία», κατὰ τὸ ὅποιον ἐγένοντο αἱ δέουσαι προπόσεις.

Βαθεῖαν ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν εἰς τοὺς συνοδεύσαντας τὸν Σεβασμιώτατον Ζακύνθου 'Ιεράρχας καὶ τοὺς λοιποὺς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ αἱ συγκινητικὰ ἐκδηλώσεις ἀγάπης, μετὰ τῶν ὁποίων ὁ εὐγενὴς λαὸς τῆς Ζακύνθου ὑπεδέχθη τὸν νέον Ποιμενάρχην του. 'Ιεράρχης, ἐκ τῶν μετασχόντων εἰς

τήν τελετήν τῆς ἐνθρονίσεως, ἐδήλωσε χαρακτηριστικῶς, ὅτι ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Μητροπολίτου Ζακύνθου ἦτο ἡ ὥραιότερα ἐξ ὧσων παρηκολούθησεν εἰς τὴν ζωὴν του.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος ἐκφωνηθεὶς ἐνθρονιστήριος λόγος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Ἐντιμώτατοι Ἀρχοντες,

Εὐλαβέστατοι Προσβύτεροι καὶ Διάκονοι,

Λαὲ τοῦ Κυρίου περιούσιε,

Μὲ βαθειὰ συγκίνησι καὶ ἱερῷ δέος φέρων σήμερα τὰ θήματά μου στὸ ἄμορφο καὶ ἐνδοξο νηοὶ τῆς Ζακύνθου, πειθαρχώντας στὴ βουλή τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καθὼς δὲ ἀνεβαίνω τὰ σκαλοπάτια τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ θρόνου ἀκούω «φω-ν ἡ ν ἐ κ τ ο ὦ ο ὕ ρ α ν ο ὦ»¹ νὰ μοῦ ψιθυρίξῃ, ὅπως παλαιὰ στὸν Μωϋσῆ: «Δ ὕ σ ο ν τ ὸ ν ἱ μ ἄ ν τ α τ ὶ ν ὑ π ο δ ῆ μ ἄ τ ω ν σ ο υ, ὁ γ ἄ ρ τ ὶ π ο ς ἐ ν ὧ ἔ σ τ ῆ κ α ς ἄ γ ι ὸ ς ἐ σ τ ὶ ω»².

Πραγματικά, ἅγιος ὁ τόπος τοῦτος. Ἱερός. Κατάφορος ἀπὸ ἱστορία, ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ. Μὲ προσφορὰς ἀνεκτίμητες στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, στὴν τέχνη καὶ στὴν ἐπιστήμη. Τόπος ποτισμένος μὲ τὸν ἰδρώα τῆς ἀσκήσεως καὶ τὰ δάκρυα τῆς προσευχῆς ἐνὸς κολοσσῶ τῆς Ἐκκλησίας, πὸν ἐδῶ καὶ τριακόσια πενήντα χρόνια στέκεται ἀνύστακτος φρουρὸς καὶ ἰσχυρὸς προστάτης τοῦ νηιοῦ, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Διονυσίου, Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης, τοῦ θαυματουργοῦ. Τόπος πὸν γέννησε μάρτυρες, σὰν τὸν ἅγιο Θεόφιλο, τὸν νεομάρτυρα, λογοτέχνης, σὰν τὸν Ξερόπουλο, ποιητὴς, σὰν τὸν Σολωμό, τὸν Κάλθο καὶ τὸν Φώσκολο, ζωγράφους, σὰν τὸν Κουτουζή, μουσουργούς, σὰν τὸν Καροῦρο, δασκάλους, σὰν τὸν Μαρτιελάο, νομικούς, σὰν τὸν Τερισέτη, γιατρούς, σὰν τὸν Ταγιαπέρα, ἐπαναστάτες, σὰν τὸν Μαρτινέγκο, πατριώτες, σὰν τὸν Ρώμα, τὸν Φιλικό. Ἀπὸ ἐδῶ ἡ προφητικὴ λύρα τοῦ ἐθνικοῦ μας θάρρους, τοῦ Σολωμοῦ, τραγούδησε τὴ λευτεριά «ἀπ' τὰ κόκκαλα θγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά» καὶ φτέρωσε τὸ ἀγωνιστικὸ φρόνημα τῶν «ραγιάδων». Ἀπὸ ἐδῶ οἱ «ὠδὲς» τοῦ Κάλθου ὕμνησαν τὴν ἑλληνικὴ ὁμορφιὰ καὶ λεβεντιά. Ἐδῶ οἱ δραματισμοὶ καὶ οἱ ὄροι τῶν Φιλικῶν γιὰ μιὰ ἐλεύθερη πατρίδα. Ἐδῶ τὸ ὄρητήριο τῶν ἀρματολῶν. Ἐδῶ τὸ καταφύγιο τῶν «ἐλεύθερων πολλιορκημένων». Στὴ Ζακύνθο τὸ σκλαβωμένο γένος ἀνάπνευσε τὰ σπλάγγνα του, θεράπευσε τὴν πληγὴν του καὶ ἀνανέωσε τὴν δυνάμειν του, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν τιτάριο ἀγῶνα γιὰ τὴν ἐλευθερία.

1. Ἰωάν. ιβ' 28.

2. Ἐξοδ. γ' 5.

Πατώντας τὸ χῶμα ἐνὸς τέτοιου τόπου, ἀντικρίζοντας τοὺς καταπράσινοους λόφους, τὰ εἰδυλλιακὰ ἀκρογιάλια, τὴς ἀνθοστόλιστες αὐλές, τὸ «σάβριον», τὴς πλατείες καὶ τὴς «ροῦγες» τῆς ἀρχοντικῆς τούτης πολιτείας, ἀόρατα τὰ δάχτυλα τῆς μνήμης χαϊδεύουν τὴς λεπτότερες χορδὲς τῆς ψυχῆς σου καὶ νοιώθεις τὴν ἀνάγκη νὰ ἀποκαλυφθῆς, νὰ γονατίσῃς...

Ὁμολογῶ ὅτι ἔχω πλήρη συναίσθησι τῆς μεγάλης τιμῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς βαρειάς εὐθύνης, πὸν ἐπαμίζουμαι, ἀναλαμβάνοντας τὴν ποιμαντορία αὐτοῦ τοῦ τόπου, μὲ τὸν πολιτισμένο καὶ εὐγενικό, τὸν φιλόθρησκο καὶ φιλόπατρι καὶ φιλόμουσο λαό. Μὲ συγκλονίζει ἡ συναίσθησις ὅτι ἀνεβαίνω σὲ Μητροπολιτικὸ Θρόνο ἱστορικό, πὸν τὸν ἐλάμπρυναν στὴ ροὴ τῶν αἰώνων μεγάλοι Ἱεράρχες, ὅπως οἱ δύο Διονύσιοι, ὁ λόγιος Λάπτας καὶ ὁ πολὺς Πλαίσας, καὶ τελενταῖα οἱ μακαριστοὶ Χρυσόστομος Δημητρίου καὶ Ἀλέξιος Ἰγγλέσης. Ἄς εἶναι ἡ μνήμη τους αἰωνία καὶ οἱ εὐχῆς τους ἄς μὲ συνοδεύουν στὸ βαρὺ ἔργο μου.

Πρέπει νὰ σᾶς ἐκμνηστεύω ὅτι ἂν θροίσωμαι σήμερα ἀνάμεσά σας δὲν εἶναι γιὰ τὸ θέλησαν ἀνθρώποι. Εἶναι ἐπειδὴ, παρὰ τὴς ἀνθρώπινες προβλέψεις, τὸ θέλησε ὁ Θεός. Ἐπειδὴ τὸ θέλησε ὁ μέγας Προστάτης τοῦ νηιοῦ, ὁ ἅγιος Διονύσιος. Ἀπαντώντας στὴν προσφώνησι τοῦ Μακαριωτάτου τῆν ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς μου εἶπα μισοστὰ στὴ οσπιτὴ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὅτι ἡ Ζακύνθος, πρὶν ἀπὸ τριακόσια σαρανταδύο χρόνια, ἔστειλε στὴν ἀκριτικὴ γενέτειρά μου, τὴν μυροδόλο Χίο, ἕνα μάρτυρα. Τὸν ἅγιο Θεόφιλο. Τώρα ἡ Χίος, σὰν εὐλογημένη ἀντίδοσι, στέλλει στὴ Ζακύνθο ἕνα Ποιμενάρχη. Τούτη τὴν ἱερῇ ἀντίδοσι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὴν πραγματοποιήσῃ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ μὲ τὴς εὐχῆς τοῦ Ἁγίου. «Ε ὕ λ ο γ η τ ὸ ς Κ Ὑ ρ ι ο ς ὁ Θ ε ὸ ς μ ο υ»³.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἔγινε Ποιμενάρχης σας, «ο ὕ κ ἂ π' ἂ ν θ ρ ὶ π ω ν, ο ὕ δ ἐ δ ἰ ἂ ν θ ρ ὶ π ο υ, ἀ λ λ ἂ δ ι ἂ Ἱ η σ ο ὦ Χ ρ ι σ τ ο ὦ κ α ἰ Θ ε ο ὦ π α τ ρ ὸ ς»⁴, δὲν ἔρχομαι κοντά σας σὰν ξένος. Ἐρχομαι σὰν σάρκα ἀπὸ τὴ σάρκα σας. Τοῦτο δὲν εἶναι σχῆμα λόγου. Σύμφωνα μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία ὁ Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς του καὶ τῆς χειροτονίας του συνάπτει γάμο μὲ τὴν Ἐπισκοπὴ του. Ἐνώνεται ὀργανικὰ μαζί της καὶ γίνεται ἕνα μ' αὐτήν. Ἐκφρασις χαρακτηριστικῆ αὐτῆς τῆς ἱερῆς ἐνότητος εἶναι καὶ τὸ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ὑπογράφει πιά μὲ τὸ ἐπώνυμό του, ἀλλὰ μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἐπισκοπῆς του, πὸν συνοδεύει τὸ δικό του ἐφ' ὄρου ζωῆς. Ἐπομένως, ὅσο ξένος μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὁ σύζυγος πρὸς τὴν σύζυγο καὶ τὰ παιδιὰ πρὸς τοὺς γονεῖς, τόσο ξένος μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ καὶ ἐγὼ πρὸς ἐσᾶς. Δὲν εἶμαι ξένος. Εἶμαι ὁ πατέρας σας καὶ εἶστε τὰ παιδιὰ μου καὶ τ'

3. Ψαλμ. 143, 1.

4. Γαλ. α' 1.

αδέλφια μου. Ἀπὸ σήμερα μοιράζομαι τὴ ζωὴ σας. Οἱ χαρὲς σας εἶναι καὶ χαρὲς μου. Οἱ πόνοι σας καὶ πόνοι μου. Τὰ προβλήματα σας καὶ δικά μου προβλήματα.

Ξεύρω διὴ ἡ Ἐκκλησία τοῦ τόπου αὐτοῦ τὰ τελευταῖα χρόνια δοκιμάσθηκε. Θλιβερὲς καταστάσεις δημιουργήθηκαν καὶ πλήγωσαν ψυχικὰ τὸν εὐσεβῆ λαό. Ὅμως εἶναι καιρὸς νὰ ξεχασθῇ τὸ ὀδυνηρὸ παρελθόν. Ἄς ἀτενίσουμε ὄλοι μὲ ἐλπίδα καὶ αἰσιοδοξία τὸ μέλλον. Κοιτᾷ σας ἔρχομαι ἀντικειμενικὸς καὶ ἀμερόληπτος, γιὰ νὰ φέρω τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην. Γιὰ νὰ συμφιλιώσω καὶ νὰ ἐνώσω. Δὲν κρατῶ στὰ χέρια μου σκῆπτρο κυριάρχου. Κρατῶ κλαδί ἐλιᾶς. Ἡ καρδιά μου εἶναι εὐρύχωρη. Μέσα σ' αὐτὴν ὑπάρχει θεοὺς γιὰ ὅλες τὶς παρατάξεις.

Συνηθίζεται σὲ ὄρες ὅπως αὐτὴ ἐδῶ ὁ νέος Μητροπολίτης νὰ ἐκθέτῃ τὸ πρόγραμμα καὶ τοὺς ὁραματισμούς του γιὰ τὸν λαὸ καὶ τὸν τόπο πὸν ὁ Θεὸς τὸν κάλεσε νὰ ποιμάνῃ. Ὅμως αὐτὴ τὴ στιγμή, ἀκόμα καὶ ἂν ἤθελα, δὲν θὰ μπορούσα νὰ κάμω κάτι τέτοιο. Γιατὶ τοῦτο ἀπαιτεῖ πολλὴ προπαρασκευὴ καὶ μελέτη καὶ προσευχή, ἀλλὰ καὶ ἐνημέρωσι ἐπάνω στὶς ἰδιορρυθμίες τοῦ τόπου καὶ στὴν ἰδιαίτη ψυχοσύνθεσι τῶν ἀνθρώπων του. Ἐκεῖνο πὸν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ αὐτὴ τὴν ἱερὴ ὥρα εἶναι διὴ ἔρχομαι κοιτᾷ σας «ὡ κ α θ' ὕ π ε ρ ο χ ῆ ν λ ὁ γ ο υ ἦ σ ο φ ῖ α ς»⁵, ἀλλὰ μὲ μοναδικὸ ἐφῶδιο τὴν ἐλπίδα στὸ Θεὸ καὶ τὴν ἀγάπην στὸν ἄνθρωπο. Σὲ μιὰ μόνο λέξι θὰ μπορούσαν νὰ συνοψισθοῦν τὰ προγράμματα καὶ οἱ ὁραματισμοὶ μου γιὰ σᾶς. Καὶ αὐτὴ ἡ λέξις εἶναι ἡ ἀ γ ά π η. Μὲ τὴν ἀγάπην ἔρχομαι νὰ ἐνθρονισθῶ ὄχι μόνο στὸ θρόνον τῆς Μητροπόλεως, ἀλλὰ καὶ στῆς καρδιάς σας τὸ θρόνον. Ἐρχομαι νὰ τεθῶ στὴν ὑπηρεσία ὄλων σας καὶ νὰ γίνω δέκτης τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου σας, πομπὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδας τοῦ Χριστοῦ σὲ σᾶς. Ἐρχομαι νὰ συντονίσω τοὺς παλμούς τῆς καρδιάς μου στῆς δικῆς σας καρδιάς τοὺς χτύπους καὶ νὰ γίνω «ὡ ς ε ῖ ς ἐ ξ ὕ μ ῶ ν»⁶.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ δηλώσω ἐπίσημα καὶ κατηγορηματικὰ διὴ κοιτᾷ σας δὲν θὰ ἐπιζητήσω δόξες καὶ ἀπολαύσεις, οὔτε κανένα ἄλλο κοσμικὸ ἀγαθόν. Ἐμβλημα μου θὰ εἶναι ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου: «Ἄ ρ γ υ ρ ῖ ο υ ἦ χ ρ υ σ ῖ ο υ ο ὗ δ ε ν ὀ ς ἐ π ε θ ὕ μ η σ ω»⁷. Καὶ τοῦ Κυρίου ἡ διαβεβαίωσις: Μ α κ ά ρ ῖ ο ν ἐ σ τ ῖ μ ᾱ λ λ ο ν δι δ ὶ ν α ἦ λ α μ β ά ν ε ἰ ν»⁸. Εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ ὑποβληθῶ σὲ κόπους καὶ νὰ ὑποστῶ θυσίες καὶ στερήσεις γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ σας πρόοδο, ἀντιγράφοντας τὸ παράδειγμα Ἐκεῖνου πὸν στῆ γῆ «ὡ ὕ κ ἦ λ θ ε δ ι α κ ο ν η θ ῆ ν α ἰ, ἀ λ λ ᾱ δ ι α κ ο ν ῆ σ α ἰ κα ἰ δ ο ὗ ν α ἰ τ ῆ ν ψ υ-

χ ῆ ν α ὗ τ ο ὗ λ ὕ τ ρ ο ν ἀ ν τ ῖ π ο λ λ ῶ ν»⁹. Ἡ πόρτα τῆς καρδιάς μου καὶ τῆς Μητροπόλεως μου θὰ εἶναι πάντα ἀνοιχτὴ γιὰ ὄλους. Τὸ σπῆτι τοῦ Ἐπισκόπου σας θέλω νὰ τὸ νοιώθετε δικό σας, ἀφοῦ εἶναι τὸ σπῆτι τοῦ πατέρα σας.

Μὲ τὴν ἀγάπην, λοιπόν, ὀδηγὸ καὶ συνισταμένη τῶν σκέψεων, τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν προσπαθειῶν μου, θὰ σκύψω μὲ στοργὴ πρῶτα - πρῶτα πάνω ἀπὸ τὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀνάγκες τῆς ψυχῆς καὶ θὰ φροντίσω ὥστε νὰ καλλιεργηθῇ ὁ «ἔ σ ω ἄ ν θ ρ ω π ο ς»¹⁰. Τοῦτο, ἡ προτεραιότητα, δηλαδή, στὶς ἀνάγκες τῆς ψυχῆς, δὲν εἶναι μόνο χριστιανικὴ ἐπιταγή, ἀλλὰ καὶ αἶτημα τῶν καιρῶν. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἐπαναλάβω ἐκεῖνο πὸν εἶπα καὶ πρὶν λίγους μῆνες, μιλιῶντας κατὰ τὸν πανηγυρικὸ Ἑσπερικὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, στὸν λόφο τῆς Πνύκας: «Στὸν καιρὸ μας ζοῦμε μιὰ τραγωδία. Τὴν τραγωδίαν ἐνὸς πολιτισμοῦ, πὸν ἀφοῦ ἔφθασε στὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀναπτύξεώς του ὀδηγεῖται, ὅπως ὁμολογοῦν κι' αὐτοὶ ἀκόμα οἱ τεχνοκράτες, στὴν αὐτοκαταστροφή, γιὰ τὴν στήριχθῆκε ἀποκλειστικὰ στὴν ὕλη καὶ περιφρόνησε τὸ πνεῦμα. Τὴν τραγωδίαν ἐνὸς ἀνθρώπου, πὸν ἀπὸ δημιουργὸς κατάντησε ἐξάρτημα στὸν πελώριον μηχανισμό πὸν συνδέει τὴν κατανάλωσι μὲ τὴν παραγωγή — ὄχι μόνο προϊόντων ἀλλὰ καὶ ἰδεῶν—καὶ βλέπει ὄλο καὶ περισσότερο νὰ μεγαλῶνῃ τὸ ἐσωτερικὸ κενόν, ἡ ἀγωνία καὶ ἡ μοναξιά του»¹¹. Στὴν ἐποχὴ μας τὰ ἐσωτερικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀσύγκριτα ὀξύτερα ἀπὸ τὰ ἑλικά καὶ τὰ κοινωνικά. Στὶς βιομηχανικὲς κοινωνίες τῆς Δύσεως, ὅπου ἀρχίσαμε νὰ μπαίνομε κι' ἐμεῖς, ἡ δυστυχία δὲν βρῖσκεται στὰ ἄδεια στομάχια, ἀλλὰ στὶς ἄδειες ψυχές.

Μπροστὰ σὲ μιὰ τέτοια πραγματικότητα ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ 1977 καλεῖται νὰ ἀναλάβῃ ἔργο προφήτου καὶ εὐαγγελιστοῦ καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν πληγωμένο καὶ ἀπελπισμένο σύγχρονον ἄνθρωπον νὰ βαδίσῃ τὸν ἀνήφορον τῆς ἐπιστροφῆς στὸ Θεόν. Ὅφειλε, πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλο, νὰ προσφέρῃ σιτοὺς ἀνθρώπους πὸν τοῦ ἐμπιστεύθημε ὁ Θεὸς τὴν «ἀ γ α θ ῆ ν μ ε ρ ῖ δ ω»¹², τὴν Ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ. Ὅφειλε νὰ τονώσῃ τὴν ψυχὴν τους, νὰ ἱκανοποιήσῃ τὶς μεταφυσικὰς ἀγωνίες καὶ ἀναζητήσεις τους, νὰ προσφέρῃ τὸ ὀξυγόνον τοῦ οὐρανοῦ σιτοὺς ἀγωνιστὰς πὸν κινδυνεύουν ἀπὸ τὶς ἀνάθυμώσεις τῆς ὕλης. Πρῶτον καὶ βασικὸν μέλημα ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτη εἶναι «π τ ε ρ ῶ σ α ἰ ψ υ χ ῆ ν, ἀ ρ π ά σ α ἰ κ ὸ σ μ ο υ κα ἰ δ ο ὗ ν α ἰ Θ ε ῶ ν»¹³, κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν. Γι' αὐτὸν κι' ἐγὼ «ο ὗ δ ὶ σ ω ὕ π ν ο ν τ ο ῖ ς ὀ φ θ α λ μ ο ῖ ς μ ο υ κα ἰ τ ο ῖ ς β λ ε φ ᾶ ρ ο ῖ ς μ ο υ ν υ σ τ α γ-

9. Ματθ. κ' 28.

10. Ἐφεσ. γ' 16.

11. Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπεζενίτη, Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὀδηγὸς σὲ μιὰ νέα πορεία, Ἀθήναι 1977, σ. 8.

12. Λουκ. ι' 42.

13. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἀπολογητικὸς κβ'.

5. Α' Κορ. 6' 1.

6. Γεν. γ' 22.

7. Πράξ. κ' 33.

8. Πράξ. κ' 35.

μὸν καὶ ἀνάπαισιν τοῖς κροτάφοις μου»¹⁴, «ἀχρὶς οὐ μορφωθῆ Χριστιὸς ἐν ὁμίῳ»¹⁵ καὶ γίνῃ πραγματικότητα «ὡς καὶ ἄνθρωπος ὁ κατὰ Θεὸν κτισθεῖς»¹⁶. Γιὰ τὴν ἐπιτευχθῆ αὐτὸ τὸ τόσο μεγάλο καὶ ζωτικῆς σημασίας ἔργο, θὰ ἀγωνισθῶ μὲ ὅλες μου τίς δυνάμεις γιὰ τὴν καλλιέργεια, τὴν βελτίωσι καὶ τὴν ἀνύψωσι τοῦ Κηρύγματος, τῆς Κατηχήσεως καὶ τῆς Θείας Λατρείας, μὲ τὰ ὁποῖα οἰκοδομεῖται καὶ ἀγιάζεται ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἰδιαίτερα ἡ Θεία Λατρεία ἀποτελεῖ στοιχεῖο οὐσιαστικὸ καὶ πρωταρχικὸ μέσα στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, γιὰ εἶναι ἡ βίωσις τοῦ Μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως, ἡ ἄμεση κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν λυτρωτικὴ Χάρη. Ἡ Ζάκυνθος ἔχει μακρὰ καὶ μεγάλη λατρευτικὴ παράδοσι καὶ εἶναι γνωστὸς ὁ δλόκληρο τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο οἱ μεταρριωτικὲς τελετουργίες, οἱ μεγαλοπρεπεῖς λιτανεῖες καὶ οἱ ἄλλες λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις, ποὺ γίνονται ἐδῶ. Καὶ νομίζω ὅτι ἦλθε ἡ στιγμή νὰ ἐπαναλάβω αὐτὸ ποὺ ἐδήλωσα κατὰ τὴν ἱερώτερη ὥρα τῆς ζωῆς μου, τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας μου. Ὅτι, δηλαδή, ὄχι μόνο θὰ σεβασθῶ καὶ θὰ τηρήσω μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐνισχύσω μὲ ὅλη τὴν δύναμί μου τίς λατρευτικὲς παραδόσεις καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ τόπου. Τοῦτο δὲν εἶναι μόνο ὑποχρέωσις μου ἀπέναντι σὺν πιστὸ λαό, ποὺ ὁ Θεὸς μὲ ἔταξε νὰ ποιάνω, ἀλλὰ καὶ χρέος ἱερὸ ἀπέναντι στὴν Ἱστορία. Δὲν λησμονῶ ὅτι ὁ λαὸς αὐτός, ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόπατρις, χάρις ὅτι αὐτὰ τὰ ἔθιμα καὶ τίς παραδόσεις, κατόρθωσε νὰ διατηρήσῃ μέσα του ἀνόθευτὴ τὴν Ὁρθόδοξη Πίστι, ἃν καὶ ἔζησε αἰῶνες δλόκληρους κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία ἀλλόδοξου κατακτητῆ καὶ ἀντιμετώπισε διωγμοὺς καὶ στερήσεις.

Σημαντικὸ στοιχεῖο τῆς Λατρείας εἶναι καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσική, γι' αὐτὸ πρέπει ἰδιαίτερα νὰ τὴν προσέξωμε. Σεῖς ἔχετε μιὰ πολὺτιμη μουσικὴ κληρονομιά. Καὶ εἶναι λυπηρὸ τὸ ὅτι σήμερον ἔχουν λιγοστεύει πολὺ ἐκεῖνοι ποὺ τὴν καλλιεργοῦν. Θὰ ἤμουν ἐδύτης ἂν κατόρθωνα νὰ ἰδρῶσα μιὰ Σχολὴ Ζακυνθινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, γιὰ νὰ καλλιεργῆται ὁ αὐτὴν ὁ ἀνεκτίμητος αὐτὸς προγονικὸς θησαυρὸς καὶ νὰ μεταδίδεται σὶς ἐπερχόμενες γενεές. Τοῦτο θὰ ἦταν μιὰ θετικὴ προσφορὰ στὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοσι τοῦ νησιοῦ τῆς δημοφιλῆς καὶ τῆς ποιήσεως.

Εἶπα πὺ μισροστὰ ὅτι σὺ ποιμαντικὸ πρόγραμμα μου θὰ δώσω τὴν προτεραιότητα στὴν θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς καὶ στὴν καλλιέργεια τοῦ «ἔσω ἀνθρώπου». Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι θὰ ἀδιαφορήσω γιὰ τὰ ὄλικά καὶ κοινωνικὰ προβλήματα τοῦ τόπου αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων του. Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι

μὲν πάνω ἀπ' ὅλα προφήτης καὶ εὐαγγελιστῆς, ἀλλὰ εἶναι καὶ κοινωνικὸς ἐργάτης. Μιμητῆς Ἐκείνου ποὺ ἡ ζωὴ Του συνοφίεται σὲ τέσσερις λέξεις: «Διήλθεν ἐν ἐργεσίῳ καὶ ἰώμενος»¹⁷. Ἡ Χριστιανικὴ Ἀποκάλυψις, στὴν ὑπηρεσία τῆς ὁποίας ἔχει ἀφιερῶσει τὸν ἑαυτὸ του ὁ Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι ὑψηλὴ θεωρία. Δὲν εἶναι φιλοσοφικὸ σύστημα ποὺ ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνθρώπινη δίψα γιὰ γνώσι. Εἶναι ζωὴ. Εἶναι πράξις καὶ ἄσκησις. «Πρᾶξις εἰς θεωρίαν ἐπιβάσι», κατὰ τὴν ὠραία πατερικὴ διατύπωσι. Τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς κοινωνικῆς προῆς εἶναι ἡ γνησιώτερη ἔκφρασις τῆς Χριστιανικῆς Ἀλήθειας, ἡ πεισιτικώτερη ἀπόδειξις τῆς Πίστεως.

Θὰ σκύρω, λοιπόν, μὲ τὴν στοργὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου ἐπάνω ἀπὸ τοὺς πόνοους, τὰ προβλήματα καὶ τίς ἀγωνίες σας. Εἶμαι πρόθυμος νὰ ὑποβληθῶ σὲ κόπους καὶ θυσίες «τοῖς μὲν ὀρφανοῖς παρέχων τὰ γονέων, ταῖς δὲ χήραις τὰ ἀνδρῶν, τοῖς ἀκμαίοις τοὺς γάμους, τεχνίτη ἔργον, ἀδρανεῖ ἔλεος, ξένοις στέγος, πεινώσι ψωμόν, διψῶσι ποτόν, γυμνοῖς ἐνδυμα, νοσοῦσι θέαν, φυλάκταις βοήθειαν»¹⁸, γιὰ νὰ ἐπαναλάβω τὰ λόγια Ἀποστολικοῦ Πατρός. Κάθε κοινωνικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ προσπάθεια σὺν τὸπο αὐτὸ θὰ μὲ ἔξη ὄχι ἀπλῶς ὑποστηρικτῆ, ἀλλὰ σηματοφόρο. Τὰ Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα θὰ ἀγκαλιάσω μὲ ἀγάπη. Μὲ δυὸ λέξεις, φιλοδοξῶ νὰ γίνω ἡ συνισταμένη ὄλων τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ νησιοῦ καὶ νὰ κινητοποιήσω ὅλους, ἀπὸ τὸν πρῶτο ἐπιστήμονα μέχρι τὸν τελευταῖο ἀργότη, γιὰ τὴν πνευματικὴ, κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ πρόοδο τοῦ τόπου.

Μὲ ἰδιαίτερη στοργὴ θὰ σκύρω ἐπάνω ἀπὸ τὰ προβλήματα, τοὺς προσανατολισμοὺς καὶ τίς ἀνηυχίες τῆς νέας γενιάς. Μὲ τὸν κόσμο τῶν νέων νοιῶθω ἰδιαίτερο ψυχικὸ σύνδεσμο. Ὅχι μόνο γιὰ εἶμαι ὁ νεώτερος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὅχι μόνο γιὰ χρόνια δλόκληρα ἐργάσθηκα ἀνάμεσα σὶα νιάτα ὡς Κατηχητῆς καὶ ὡς Διευθυντῆς ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων γιὰ νέους. Ἀλλὰ καὶ διότι τὰ προβλήματα τῆς σημερινῆς νεότητος, ψυχολογικά, παιδαγωγικά, κοινωνικά, ἀποτελέσαν γιὰ μένα ἀντικείμενο ἰδιαίτερης σπουδῆς καὶ μελέτης.

Τὰ νιάτα, κατὰ τὸν μεγάλο παιδαγωγὸ Πεισιλότοι, «εἶναι ἡ ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ», ἐπομένως καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Σ' αὐτὰ ἀνήκει τὸ μέλλον. Καὶ ἔχομε χρέος νὰ τὰ βοηθήσωμε νὰ φτάσουν ἐκεῖ ποὺ ἐμεῖς δὲν μπορέσαμε νὰ φτάσωμε. Στὸ χίσιμο ἐνὸς δημοφον κόσμου, ἐλεύθερον καὶ εἰρηνικῶ. Πρέπει μὲ ταπεινώσι νὰ ὁμολογήσωμε ὅτι τὰ παρσιρατῆματα τῆς νέας γενιάς εἶναι συνέπειες τῶν δικῶν μας σφαλμάτων. Προσκολληθῆκαμε στὴν ὄλη. Δώσαμε ὅ-

14. Ψαλμ. 131, 4.

15. Γαλ. 8' 19.

16. Ἐφεσ. 8' 24.

17. Πράξ. ι' 38.

18. Διαταγαὶ Ἀποστόλων, διὰ Κλήμεντος Δ' Π, 1.

λο τὸν δυναμισμό μας στὴν τεχνική πρόοδο καὶ περιφρονήσαμε τὸν ἄνθρωπο. Ἔτσι δημιουργήσαμε ἕνα πολιτισμὸ χωρὶς ψυχὴ. Ἄν θέλωμε νὰ δοῦμε ἕνα καλύτερο αὐριο, χρειάζεται ὄχι ἀπλῶς νὰ τελειοποιηθῶμε τὶς μηχανές, ἀλλὰ νὰ φτιάξωμε ἄνθρώπους ἱκανοὺς νὰ κυβερνήσουν τὶς μηχανές καὶ νὰ θέσουν τὴν ὕλη στὴν ὑπηρεσία τοῦ Πνεύματος.

Μόνον ὁ Χριστὸς μπορεῖ νὰ δώσῃ στὰ νιάτα καὶ μάλιστα στὰ σημερινά, πὺν ζοῦν σὲ μιὰ ἐποχὴ πνευματικῆς συγχύσεως καὶ καθολικῆς ἀμφισβήτησεως, σωστὸ προσανατολισμὸ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὶς ἐναγώνιες ἐσωτερικὲς ἀναζητήσεις τους. Ὅσο ἐξαριᾶται ἀπὸ μένα, ὡς ταπεινοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Χριστοῦ σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν εὐλογημένον τόπο, θὰ ἀναζητήσω εὐκαιρίες γιὰ νὰ ἀνοίξω ἕναν οἰκοδομητικὸ διάλογο μὲ τὰ νιάτα καὶ νὰ τὰ βοηθήσω νὰ βροῦν τὸ δρόμο τους. Σὲ κάθε πρόβλημά τους, σὲ κάθε δυσκολία τους, πνευματικὴ ἢ ὕλική, θὰ μὲ ἔχουν στοργικὸ φίλο καὶ πρόθυμο συμπαράστατη.

Νέοι τῆς Ζακύνθου, ἡ καρδιά μου θὰ εἶναι πάντα ἀνοιχτὴ σὲ σᾶς. Ἡ σκέψις καὶ ἡ προσευχὴ μου θὰ σᾶς παρακολουθῇ στὸν ἀγῶνα σας. Δὲν ἔρχομαι κοντὰ σας σὰν δάσκαλος. Ἐρχομαι σὰν φίλος. Ἀνοίξετέ μου τὴν ψυχὴ σας. Ἐμπιστευθῆτε μου τὰ ὄνειρά σας, τὶς ἀγωνίες σας, τοὺς μουσικὸν παλμοὺς τῆς καρδιάς σας. Θὰ προσπαθῶ νὰ σᾶς νοιώσω, νὰ κρατήσω τὸ χέρι σας καὶ νὰ στηρίξω τὰ βήματά σας στὸν τραχὺ ἀνήφορο γιὰ μιὰ ἐπιτυχημένη ζωὴ.

Ἀδελφοί μου, ξεύρω πολὺ καλὰ διὰ τὸ δρόμος πὺν ἀνοίγεται μπροστὰ μου δὲν εἶναι στρωμένος μὲ ρόδα. Τὸ ἔργο πὺν μὲ περιμένει εἶναι βαρὺ καὶ δύσκολο. Ἐπίπονο καὶ ἐπίμοχθο. Σὲ μιὰ ἐποχὴ μάλιστα πτώσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιών καὶ ὑποβαθμίσεως τοῦ Πνεύματος. Σὲ μιὰ ἐποχὴ κρίσεως τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, κοινωνικῶν ἀναστατώσεων καὶ ἰδεολογικῶν ἀνακατατάξεων. Ξεύρω διὰ μὲ περιμένουν πικρίες καὶ θυσίες. Εἶμαι προετοιμασμένος γιὰ ὅλα. Ὁ ἀνήφορος τῆς θυσίας μου εἶναι γνωρίμος καὶ ἡ θέλησίς μου ἔχει χαλυδωνθῇ σὺν καμίνι τοῦ πόνου. Πιστεύω διὰ τὸ Θεὸς θὰ εἶναι γιὰ μένα «αταφνῆ καὶ ἰδύναμις»¹⁹. Θὰ στέκεται δίπλα μου καὶ θὰ ἀπαλύνῃ τὸν σταυρὸ μου. Ἐχω δὲ τὴν πεποίθησι διὰ «ὄκ ἐάσει με περὶ αὐτοῦ ἕνα ὄκ δύναμα»²⁰. Ἔτσι δὲν δειλιάζω καὶ δὲν πτοῦμαι. Ὑψώνω μόνον ἰκετευτικὰ τὰ χέρια μου πρὸς τὸν αἱματωμένον Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ «ὄθ ε ν ἡ ξ ε ι ἡ θ ο ἡ θ ε ι ἄ μ ο υ»²¹.

Μετὰ τὸν Θεὸν ἀπλώνω τὰ χέρια μου σὲ σᾶς. Ζητῶ τὴν προσευχὴν σας, τὴν βοήθειά σας καὶ τὴν συνεργασία σας, γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου μου. Ἡ ἐπιτυχία μου θὰ εἶναι καὶ δική σας ἐπιτυχία. Ζητῶ τὴν βοήθεια τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, τῶν ἀρχόντων, τῶν ἐπι-

σημονικῶν, ἐπαγγελματικῶν, ἐκπολιτιστικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ὁργανώσεων, τῶν ἀγαπητῶν μου ἐκπαιδευτικῶν, προπάντων δὲ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου.

Ἔσεῖς οἱ κληρικοί, σεβαστοί μου πατέρες καὶ ἀδελφοί, εἶστε οἱ ἄμεσοι συνεργάτες μου. Εἶστε τὰ χέρια, τὰ μάτια, τὸ στόμα τοῦ Ἐπισκόπου σας. Γιὰ σᾶς τρέφω ὄνειρα καὶ ἐλπίδες. Νὰ εἶστε βέβαιοι διὰ θὰ ἔχετε ἀπέραντη τὴν στοργή, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν συμπαράστασί μου σὺν τὸ δύσκολο ἔργο σας. Ἐνα μόνον ζητῶ ἀπὸ σᾶς. Ἀφοσίωσι καὶ συνέπεια σὴν μεγάλη ἀποστολή σας. Μὴ ξεχνᾶτε διὰ ὁ σύγχρονος κόσμος περιμένει πολλὰ ἀπὸ μᾶς, τοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων καὶ συνεχιστῆς τοῦ ἔργου Μαρτύρων καὶ Ὁμολογητῶν. Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἀναζητᾷ σὺν κληρικοὺς ὑποδείγματα ζωῆς. Ὁ καθέννας ἀπὸ μᾶς ὀφείλει νὰ ζῆ γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ νὰ εἶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους «ζωσα καὶ σιωπῶσα παραινέσις»²². Ἡ ζωὴ μας μέσα σὴν κοινωνία εἶναι προέκτασις τῆς λατρείας πὺν προσφέρουμε σὺν ἱερὸ Ἐκκλησίῳ. Εἶναι ἱεραρχία. Ἀποστολή ἔχομε νὰ ὀδηγήσωμε σὴν λύτρωσι τὸν ἄνθρωπο. Ὅμως γιὰ νὰ ὀδηγήσωμε τοὺς ἄλλους σὴν λύτρωσι πρέπει πρῶτα ἐμεῖς νὰ εἴμαστε λυτρωμένοι. «Σοφισθῆναι καὶ οὐ τω σοφίσει γενέσθαι φῶς καὶ φωτίσει ἐγγίσει Θεὸν καὶ προσάγαγεῖν ἄλλους... καθάρθῆναι δεῖ πρῶτον καὶ εἶτα καθάρω»²³, μᾶς παραγγέλλει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός. Βέβαια δὲν εἴμαστε οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ὑπεράνθρωποι. Εἴμαστε ἄνθρωποι ἀδύνατοι καὶ ἀτελεῖς. Ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ διὰ ἐκεῖ πὺν σταματᾷ ἡ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου ἀρχίζει ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἄς ἀφοσιωθοῦμε, λοιπὸν, μὲ ἀδιαπάρησι σὺν ἔργου μας καὶ ὁ Θεὸς θὰ εἶναι κοντὰ μας.

Ἀδελφοί μου, καιρὸς νὰ τελειώνω τὶς φτωχὲς σκέψεις αὐτῆς τῆς μεγάλης στιγμῆς. Πρὶν ὅμως τελειώσω νοιώθω τὴν ἀνάγκη, ἀφοῦ ἀνανεώσω τὴν εὐγνωμοσύνη καὶ τὶς εὐχαριστίες μου πρὸς τὰ σεβαστὰ καὶ προσφιλῆ πρόσωπα πὺν ὀνομαστικὰ ἀνέφερα κατὰ τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας μου, νὰ προσθέσω ἀκόμα μερικὲς εὐχαριστίες.

Εὐχαριστῶ ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ψυχῆς μου τοὺς σεπτὸς Ἱεράρχες πὺν ὑποβλήθησαν σὺν κόπο νὰ μὲ συνοδεύσουν ὡς ἐδῶ, γιὰ νὰ μοιρασθοῦν τὴν μεγάλη αὐτὴ ὥρα τῆς ζωῆς μου καὶ νὰ μὲ ἐνισχύσουν μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν συμπαροσυχὴν τους.

Ἰδιαίτερα εὐχαριστῶ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβο, γιὰ τὴν ἀγάπη του καὶ τοὺς καλοὺς λόγους πὺν «ἐκ τοῦ περὶ σοσεύ-

19. Ψαλμ. 45, 2.

20. Α' Κορ. ι' 13.

21. Ψαλμ. 120, 1.

22. Γρηγόριος Ναζιανζηνός.

23. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἀπολογητικὸς Οἶ' G. Migne P.G. 35, 480.

ματος τῆς καρδίας» του²⁴ ἀπηύθυνε πρὸς τὴν ταπεινότητά μου.

Ἐπίσης εὐχαριστῶ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Πατρῶν κ. Νικόδημον καὶ Ἱεροσοῦ κ. Παῦλον, πὸν ἄξια ἐποίμαναν, ὡς Τοποτηρηταί, τὴν θεοφροσύνη αὐτῆ Μητρόπολι κατὰ τὰ χρόνια τῆς χηρείας τῆς. Τὸν Σεβασμιώτατο Ἅγιο Πατρῶν εὐχαριστῶ καὶ γιὰ τὴν ἐμπνευσμένη προσφώνησι, πὸν εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ ἀπευθύνῃ.

Θερμὲς εὐχαριστίες ἀπευθύνω καὶ πρὸς τὸν Ποιμέναρχη τῆς γειτονικῆς Ἡλείας, Σεβασμιώτατο κ. Ἀθανάσιο, γιὰ τὴν ἀδελφικὴ ἀγάπη πὸν μοῦ ἐξεδήλωσε ἀπὸ τῆ στιγμῆ πὸν ἐπάτησα εἰς τὰ ὄρια τῆς θεοσώστον Ἐπαρχίας του καὶ γιὰ τὰ θερμὰ λόγια πὸν πρὶν ἀπὸ λίγο ἀπηύθυνε πρὸς τὴν ταπεινότητά μου.

Εὐχαριστῶ τὶς Ἀρχὲς τοῦ Νομοῦ γιὰ τὴν συμμετοχὴ τους στὴν ἐροισατικὴ τούτη ἐκδήλωσι καὶ ἰδιαίτερα τὸν κ. Δήμαρχο γιὰ τὸ συγκινητικὸ καλωσόρισμά του σὲ μένα, καθὼς καὶ τὸν τοπικὸ Τύπο γιὰ τὴν εὐγενικὴ ἀρθρογραφία καὶ τὰ ἐπαινετικὰ σχόλια πὸν ἀφιέρωσε στὸ νέο Μητροπολίτη τοῦ νηοῦ.

Εὐχαριστίες ἀπευθύνω πρὸς τὸν Ἱερό Κληρὸ τῆς Ζακύνθου, γιὰ τὴν καθολικὴ συμμετοχὴ του στὴ σημερινὴ τελετῆ, πρὸς τοὺς συνεργάτες μου τοῦ Μητροπολιτικοῦ γραφείου γιὰ τὴν ἄγρια ὀργάνωσί τῆς, καθὼς καὶ πρὸς τὸν Πανοσιολογιώτατον Ἱεροκήρυκα, Ἀρχιμ. Ἀλέξιον Ξένον, γιὰ τὴν γεμάτη ἀγάπη προσφώνησί του.

Εὐχαριστῶ τοὺς ἐκλεκτοὺς φίλους, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς μου, καθὼς καὶ τὰ ἐπίλεκτα μέλη τῆς ζακυνθινῆς παροικίας τῶν Ἀθηνῶν, πὸν τιμητικὰ μὲ συνόδουσαν καὶ συμπορευχονται αὐτῆ τὴν στιγμῆ γιὰ τὴν εὐδόωσι τῆς διακοινίας μου.

Τέλος, εὐχαριστῶ ὅλους ἐσᾶς, τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ζακύνθου, γιὰ τὴν θερμὴ ὑποδοχὴ πὸν μοῦ ἐπιφυλάξατε. Ἡ ἀγάπη καὶ οἱ τιμητικὲς ἐκδηλώσεις σας πρὸς τὸν νέο Μητροπολίτη σας ζέσταναν τὴν καρδιά μου καὶ τόνωσαν τὸ ἀγωνιστικὸ μου φρόνημα. Πρὸς ὅλους ἀπευθύνω ἀπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μου τὴν ἀρχιερατικὴ μου εὐλογία καὶ κλείνω τὴν πρώτῃ τούτη πνευματικὴ ἐπικοινωνία μου μαζί σας μὲ τὸν ἀποστολικὸ χαιρετισμό:

«Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοὶ, χαρὰ καὶ στέφανός μου»²⁵, «χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν»²⁶.

24. Ματθ. ιβ' 34.

25. Φιλίπ. δ' 1.

26. Β' Κορ. ιγ' 1.

Ἱερὰ Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

α) Τὸ Θέμα τοῦ «Αὐτομάτου» Διαζυγίου.

«Θὰ ἔπρεπε νὰ ποῦμε στοὺς λεγομένους «ἀλυτρώτους συζύγους» καὶ στοὺς ὑποστηρικτὰς των δημοσιογράφους· ὅτι θὰ μπορούσαμε νὰ τοὺς δώσουμε ἀκόμη ἐπὶ πλέον λόγους Διαζυγίου, ἀπὸ ὅσους ἔχουμε δώσει ἕως τώρα· καὶ ἓνα, καὶ δύο, καὶ τρεῖς ἀκόμη, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως, νὰ μὴ καταργῆται τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ καὶ ἡ ΗΘΙΚΗ. Διότι οἱ μέχρι σήμερον δοθέντες λόγοι διαζυγίου ἀποκαθιστοῦν τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ καὶ τὴν ΗΘΙΚΗΝ ἀποδίδοντες δικαιοσύνην καὶ ἠθικὴν ἀποκατάστασιν εἰς τὰ ἀδικηθέντα θύματα, ἐνῶ τὸ «Αὐτόματον Διαζύγιον» καταργεῖ τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ καὶ τὴν ΗΘΙΚΗΝ, διότι καταδικάζει τὰ ἀνάιτητα θύματα παραδόξως καὶ δικαιοῦναι παραδόξως τοὺς ὑπαίτιους καὶ ἀδίκους δράστας.

Ἐάν λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία ἐψήφισε τὸ «Αὐτόματον» Διαζύγιον τότε ἡ Ἱδία ἡ Ἐκκλησία θὰ καταργούσε τὸ ΔΙΚΑΙΟΝ καὶ τὴν ΗΘΙΚΗΝ, πὸν εἶναι τὰ μεγαλύτερα θεμέλια τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἀπέριψεν».

β) Τὸ Θέμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου (ΝΟΜΟΣ 590 ἄρθρον 71/1977).

«Ἡ Ἐκκλησία διοικεῖται μὲ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Νόμους καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Οἰκονομίαν.

Ὁ Νόμος 590 ἄρθρον 71 μᾶς δίδει τὴν νομικὴν εὐκαιρίαν διὰ τὴν λύσιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος (τὴν ἀποκατάστασιν τῶν καθ' οἷονδῆποτε τρόπον ἀπομακρυνθέντων Ἀρχιερέων) ἐφαρμόζοντας τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Οἰκονομίαν.

Διὰ τὴν, δὲν θέλομεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν Οἰκονομίαν αὐτὴν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δέ, εὐχαριστῶν».

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 37 παράγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590) 1977, «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς Διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 69 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακλήρῳξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Προφήτου Ἡλίου - Ριζουπόλεως Ἀττικῆς, καλούμεν τοὺς θουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34) 1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 28ῃ Νοεμβρίου 1977

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως Ἀγίας Παρασκευῆς Ὁρθοβουνίου, καλούμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νό-

μιμα προσόντα, συμφώνως πρὸς τὰς κειμέναις νομικὰς διατάξεις, ὅπως υποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἅπαντα τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Τρικάλοις τῇ 25ῃ Νοεμβρίου 1977

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Γρεβενῶν

Ἐχοντες ὅπ' ὄφει τὰ ἄρθρα 33 - 37 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 346) 1976, «Περὶ τρόπου πληρώσεως Ἐφημεριακῶν τινῶν θέσεων κ.λπ.», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Ἐθαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου πόλεως Γρεβενῶν (μία κενὴ θέσις), 2) Ἁγίου Γεωργίου Βαροσίου πόλεως Γρεβενῶν (μία κενὴ θέσις), 3) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀδδέλλας, 4) Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀλατοπέτρας, 5) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀθηρακιάς, 6) Κοιμ. Θεοτόκου Δαφνερῶν, 7) Εἰσοδ. Θεοτόκου Ἐκκλησιῶν, 8) Παμμ. Ταξιαρχῶν Ζιάκα, 9) Ἁγίου Νικολάου Καλοχίου, 10) Ἁγίου Νικολάου Καλλιθέας, 11) Ἁγίου Ἀθανασίου Κυδωνιῶν, 12) Παμμ. Ταξιαρχῶν Λόχμης, 13) Γεν. Θεοτόκου Νεοχωρίου, 14) Προφ. Ἡλιοῦ Παρορείου, 15) Ἀγ. Γεωργίου Περιβολίου, 16) Ἁγίων Πάντων Πλατανίστου, 17) Ἀγ. Δημητρίου Προσδόρου, 18) Κοιμ. Θεοτόκου Πυλωρῶν, 19) Ἀγ. Ἀθανασίου Ταξιαρχου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσι τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Γρεβενοῖς τῇ 28ῃ Νοεμβρίου 1977

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὅπ' ὄφει τὸ ἄρθρον 33 παράγρ. 2 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά πρὸς κατάληψιν μιᾶς ἐκ τῶν χηρευουσῶν θέσεων Ἐφημερίων τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν: 1) Ἁγίου Γεωργίου Σγάρας καὶ 2) Κοιμῆσεως Θεοτόκου Παλαιοχωρίου Ἀθωμανίου.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 28ῃ Νοεμβρίου 1977

† Ὁ Ἄρτης ΓΙΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλωπείας

Ἐχοντες ὅπ' ὄφει τὸ Ν.Α. 1398) 1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων», τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Νόμου 673) 1977 «Περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων διακόνων» καὶ τὸ ἄρθρον 52 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροδιακόνου τῶν Ἱερῶν Ἐνοριακῶν

Ναῶν 1) Ἁγίων Νικάνδρου καὶ Ἰωαννικίου Ἀριδαίας, 2) Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου Γιαννιτσῶν, 3) Ἁγίου Γεωργίου Γιαννιτσῶν, 4) Ἁγίου Ἀθανασίου Κουφαλῶν, 5) Γεννήσεως τοῦ Σωτήρος Κρύας Βρύσης καὶ 6) Ἁγίου Σεφάνου Σκύδρας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα Πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Ἐδέσσει τῇ 30ῃ Νοεμβρίου 1977

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλωπείας ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας

Ἐχοντες ὅπ' ὄφει: α) Τὸ Ν.Α. 1398) 1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.» καὶ β) τὸ ἄρθρον 52 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τῆς Πολιτείας προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Δήμου Σαμίων, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σάμῳ τῇ 24 Δεκεμβρίου 1977

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἐχοντες ὅπ' ὄφει: α) Τὸ Ν.Α. 1398) 1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.» καὶ β) τὸ ἄρθρον 52 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τῆς Πολιτείας προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Δήμου Σαμίων, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σάμῳ τῇ 24 Δεκεμβρίου 1977

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης

Ἐχοντες ὅπ' ὄφει τὸν Νόμον ὅπ' ἀριθ. 673) 26.8.77 δι' ὃ ἀνακατενεμήθησαν αἱ διὰ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ν.Α. 1398) 1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων παρὰ τῇ Ἱεραῖ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» συσταθεῖσαι 820 ὀργανικαὶ θέσεις διακόνων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ἐνοριακὰς θέσεις τῶν Διακόνων τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ναῶν: 1) Κοιμ. Θεοτόκου Δελδινακίου, 2) Ἀγ. Νικολάου Ἄνω Κονίτσης, 3) Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου Ἄνω Παρακαλάμου, 4) Ἀγ. Γεωργίου Καλλιθέας, 5) Ἀγ. Γεωργίου Πηγῆς, 6) Ἀγ. Νικολάου Πωγωνιανῆς, 7) Ἀγ. Νικολάου Δολοῦ, 8) Κοιμ. Θεοτόκου Ποντικατῶν, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Δελδινακίῳ τῇ 28 Δεκεμβρίου 1977

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης

ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΝΔ' (1977) ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

ΕΠΙΣΗΜΑ

Μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου κ. Δημητρίου ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 4. — Ἐόρτιον μήνυμα Χριστουγέννων 1976 τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, σ. 5. — Τοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει, σ. 7. — Τοῦ αὐτοῦ, Πασχάλιος Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος, σ. 162.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σ. 3. — Τοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει, σ. 203.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἐγκύκλιος 2.151 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 241.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Κανονισμοί: Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθ. 70 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμοῦ», σ. 1. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθ. 71 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/70 Κανονισμοῦ καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54/73 Κ. Διατάξεως», σ. 2. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθ. 72 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀριθ. 7 καὶ 10/1970 Κανονισμῶν καὶ καταργήσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 27/1972 Κ. Διατάξεως», σ. 3.

Κανονιστικαὶ Διατάξεις: Κανονιστικὴ Διάταξις ὑπ' ἀριθ. 67 «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματός «Ο ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ» Κυθήρων», σ. 4.

Νόμοι: Νόμος ὑπ' ἀριθ. 590, «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», σ. 217. — Νόμος ὑπ' ἀριθ. 675, «Περὶ Ἀνακατανομῆς καὶ Ρυθμίσεως Ὀργανικῶν τινῶν θέσεων Διακόνων», σ. 385.

Ἰδρυτικαὶ Πράξεις καὶ Κανονισμοὶ Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, σ. 16.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως, σ. 17.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ κονίτσης, σ. 24.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λάμπης καὶ Σφακίων σ. 19.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Πρεβέζης καὶ Φιλιππιάδος, σ. 6.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Περιστερίου, σ. 21.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης, σ. 6.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου, σ. 10.

— Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, σ. 7, 8.

— Πράξεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 305.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ Ἰδεῶδες Ἀγωγῆς καὶ Μορφώσεως τῶν Νέων, σ. 49, 82. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἀυτοκριτικὴ Θεολογία καὶ περὶ Θεολογίας, σ. 113, 185, 201, 397. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Εὐαγγελισμὸς ὡς χαρά, ὡς Ἀλήθεια καὶ ὡς Ἐλευθερία, σ. 137. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Νίκη, σ. 163. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπὶ τῇ κοιμῆσει τῆς Θεομήτορος, σ. 265. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Κύπρου Μακάριος Γ', σ. 310. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ 28ῃ Ὀκτωβρίου 1940 ὡς ἔμπνευσις καὶ διδασχὴ δι' ἡμᾶς σήμερον, σ. 365. — Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἡ Νηπιάζουσα ἀνθρωπότης, σ. 453.

ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ

ΝΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

Ἐκλογή Μητροπολίτου Κεντρῆς Ἀφρικῆς, σ. 35. — Σπυρ. Δ. Κοντογιάννη, Βοηθοῦ ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τοῦ Παν. Ἀθηνῶν, Ἐκλογή καὶ Χειροτονία τῶν Ἀρχιεπισκόπων τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων Σεβαστείας Κορηλίου καὶ Ἰορδάνου Παλλαδίου, σ. 67, 103. — Μητροπολίτου Κεντρῆς Ἀφρικῆς Τιμοθέου, Ἐνθρόνισις καὶ Ἐγκατάστασις εἰς τὴν Ἐδραν του, σ. 208. — Ἐκλογή καὶ Χειροτονία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος, σ. 380. — Ἐνθρόνισις καὶ Ἐγκατάστασις αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐδραν του, σ. 469.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Παν. Ι. Ζέπου, Ἀκαδημαϊκοῦ, Καποδίστριας, σ. 9. — Βλ. Ἰω. Φειδᾶ, Καθηγ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Αἱ Ἀντιλήψεις τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου περὶ τῆς Δυτ. Ἐκκλησίας, σ. 87, 143, 115. — Βασιλείου Δ. Πατριαρχέα, Τὸ Χρονικὸν τῆς 29ης Μαΐου 1977 ἐν Ἀθήναις, σ. 406.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

Μητροπ. Ταλαντίου Ἀμβροσίου, Αἱ ἐνέργειαι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς Ἀντιμετώπισιν τοῦ χιλιαστικοῦ Προβλήματος, σ. 29, 70, 150, 170. — Μητροπ. Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἡ Λατρεία δεικτικῆς πνευματικῆς ζωῆς, σ. 14, 58, 95. — Ἀρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Τριφιδίου καιρός, σ. 99. — Κων. Ρ. Ἀθανασιάδου, Ἡ ἀξία τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 135.

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑ

Μητροπ. Σουηδίας Παύλου, Θρησκευτικὸν Διαζύγιον καὶ Πνευματικὴ λύσις τοῦ γάμου ἐν τῇ ἀλλοδαπή, σ. 118, 147, 168, 191, 206. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ ἐν τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ, σ. 399, 464. — Συνοπολογισμὸς διακονικῆς ὑπηρεσίας γὰρ τὴν διαβάθμισιν ἐφημερίων, σ. 192. — Μητροπ. Μεσσηνίας, Χρυσόστομου, Ἀττικῆς, Δωροθέου, Θεοφ. Θεοδωρακοπούλου, Ἐκθεσις περὶ τῶν ἀπόψεων τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν Διοίκησιν καὶ Διαχείρισιν τῶν μὴ Ἑνοριακῶν Ναῶν τῶν Κοιμητηρίων, σ. 243, 273. — Εἰσηγήσεις περὶ τοῦ Διαζυγίου: 1) Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος, σ. 340. — 2) Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, σ. 343. — 3) Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περιστερίου κ. Ἀλεξάνδρου, σ. 347. — 4) Κριτικὴ ἐπὶ τοῦ Νομοσχεδίου τροποποιήσεως τοῦ Α.Κ. ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κασσανδρείας κ. Συνέσιου, σ. 349. — Ὁμόφωνος ἀπόφασις Ι.Σ.Ι. Περὶ τοῦ διαζυγίου, σ. 352. — Μητροπ. Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτηρίου, Ἐκκλησία καὶ Κοινωνικὴ Πρόνοια (εἰσήγησις), σ. 460.

ΛΟΓΟΙ—ΟΜΙΛΙΑΙ

Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου, Καθηγ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὸ Ἀνθρωπιστικὸν καὶ Πολιτιστικὸν Ἰδεῶδες τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, σ. 84. — Ἀρχιεπ. κυροῦ Δαμασκηνοῦ, Διάγγελμα ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς 25ης Μαρτίου 1945, σ. 141. — Χρ. Σπ. Βοῦλαρη, Ἐνεστ. Ὑφηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς Ἐκκλησιαστικὸς καὶ Ἐθνικὸς Ἀγωνιστής, σ. 89, 124. — Μητροπ. Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος,

Ἰσραηλιτικὴ ὁμιλία πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον ἐφηρισμένον ἐπίσκοπον Σεβαστείας κ. Θεόκλητον κατὰ τὴν εἰς Ἀρχιερέα Χειροτονίαν αὐτοῦ, τελεσθεῖσαν ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ 22ῃ Μαΐου 1977, σ. 227. — Μητροπ. Πριγκηποννήσων κ. Κωνσταντίνου (Χαρισιάδου), Λόγος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, σ. 96. — Μητροπ. Βιδυλίου Φιλαρέτου, Λόγος ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει του εἰς Ἱ. Μονὴν Ζωγράφου, σ. 120. Ἀρχιμ. Παντελ. Καθρεπτίδου, Ὁρθοδοξία: Γνώσις καὶ Βίωσις, σ. 152. — Ἀρχιμ. Τιμοθέου Σ. Τριβιζᾶ, «Ἡ Ἐκκλησία ἐν Πορείᾳ», σ. 254, 291. — Ἀρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Ἐλληνικὸν καὶ Χριστιανικὸν Φῶς, σ. 258. — Μητροπ. Γαρδικίου Χρυσόστομου, Ὁ Νεοκαισαρείας Χρυσόστομος Κορωνάιος, σ. 279. — Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπεζενίτη, Γραμ. Ἱ. Συνόδου, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁδηγὸς σὲ μιὰ νέα πορεία, σ. 284. — † Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου Γ', Λόγος ἐπὶ τῇ ἀναγερῶσει του εἰς ἐπίτιμον Διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, σ. 318. — Μητροπ. Πάφου Χρυσόστομου, Ἐπικήδειος Λόγος εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Μακάριον Γ', σ. 320. — Κων. Τσάτσου, Ἐπικήδειος Λόγος εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Μακάριον Γ', σ. 326. — Σπ. Κυπριανοῦ, Ἐπικήδειος Λόγος εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Μακάριον Γ', σ. 328. — Ὁ Εὐχαριστήριος λόγος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Σεβαστείας κ. Θεόκλητου, σ. 405. — Μητροπ. Κεντρῶς Ἀφρικῆς Τιμοθέου, Εἰς Χειροτονίαν πρὸς Ἀφρικανούς Ἱερεῖς, σ. 413.

ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ

Χρονικὸν τῶν Ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Μεγάλου Φωτίου, σ. 13.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Μητροπ. Περιστερίου Ἀλεξάνδρου, Ὁ Μακαριώτατος Δρ. Ἰουστίνος Μωυσέσκου (Ὁ νέος Πατριάρχης τῆς Ὁρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, σ. 271. — Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστίνου, σ. 267. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ εἰς Σερβίαν, σ. 422.

ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Γεωργίου Α. Γαλίτη, Κοσμήτορος Θεολ. Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ καταλόγου θεμάτων τῆς μελλούσης Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκ-

κλησίας, σ. 22,60. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Προσυνοδικὴ Διάσκεψις τῆς Γενεύης καὶ ὁ κατάλογος θεμάτων τῆς Ρόδου, σ. 288. — Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν, Περὶ τὸν Διάλογον μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν, σ. 402, 457.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ - ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ

Μητροπ. Περιστερίου Ἀλεξάνδρου, Ἡ Ἀ΄ Προσυνοδικὴ διάσκεψις, σ. 17, 53, 91, 144, 121, 167, 190, 204, 247. — Τοῦ αὐτοῦ, Εἰσηγητικὴ ἔκθεσις πρώτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως σ. 249. — Ἀρχιμ. Συμεῶν Π. Κούτσα, Ἡ κοινὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σ. 32, 64.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Ἰακώβου, Ἀρχιμ., Λόγος ἐπικήδειος ἐπὶ τῇ ἐκδημίᾳ τοῦ Μητροπ. Νεοκαισαρείας κυροῦ Χρυσοστόμου, σ. 37. — Διον. Α. Ζακυθηνοῦ, Γεώργιος Ostrogorsky, σ. 39. — Μητροπ. Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Νικηφόρου, Νεκρολογία († Δωρόθεος Παλλαδινός), σ. 128. — Μητροπ. Περιστερίου Ἀλεξάνδρου, Ἐνας μεγάλος Ὁρθόδοξος Πατριάρχης, σ. 187. — Ὁ πρ. Δημητριάδος Δαμασκηνός (†), σ. 251. — Ὁ Πειραιῶς Χρυσόστομος ὁ Α΄, σ. 354. — Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου τοῦ Γ΄, σ. 387. — Κων. Γ. Μπόνη, Ἀλέξανδρος Τσιριντάνης (1903-† Σεπτ. 1977), σ. 371. — Ὁ Μητροπολίτης Βηρυττοῦ Ἡλίας (†), σ. 412.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἀνάγκη καταπολεμήσεως τοῦ φανατισμοῦ, σ. 41. — Ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ, σ. 41. — Πρέπει νὰ ληφθῇ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, σ. 41. — Ἡ ὑγιὴς ψυχικὴ ἐξέλιξις τῶν νέων, σ. 41. — Ἐγκληματικὴ ἐνέργεια, σ. 42. — Διὰ πολλοστὴν φοράν, σ. 42. — Ἐξάαιρετον Πρότυπον, σ. 76. — Ὁραία συνέχεια, σ. 77. — «Ταμεῖον ἀρωγῆς φοιτητῶν», σ. 77. — Ἡ ἀξία τῆς προσευχῆς, σ. 77. — Νέα ἐπιβεβαίωσις, σ. 77. — Ἐξ ἀφορμῆς σοβαρῶν ἐκτρόπων, σ. 77. — «Ὅχι μόνον εὐστοχωτάτη, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀναγκαία», σ. 108. — Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπονομεύωμεν τὸ Ἐλληνορθόδοξον Ἰδεῶδες, σ. 108. — Ὁρθοδοξία καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις, σ. 108. — Πρέπει νὰ ἐπαινῶνται, σ. 109. — Συνταρακτικαὶ στατιστικά, σ. 109. — Περιορίζει εἰς τὸ ἐλάχιστον, σ. 109. — Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, σ. 129. — Διάλογος ἀληθείας ἐν ἀγάπῃ, σ. 129. — Ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία καὶ Θεολογία, σ. 130. — Τὸ πνεῦμα τῆς φιλανθρωπίας, σ. 130. — Τέρφις καὶ ψυχαγωγία, σ. 130. — Περὶ θεάτρου, σ. 131. — Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἐορτῇ, σ. 154. — «Συμπάσχει πάντα τὰ μέλη», σ. 154. — Κινητοποιήσις ἀγάπης, σ. 155. — Ὁ Προσανατολισμὸς τῆς Παιδείας, σ. 155. —

Ἐπὶ τῷ ἐορτασμῷ τῆς «ἡμέρας τῆς γυναικός», σ. 156. — Πάσχα καὶ οἱ Ἕλληνες, σ. 176. — Πανορθόδοξον καὶ παγχριστιανικὸν πένθος, σ. 176. — Πρωτοπόρος ἐνέργεια, σ. 177. — Εἶναι ἀναγκαία ἡ ποιτικὴ βελτίωσις, σ. 177. — Ὑφίσταται οὐσιώδης διαφορά, σ. 177. — Ὁ Τουρισμὸς ἐν Ἑλλάδι, σ. 178. — Πίστις καὶ Ἐπιστήμη, σ. 178. — «Ἡ ἀνάστασις τῶν ψυχῶν ἀπομένει ἡ μόνη ἐλπίς», σ. 195. — Ἀξιολόγησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Διαλόγου, σ. 195. — Τὸ φαινόμενον τῶν ἀθῶων, σ. 196. — Λίαν ἐπιτυχῆς ἀπάντησις, σ. 196. — Ἀποκαλυπτικαὶ δηλώσεις, σ. 196. — Ἀναγκαία καὶ ἐπιβεβλημένη ἡ λήψις μέτρων, σ. 196. — Ἀνάγκη συνεχοῦς ποιητικῆς βελτιώσεως, σ. 211. — Ἀνάγκη ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐκλεκτοῦ δυναμικοῦ, σ. 211. — Ἀνθεωτικὸς Ἐνωτικεῖς, σ. 211. — Λαμπρὸν ἐκκλησιαστικὸν περιοδικόν, σ. 211. — Οὐχὶ εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν, σ. 212. — Τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, σ. 212. — Ὁ νέος Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 239. — «Μὲ στοργὴν καὶ λεπτότητα», σ. 239. — Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τριακονταετίας, σ. 240. — Ἐκθεσις Τέχνης τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, σ. 240. — Ἡ ἀπουσία τῶν Ἰδανικῶν, σ. 260. — Ἄσπαράδεκτοι ταινίαι, σ. 260. — Εὐθαρσῆς διακρύψις, σ. 260. — Ἀκατανόητος ἀξίωσις, σ. 261. — Ἀποκαλυπτικαὶ καὶ διδακτικαὶ, σ. 261. — Ὁ νέος Πατριάρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, σ. 295. — Ἐπιτροπὴ πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῶν ναρκωτικῶν, σ. 295. — Ἡ Ἐπιτροπὴ «Πίστις καὶ Τάξις», σ. 295. — Ἐλπιδοφόροι ἐκδηλώσεις, σ. 296. — Παράδειγμα ἀξίον μιμήσεως, σ. 296. — Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου, σ. 331. — Ἡ ἐνότητις εἶναι ἀναγκαία, σ. 331. — Ἡ Σύνοδος τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 358. — Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μητροπολίτου Πειραιῶς, σ. 358. — Συνεχιστὰ λαμπρᾶς Παραδόσεως, σ. 359. — Ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τοῦ νέου σχολικοῦ ἐνιαυτοῦ, σ. 359. — Ὁ διάλογος Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν, σ. 389. — Ἀγνοία ἢ διαστρέβλωσις τῆς ἀληθείας, σ. 389. — «Προκλητικὸν δημοσίευμα», σ. 389. — Κοινὴ διακρύψις, σ. 390. — Τὸ ἔργον τῶν διακονισσῶν, σ. 414. — Προετοιμασία ἐπὶ τῇ συμπληρώσει διακοσίων ἐτῶν, σ. 414. — Ἡ τηλεόρασις καὶ οἱ μαθηταί, σ. 415. — Τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον, σ. 415. — Χριστιανισμὸς καὶ Μαρξισμὸς, σ. 415. — Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς πρώτης πενταετίας, σ. 450. — Κοινὸι στόχοι, σ. 450. — Τὸ «ψυχικὸν ὁμοῦσιον» τῶν δύο λαῶν, σ. 450. — Ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἐνθρονίσει τοῦ νέου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, σ. 467. — Μόνον διὰ τῆς ἐνότητος, σ. 467. — Παναγιώτης Τρεμπέλας, σ. 467.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, «Ἐκκλησία», Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας, σ. 8. — Μητροπ. Περιστερίου Ἀλεξάνδρου, Ζωντανὴ εἰκόνα τῆς σημερινῆς νεολαίας, σ.

276. — Τοῦ αὐτοῦ, 'Ο Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐθνάρχης Κύπρου Μακάριος, σ. 329. — Μητροπ. Νικαίας Γεωργίου, Τὸ πέρασμα ἑνὸς ἀγωνιστοῦ, σ. 328. — Συλλυπητήρια τηλεγραφήματα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, σ. 320. — Ἡ Ἐκτακτος σύγκλησις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, Προσφωνήσεις τοῦ Προέδρου Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ, σ. 333. — Ἀντιφωνήσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου, σ. 334. — Εἰσήγησις Μακαριωτάτου περὶ τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 336. — Αἱ συνοδικαὶ ἐπιτροπαί, σ. 338. — Θέματα Ἡμερησίας διατάξεως ἐκτάκτου Συνελεύσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, σ. 306. — Προσφωνήσεις τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου κ. Δημητρίου τοῦ Α', πρὸς τὴν Αὐτοῦ Χάριν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας Δρα Ντόναλτ Κόγκαν, σ. 368. — Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἐγκύκλιος προσλαλιὰ ἐπὶ τῇ ἐλεύσει καὶ ἀναλήψει καθηρόντων εἰς τὴν Θεόσωστον ἐπαρχίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν, σ. 378. — Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ἐν φιλόθρονον ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, σ. 372. — Ἀπαντητικὴ Ἐπιστολὴ Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου πρὸς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», σ. 388.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Κων. Γ. Μπόνη, Ἀνδρέου Μοναχοῦ Ἀγιορείτου (Χαραλάμπος Θεοφιλοπούλου), Ἡ Ἀλήθεια (σύμβουλος πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ), Ἀθήναι 1975, σσ. 238, σ. 42.

Τοῦ αὐτοῦ, «Ἄπαντα Ἁγίων Πατέρων». Ἐκδόσεις «Ὠφελίμου Βιβλίου», Ἀθήναι 1976 (Πλατεῖα Ὀμονοίας 9, τηλ. 543.400). Ὑπεύθυνος ἐκδόσεως Ἱερῆς Ἰωάννης Κ. Διώτης, Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν, σ. 132.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐρρίκου Ἀντ. Σκάσση, Ἱστορικὴ Γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς γλώσσης. Τόμος δεύτερος. Ἐν Ἀθήναις 1972-1975 σσ. 403-702 ἢ Παραγράφων 157-192, σ. 179.

Τοῦ αὐτοῦ, Θεοδώρου Β. Κωνσταντίνου, Θεολόγου, «Ἐκκλησιαστής». Ποιητικὴ ἀπόδοσις, Ἀθήναι 1976, σ. 71, σ. 181.

Τοῦ αὐτοῦ, Κιμωλιακά. (Βιβλιοθήκη Ἀφεντακείου κληροδοτήματος). Ἐπιμελεία Ἰωάννου Σπ. Ράμφου, Πρωτοπρεσβυτέρου. Τόμ. Α' (Ἐν Ἀθήναις 1970) σσ. 328. Τόμ. Β' (1972) σσ. 350. Τόμ. Γ' (1973) σσ. 377. Τόμ. Δ' (1974) σσ. 250+85 (Παράρτημα με ἀγιολογικὰ μελετήματα τοῦ π. Ἰωάν. Ράμφου). Τόμ. Ε' (1975) σσ. 356+105 (Παράρτημα, Ἀντων. κ. Δανάσση — Ἀφεντάκη, Θεμελιώδη Προβλήματα τῆς Παιδαγωγικῆς Ἐπιστήμης). Τόμ. ΣΤ' (1976) σσ. 260 († Παράρτημα

Α': Ἀντων. Κ. Δανάσση-Ἀφεντάκη, Προβλήματα τῆς Ἱστορικῆς Παιδαγωγικῆς σσ. 67. — Παράρτημα Β': Γερασίμου μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ἀκολουθία τῆς εὑρέσεως ἐν Σύρῳ τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνης τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου, σσ. 22), σ. 181.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἰωάννου Κ. Παπαζαχαρίου, Αἱ ἐπιπτώσεις τοῦ ἠθικοῦ χάους ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Νεότητος. Προώθησις τοῦ θεσμοῦ τοῦ Δικαστηρίου ἀνηλίκων. (Διάλεξις ἐν τῷ Φιλ. Σὺλ. «Δανουῦ» Ἀργεὺς κατὰ τὴν 12 Ἰανουαρίου 1975) Ἀθήναι 1975, σσ. 36, σ. 183.

Τοῦ αὐτοῦ, Βασιλείου Σ. Ψευτογιάννη, Δ.Θ., Αἱ περὶ Σταυροῦ καὶ Πάθους τοῦ Κυρίου ὁμιλίαι Ἀνατολικῶν Πατέρων καὶ συγγραφέων ἀπὸ τοῦ 2ου μέχρι καὶ τοῦ 4ου αἰῶνος. Θεσσαλονίκη 1975, σσ. 245, σ. 198.

Τοῦ αὐτοῦ, Ροζαλίνδης, Λοράνδου-Παπαντωνίου, Κορινθιακὴ Πυξίς ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Κορίνθου. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος 1975, σ. 32-40, σ. 198.

Τοῦ αὐτοῦ, Χρ. Γ. Ἀργυρακοπούλου, «Ὁ Ἀπεσταλμένος Σύμβουλος», Ὀμιλίαι ἐπὶ τῶν κατὰ Κυριακὴν, Εὐαγγελικῶν καὶ Ἀποστολικῶν Περικοπῶν, Ἀθήναι 1976, σσ. 950, 199.

Τοῦ αὐτοῦ, P. Chrysostomus Dahm, Ἐκατομῦρια Ῥώσοι πιστεύουν στὸ Θεό. (Κατ' ἐντολὴν τῆς Activita Ostkirchen). Μετάφραση Ἀθανασίου Θεοχάρη. Mriam-Verlay Josef Kueneli. Θεσσαλονίκη 1972, σ. 278, +40, σ. 261.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΑΝΘΗ. Σαράντα χρόνια δημιουργίας. Εἰσαγωγὴ-βιβλιογραφία-κρίσεις. Ἐκδόσεις «Κριτικῶν Φύλλων». Ἀθήνα 1976, σ. 524. (Με τὴν συνεργασία τῆς Νίκης Πολίτη), σ. 299.

Τοῦ αὐτοῦ, Τίτου Ἐμμ. Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΤΙΚΗ. Ἀθήναι 1976, σσ. 1019. Ἀφιερῶνται εἰς μνήμην τῶν αἰδίων Πνευματικῶν του Πατέρων, τῶν Ἱερῶν Μάρκου Τσακάνη († 1924), Νικολάου Πλανᾶ († 1932) καὶ Ἀγγέλου Νησιώτου († 1970), σ. 359.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἰωάννου Θ. Κολιτσάρα, Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τῆς Α. Γ. Ἀδελφότητος Θεολόγων ἢ «Ζωή», Ἀθήναι 1975, σσ. 353, σ. 415.

Τοῦ αὐτοῦ, Πέτρου Βαμπούλη, «Βυζαντινὴ Διακοσμητικὴ», Ἐκδοτικὸς οἶκος Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Λυκούργου 10 Ἀθήναι 1977 σσ. ν'+184, Πίνακες ἰθ', σ. 416.

Ἀρχιμ. Συμεῶν Π. Κούτσα, Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ βίος καὶ ἡ θεολογία του,

ασής'-ατνθ', "Άγιον Όρος-Θεσσαλονίκη 1976, σσ. με' +290, σ. 158.

Τοῦ αὐτοῦ, Μελ. Καλαμαρά, Εἶναι αἰοῖ ρασοφόροι συμφορὰ τοῦ "Ἐθνους;", 'Αθήναι 1977, σσ. 118, σ. 302.

'Αρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Παν. Ι. Μπούμη, Δρ. Θεολ., Συνέπειαι τῆς ἄρσεως τῶν 'Αναθεμάτων Ρώμης-Κωνσταντινουπόλεως. 'Αθήναι 1976, σσ. 264, σ. 300.

Τοῦ αὐτοῦ, Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Πρωτοπρεσβυτέρου, 'Ανατομία προβλημάτων τῆς Πίστεως, Μετάφρασις 'Αρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, 'Εκδόσεις Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1977, σσ. 198, σ. 301.

Μάρκου Α. Σιώτου, Καθ. Παν/μίου 'Αθηνῶν, Θεοδώρου Β. Κωνσταντίνου, «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ», Ποιητικὴ ἀπόδοσις, 'Αθήναι 1976, σσ. 71 καὶ «ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ», Ποιητικὴ ἀπόδοσις, 'Αθήναι 1977, σσ. 48, σ. 390.

Εὐαγ. Γ. Διαμάντη, Θεολόγου, Παναγιώτου Κ. Βλάχου, Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς καὶ τὸ φερώνυμον ἑλληνομουσεῖον (Πνευματικὸν Κέντρον Καρπενησίου), 'Αθήναι 1976, σσ. 300, σ. 391.

Γρηγορίου Στάθη, Γεωργίου Δ. Καμαράδου - Βυζαντίου, Βιογραφία Νηλέως Καμαράδου μουσικοδιδασκάλου, 'Αθήναι 1976, σσ. 76, σ. 392.

Φερούση Δημ., Χρ. Γ. 'Αργυρακοπούλου, Θεολόγου-Διαφωτιστοῦ τοῦ 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ καὶ Λαοῦ, 'Ο ἀπεσταλμένος σύμβουλος, 'Αθήναι 1975, σσ. 808, σ. 262.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Εκκλησία τῆς 'Ελλάδος

'Ιερὰ Σύνοδος, σ. 78, 178, 360, 361.

'Ιερὰ 'Αρχιεπισκοπὴ 'Αθηνῶν, σ. 43, 110, 131, 156, 212, 362, 468.

'Ιερὰ Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, σ. 474.

'Ιερὰ Μητρόπολις 'Ηλείας καὶ 'Ωλένης, σ. 131, 263, 393.

'Ιερὰ Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου, σ. 43.

'Ιερὰ Μητρόπολις Κεφαλληνίας, σ. 44.

'Ιερὰ Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς, σ. 263, 417.

'Ιερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης, σ. 158.

'Ιερὰ Μητρόπολις Ν. 'Ιωνίας καὶ Φιλαδελφείας, σ. 178, 362.

'Ιερὰ Μητρόπολις Νικαίας, σ. 78, 110, 111, 179, 263, 296.

'Ιερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος, σ. 131.

'Ορθόδοξος 'Ακαδημία Κρήτης, σ. 393.

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, σ. 197, 361, 392, 418.

Πατριαρχεῖον 'Αλεξανδρείας, σ. 79, 262.

Πατριαρχεῖον 'Αντιοχείας, σ. 418.

'Ιερὰ 'Αρχιεπισκοπὴ Β. καὶ Ν. 'Αμερικῆς, σ. 307.

'Ιερὰ 'Αρχιεπισκοπὴ Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας, σ. 132, 298.

'Ιερὰ Μητρόπολις Γαλλίας, σ. 297.

'Ιερὰ Μητρόπολις Σουηδίας, σ. 214, 297, 394.

ΔΙΑΦΟΡΑ

σ. 46, 110, 111, 418, 419, 469.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βαρνάβα Δ. Τζωρτζάτου, Μητροπολίτου Κίτρους, 'Η εἰς τὴν 'Εκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος ὑπαγωγή τῶν ἐν διασπορᾷ 'Ελληνικῶν 'Εκκλησιῶν καὶ ἀνάκλησις αὐτῆς, 'Αθήναι 1977, σ. 216.

Γρηγορίου Λαρεντζάκη, Διδ. Θεολογίας, Δογματικὴ κατοχύρωσις τῆς Συνοδικότητος καὶ Συλλογικότητος ἐν τῇ 'Ορθόδοξῳ Θεολογίᾳ. [Ἄνάτυπον τοῦ Περιοδικοῦ «Γρηγ. ὁ Παλαμᾶς» 59 (1976)], Θεσσαλονίκη 1976, σ. 216.

Gr. Larentzakis, Die pflege der Beziehungen zwischen der Katholischen und der orthodoxen kirche. (In Osterr. Hochschulzeitung 28. Jahrgang, 1.4. 1976, s.x-XII), σ. 216.

'Ιωάννου Καραγιαννοπούλου, 'Η Βυζαντινὴ 'Ιστορία ἀπὸ τὰς πηγὰς τῆς, Θεσ/νίκη 1974, σ. 216.

Δημ. Α. Δρίτσα, «Ρυθμικαὶ τινες εὐχαὶ ἐκ τῶν γνωστικῶν ἀποκρύφων Πράξεων», Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 372-389, σ. 216.

Φιλαρέτου 'Απ. Βιτάλη, 'Αρχιμ. 'Ιερ. Μ. Νικοπόλεως, 'Αντιχριστιανικὸν καὶ 'Εθνοκτόνον

τὸ «Αὐτόματον» διαζύγιον, Ἐκδ. Ἰ. Μ. Νικοπόλεως 1976, σ. 216.

Ἀλεξίου Ἰωάννου, Ἀρχιμ. Κύριλλος καὶ Μεθόδιος οἱ Ἱεραπόστολοι, Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή», Ἀθήναι, σσ. 157, σ. 216.

Βυζαντινά, Ἐπιστημονικὸν ὄργανον Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου, τόμος Η', Θεσσαλονίκη 1976, σ. 216.

Γεωργίου Γ. Μπεκατώρου, Τάξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν 1977, κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Ἀθήναι σσ. 252, σ. 216.

Πρωτοβουλία, Περιοδικὴ ἔκδοσις τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος «Ὁ Βησιλεύς Παῦλος» τριμηνιαῖο-περίοδος Β'— φύλλο 1, Φθινόπωρο 1976, σ. 216.

Πάντανος, Ἐπίσημον Δελ. Παντοαρχείου Ἀλεξανδρείας, Διευθυντῆς ὁ Ἐλευσίνος Τιμόθεος, Ἰαν. - Φεβρ. 1976, ἔτος 68ον, ἀριθ. 1-2, σ. 216.

Παρνασσός, Φιλολογικὸς σύλλογος Παρνασσός, Φιλολ. Περιοδ. κατὰ τρίμηνον ἐκδιδόμενον, τόμος ΙΗ', ἀρ. 2. Ἀπριλ. - Ἰούν. 1976, σ. 216.

Παγκρατίου Μπρόσαλη, Ἱερομ., Τὸ ὄνομα Χριστιανός, Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. (Εἰσαγωγή-Μετάφραση-Σχόλια), Ἀθήναι 1977, σ. 304.

Ἡλία Β. Οἰκονόμου, Γραμματικὴ Ἀρχαίας Ἑβραϊκῆς Γλώσσης, Εἰσαγωγή-Κανόνες. Ἐκδόσεις Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀθήναι 1976, σσ. 308, σ. 304.

Τιμοθέου, Μητροπ. Γορτύνης καὶ Ἀρχαδίας, Ἐκκλησία καὶ Κόσμος, Β' Νιάνα καὶ Πίστις. Ἐκδ. «Παναγία Καλυβιανή», «Καλυβιανή—Μοῦρες—Ἡράκλειον Κρήτης, 1977.

Βασιλείου Γ. Ἀτέση, Μητροπ. πρ. Λήμνου, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Πάτμῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀρχιερεῖς-Ἀδελφοὶ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1550 καὶ ἐντεῦθεν. Ἀθήναι 1977, σ. 304.

Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας ὡς Διάκονος καὶ ὑπάλληλος τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν (1919-1922). Ἰωάννινα 1975, σσ. 16, σ. 304.

Βασιλείου Σ. Ψευτογκᾶ, Δρ. Θ., Ὑφηγητῆς τοῦ Παν/μίου, Ἀνωμόμων ἀνέκδοτοι Ὁμιλίας εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου. Θεσσαλονίκη 1976, σ. 304.

Μακεδονικά, Σύγγραμμα περιοδικὸν τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἐπιμέλεια Γ. Θεοχαρίδη, Δ. Κανατσούλη, Σ. Παπαδοπούλου, Φ. Πέτσα, τόμος ΙΣΤ' 1976, Θεσ/νίκη 1976, σ. 304.

Β. Δ. Κυριαζοπούλου, Τὰ πενήντα χρόνια τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης 1926-1976, σ. 304.

Ἐλευθερίου Δημ. Τσαγκαράκη, Ἱερέως-Ἐφημερίου, Ἐμμετρα κηρύγματα, τῶν ἐκτὸς Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου Κυριακῶν ὅλου τοῦ ἔτους, Ἀθήναι 1975, σσ. 101, σ. 304.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐμμετρα κηρύγματα, Κυριακῶν Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου, Ἀθήναι 1975, σσ. 58, σ. 304.

Ἡπειρωτικὴ Ἑστία, Μηνιαία Ἐπιθεώρησις, ἔτος κε', Ἰωάννινα 1976, σ. 304.

Ὁμολογία, Μηνιαία ἔκδοσις ἐνημερώσεως καὶ πνευματικῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας, Περίοδος Γ', ἔτος Ι', σ. 304.

Γνωριμία, Διμηναῖον Δελτίον Ἐνημερώσεως καὶ πνευματικῆς οἰκοδομῆς, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ Σαμοθράκης, σ. 304.

Ὁ Ποιμὴν, Μηνιαῖον Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικόν, ἐκδιδόμενον προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης, ἔτος ΜΒ', Ἰαν. 1977, ἀριθ. 1, σ. 304.

Μαρίας Μάτζαρη-Μιχαήλ, Ἐμεῖς καὶ τὸ Παιδί μας. Ἀθήναι, σ. 304.

Τῆς αὐτῆς, Μητέρες ὅλου τοῦ κόσμου. Ἀθήναι, σ. 304.

Ἡ φωνὴ τοῦ Μεγάλου Χωριοῦ (Εὐρυτανίας), Ἀθήναι, Ἰούλιος - Δεκέμβριος 1976, σσ. 24, σ. 304.

Συμεῶν Π. Κούτσα, Ἀρχιμ., Ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, Ἀθήναι 1977, σσ. 36, σ. 304.

Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, Ἀθήνα 1977, σσ. 19, σ. 304.

Τιμοθέου Ματθαϊάκη, Μητροπ. Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, Ἐόρτια Μηνύματα, Ἀθήναι 1977, σ. 131.

Πατερικαὶ ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς»:

1) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγοι Δογματικοί, τόμος Δ', Θεσσαλονίκη 1976.

2) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, 1. Ὁ Χριστὸς Πάσχω, 2. Ἐπη δογματικά, τόμος Η', Θεσσαλονίκη 1977, σ. 304.

Κιμωλιακά, τόμος Ζ', ἐν Ἀθήναις 1977, σσ. 370, σ. 304.

«Ἀκτῖνες», Ἐκυκλοφόρησε τὸ τεῦχος Μαΐου τοῦ Περιοδικοῦ «Ἀκτῖνες» μὲ ἄρθρα, μελέτες, καὶ πληροφορίες γύρω ἀπὸ τὰ σύγχρονα πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, σ. 304.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κλητήρια Ἐπικρίματα, σ. 47, 80.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς Ἱερέων, σ. 46, 47, 48, 79, 111, 112, 134, 135, 160, 183, 184, 200, 214, 215, 263, 264, 302, 303, 307, 308, 331, 332, 363, 364, 394, 395, 396, 420, 451, 452, 474, 475.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς Ἱεροκηρύκων, σ. 79, 159, 160, 216, 263, 303, 364, 420.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς Ἱεροδικόνων, σ. 46, 37, 111, 134, 135, 159, 183, 215, 303, 332, 363, 394, 395, 451, 452, 475.

Προκηρύξεις διαγωνισμῶν, σ. 79, 112, 135, 200, 262, 332.

Ἀνακοινώσεις σ. 134, 135, 160, 184, 264, 332.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ὁ Κεντρῶς Ἀφρικῆς κ. Τιμόθεος, σ. 36. — Ὁ εἰς Κύριον ἐκδημήσας Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κυρὸς Χρυσόστομος, σ. 38. — Ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου κ. Παλλάδιος, σ. 104. — Τὰ Μέλη τῆς ὑπὸ τὴν νέαν σύνθεσιν Διαρκοῦς Ἱεραῶς Συνόδου. Εἰς τὸ μέσον ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνός, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανός, Ἐάνθης κ. Ἀντώνιος, Κασσανδρείας κ. Συνέσιος, Παροναξίας κ. Ἐπιφάνιος, Νικαίας κ. Γεώργιος, Περιστερίου κ. Ἀλέξανδρος, Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου κ. Δωρόθεος, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητος, Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κοκίτης κ. Σεβαστιανός, Χίου κ. Χρυσόστομος, καὶ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Καλλίνικος. Ἐπίσης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου, Μητροπ. Ταλαντίου κ. Ἀμ-

βρόσιος καὶ οἱ Γραμ. Ἀντῆς Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Παντελ. Μπεζενίτης καὶ Νικ. Τζιφόπουλος, σ. 166. — Ὁ εἰς Κύριον ἐκδημήσας Πατριάρχης Ρουμανίας κυρὸς Ἰουστίνιανός, σ. 188. — Ὁ εἰς κύριον ἐκδημήσας Μητροπολίτης πρ. Δημητριάδος κυρὸς Δαμασκηνός, σ. 253. — Ἡ Α.Μ. ὁ Πατριάρχης κ. Ἰουστίνος, σ. 264. — Ὁ εἰς Κύριον ἐκδημήσας Σχολάρχης καὶ Καθηγητῆς τῆς Ἱεραῶς Σχολῆς Χάλκης, Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας κυρὸς Χρυσόστομος, σ. 287. — Τελευταία φωτογραφία, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος Γ', σ. 311. — Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἀναπέμπει δέησιν πρὸ τοῦ σεπτοῦ σκηνώματος, σ. 321. — Ἡ συνοδεύουσα τὸ ἱερὸν σκηνώμα τοῦ Μακαρίου Πομπῆ ἐπισήμων καὶ λαοῦ εἰς τὸν τόπον τῆς ἀναπαύσεως του, σ. 323. — Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Κων. Τσάντσος ἀσπάζεται ἐν εὐλαβείᾳ τὸ ἱερὸν σκηνώμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, σ. 327. — Τὰ μέλη τῆς ὑπὸ τὴν νέαν σύνθεσιν Διαρκοῦς Ἱεραῶς Συνόδου. Εἰς τὸ μέσον ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνός, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανός, Ἐάνθης κ. Ἀντώνιος, Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτήριος, Μαντινείας καὶ Κυνourίας κ. Θεόκλητος, Κεφαλληνίας κ. Προκόπιος, Πατρῶν κ. Νικόδημος, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Νικόδημος, Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας κ. Ἀύγουστῖνος, Ἐλασσῶνος κ. Σεβαστιανός, Βεροίας καὶ Ναούσης κ. Παῦλος καὶ Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἀντώνιος. Ἐπίσης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου, Μητροπ. Ταλαντίου κ. Ἀμβρόσιος καὶ ὁ Γραμ. κ. Νικηφ. Τζιφόπουλος, σ. 370. — Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Παντελεήμων, σ. 381. — Οἱ δύο σεπτοὶ Προκαθήμενοι. Ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανός καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, σ. 421. — Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀφιξίν. Οἱ δύο Προκαθήμενοι ἐν μέσῳ τῶν μελῶν τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μακαριώτατου καὶ Σέρβων Ἱεραρχῶν, σ. 425. — Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Σερβίας, σ. 437. — Εἰς τὸ Κραγκούγιεβατς. Διακρίνονται: Ὁ Σεβ. Μητρ. Πατρῶν κ. Νικόδημος, ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης Βελιγραδίου κ. Γερμανός, ὁ Σεβ. Μητροπ. Κίτρους κ. Βαρνάβας κ. ἄ., σ. 441.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὸ Θεῖον Βρέφος τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἡ Νηπιάζουσα Ἀνθρωπότης.

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ἀκαδημ. Ὀμοτ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν, Περὶ τὸν Διάλογον μετὰξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν.

Μητροπ. Γυθείου καὶ Οἰτύλου Σωτηρίου, Ἐκκλησία καὶ Κοινωνικὴ Πρόνοια.

Μητροπ. Σουηδίας Παύλου, Ἡ Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ ἐν τῇ Σουηδικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Γασιῶ 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 787.978.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

† Ο ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1977 ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

† Η Α.Θ.Π. & ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΖΕΠΟΣ
† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΣΕΡΑΦΕΙΜ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ
† Ο ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΜΑΡΚΟΣ ΣΙΩΤΗΣ
† Ο ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ ΜΕΛΙΤΩΝ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
† Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ	ΒΛΑΣΙΟΣ ΦΕΙΔΑΣ
† Ο ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΛΙΤΗΣ
† Ο ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	ΑΡΧΙΜ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ
† Ο ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ	ΑΡΧΙΜ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ
† Ο ΝΙΚΑΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΡΧΙΜ. ΣΥΜΕΩΝ ΚΟΥΤΣΑΣ
† Ο ΓΥΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΤΥΛΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΣ	ΑΡΧΙΜ. ΠΑΝΤΕΛ. ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗΣ
† Ο ΠΑΤΡΩΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ	ΑΡΧΙΜ. ΠΑΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ
† Ο ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΣΕΡΓΙΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
† Ο ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	ΚΩΝΣΤ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ
† Ο ΓΑΡΔΙΚΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΠΟΥΜΗΣ
† Ο ΤΑΛΑΝΤΙΟΥ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ	ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Γ. ΣΤΑΘΗΣ
† Ο ΚΑΛΑΒΡΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ
† Ο ΣΟΥΗΔΙΑΣ ΠΑΥΛΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑΣ
† Ο ΚΕΝΤΡΩΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ	
† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	
† Ο ΒΙΑΥΝΙΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ	